

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (ΚΕΘΙ)

ΕΦΗΒΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΦΥΛΟΥ: ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΦΥΛΟ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΕΦΗΒΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΦΥΛΟΥ:
ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΦΥΛΟ
ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Εγχειρίδιο με ερευνητικά εργαλεία για εκπαιδευτικούς

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ-ΚΟΥΙΜΤΖΗ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΑΚΚΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (ΚΕΘΙ)

• **ΑΘΗΝΑ:** Χ. Τρικούπη 51 & Βαλτετσίου, 106 81 Αθήνα. Τηλ: 210 3898000, Fax: 210 3898079, e-mail: kethi@kethi.gr
• **ΕΔΡΑ:** Μουσαίου 2, 105 55 Πλάκα. Τηλ: 210 3259600 • **ΒΟΛΟΣ:** Αναλήψεως 170, 382 21 Βόλος. Τηλ: 24210 78218-9, Fax: 24210 78219, e-mail: info@volos.kethi.gr • **ΗΡΑΚΛΕΙΟ:** Θησέως 18Α, 712 01 Ηράκλειο. Τηλ: 2810 341387, 2810 333202, Fax: 2810 343778, e-mail: info@iraklio.kethi.gr • **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:** Συγγρού 30, 546 30 Θεσσαλονίκη. Τηλ: 2310 517959, 2310 523511, Fax: 2310 524071, e-mail: info@thes.kethi.gr • **ΚΟΜΟΤΗΝΗ:** Στίλπωνος Κυριακίδη 15, 691 00 Κομοτηνή. Τηλ: 25310 84589, Fax: 25310 84589, e-mail: syy_komotini@otenet.gr • **ΠΑΤΡΑ:** Κανακάρη 101Β, 262 21 Πάτρα. Τηλ: 2610 620059, Fax: 2610 620803, e-mail: info@patra.kethi.gr • **ΠΡΕΒΕΖΑ:** Λόρδου Βύρωνα 5, 481 00 Πρέβεζα. Τηλ: 26820 89217, Fax: 26820 89214, e-mail: syy@preveza.kethi.gr

ΕΠΕΑΕΚ II - ΑΞΟΝΑΣ 4 - ΜΕΤΡΟ 4.1 - ΕΝΕΡΓΕΙΑ 4.1.1 - ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ 4.1.1.α
ΕΡΓΟ: «ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ & ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ»

ΕΦΗΒΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΦΥΛΟΥ: ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΦΥΛΟ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Επιστημονική Επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ-ΚΟΥΙΜΤΖΗ, ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΑΚΚΑ

**«Εφηβικές ταυτότητες φύλου: Διερευνώντας τον παράγοντα φύλο στο σχολικό πλαίσιο.
Εγχειρίδιο με ερευνητικά εργαλεία για εκπαιδευτικούς»**

Συγγραφείς:

Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή
*Καθηγήτρια στο Τμήμα Ψυχολογίας,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Δήμητρα Σακκά
*Επίκουρη Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Συντονίστρια Έκδοσης:
Σχεδιασμός - Παραγωγή:

Ματίνα Χ. Παπαγιαννοπούλου
Ελληνικά Γράμματα Α.Ε.

Αθήνα, Απρίλιος 2007

Σχήμα: 21x29 Σελίδες: 152

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)

ISBN: 978-960-89655-1-5

Γ΄ ΚΠΣ, ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας 4, Μέτρο 4.1, Ενέργεια 4.1.1
Κατηγορία Πράξης 4.1.1α:

«Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα
για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων»

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 80% (κατά ανώτατο όριο) από το Ευρωπαϊκό
Κοινωνικό Ταμείο και 20% από εθνικούς πόρους

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)
Έδρα: Μουσαίου 2, 105 55 Πλάκα, τηλ.: 210 3259600, fax: 210 3259640
E-mail: kethi@kethi.gr
www.kethi.gr

Περιεχόμενα

Προλεγόμενα	5
Πρόλογος	7
Εισαγωγή	8
1. Ταυτότητες φύλου στην εφηβεία και η φεμινιστική προσέγγιση	8
2. Ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση και ο ρόλος του εκπαιδευτικού	9
3. Το μοντέλο επιμόρφωσης «Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής» και η έρευνα δράσης στο σχολείο	10
4. Οι θεματικές του εγχειριδίου	13
5. Χρησιμοποιώντας το εγχειρίδιο στη σχολική τάξη	14
Βιβλιογραφία	15
ΕΝΟΤΗΤΑ I: Σχολείο, ακαδημαϊκές επιδόσεις και επιλογές ζωής	17
• Η ζωή του σχολείου	19
• Τα μαθήματα του σχολείου	22
• Ο κόσμος της εργασίας	24
• Οι επαγγελματικές επιλογές	26
• Επαγγέλματα και απασχόληση για το μέλλον	28
• Ο εαυτός μου στην ηλικία των 30 ετών	30
• Ο επιτυχημένος άνδρας/η επιτυχημένη γυναίκα	33
• Λαμβάνοντας υπόψη τους όρους της αγοράς εργασίας	35
• Ο καλός εκπαιδευτικός	38
• Σχέσεις με την Τεχνολογία	40
ΕΝΟΤΗΤΑ II: Οικογένεια	43
α. Οι έφηβοι στην Οικογένειά τους: οικογενειακοί ρόλοι και προσδοκίες	
• Οικογενειακή ζωή: αρμοδιότητες και δραστηριότητες	45
• Οικογενειακή ζωή: πατρότητα – μητρότητα	47
• Οι ρόλοι στο σπίτι μου	49
β. Σχεδιάζοντας την ενήλικη ζωή: έρωτας, γάμος, οικογενειακή ζωή και φροντίδα	
• Το δίλημμα (1 & 2)	51
• Η πιο όμορφη ερωτική ιστορία	56

• Μια μέρα στην οικογένειά μου	59
• Εγώ, ως γονιός.....	62
ΕΝΟΤΗΤΑ III: Η ανδρική και η γυναικεία εμπειρία.....	65
• Μεγαλώνοντας ως αγόρι, μεγαλώνοντας ως κορίτσι	67
• «Αγαπημένο μου περιοδικό...» & «Η σύμβουλός μας σας απαντά»	70
• Εμπειρίες του σχολείου	74
• Εμπειρίες από την οικογένεια	76
• Οι προσδοκίες των γονιών	80
• Σχέσεις	83
• Βία και επιθετικότητα.....	86
• «Κακές» λέξεις	92
• Φιλίες, φιλίες	94
• Η παρέα μου & Ο καλύτερός μου φίλος – Η καλύτερή μου φίλη.....	97
• Σεξουαλικότητα στην εφηβεία	102
• Άγχη και συγκρούσεις στην εφηβεία.....	104
• Συγκρούσεις με τους γονείς	106
• Αγόρια, κορίτσια και οι κουλτούρες του ελεύθερου χρόνου	109
ΕΝΟΤΗΤΑ IV: Οι σχέσεις των φύλων.....	113
• Αγόρια και κορίτσια.....	115
• Οι σημερινοί έφηβοι	117
• Συμμετέχουμε	119
• Ο ρόλος του σχολείου.....	123
• Αγόρια και κορίτσια μεταξύ τους	125
• Οι άνδρες και οι γυναίκες στην κοινωνία (1 & 2)	127
ΕΝΟΤΗΤΑ V: Οι εκπαιδευτικοί και το Αναλυτικό Πρόγραμμα.....	133
• Ο παράγοντας φύλο στα Σχολικά Εγχειρίδια	135
• Καταμερισμός αρμοδιοτήτων στο σχολείο	140
• Επαγγελματικές φιλοδοξίες εκπαιδευτικών	142

Προλεγόμενα

Το εγχειρίδιο αυτό εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Έργου «**Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την προώθηση της Ισότητας των φύλων**» (Κατηγορία Πράξης 4.1.1.α) του ΕΠΕΑΕΚ II.

Στόχος του εν λόγω Έργου -η υλοποίηση του οποίου ξεκίνησε από το 2002 και συνεχίζεται μέχρι το 2008- είναι η προώθηση της Ισότητας των Φύλων στους/τις μαθητές/τριες των σχολικών μονάδων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και τους/τις σπουδαστές/τριες των Δομών Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, με την εισαγωγή του σχετικού προβληματισμού στη σχολική διαδικασία και την υλοποίηση Παρεμβατικών Προγραμμάτων από τις σχολικές μονάδες. Έχει ως Φορέα υλοποίησής του το ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (ΚΕΘΙ), το οποίο εποπτεύεται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και υλοποιείται σε συνεργασία με την αρμόδια Διεύθυνση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων (ΔΣΕΠΕΔ) του ΥΠΕΠΘ.

Για την επίτευξη του κεντρικού στόχου του έργου κρίνεται απαραίτητη η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών –ανδρών και γυναικών– μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων ώστε, αφού εντοπίζουν τα στερεότυπα του φύλου, την ανισότητα και τις διακρίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα, να μπορούν να παρεμβαίνουν αναπτύσσοντας επιστημονικό λόγο και καλές πρακτικές στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος. Βασικός του, επίσης, στόχος είναι να αποδεχτούν οι μαθητές/τριες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης την ισότητα των φύλων, να συνειδητοποιήσουν τις πατριαρχικές δομές της κοινωνίας παλαιότερων εποχών και να τις συγκρίνουν με τις σύγχρονες, να διαπιστώσουν τη θέση της σύγχρονης γυναίκας και τις μορφές έμφυλης ανισότητας στη σύγχρονη κοινωνία.

Μέσω της συμμετοχής στο πρόγραμμα αυτό τόσο των εκπαιδευτικών, όσο και των μαθητών και των μαθητριών δίνεται η δυνατότητα προβληματισμού και επανεξέτασης παγιωμένων στερεοτυπικών αντιλήψεων για τις σχέσεις των φύλων, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζουν την αρχή της ισότητας των φύλων, ως απαραίτητο συστατικό της δημοκρατίας και της πνευματικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές και τις μαθήτριες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να κατανοήσουν ότι το φύλο δεν πρέπει να καθορίζει την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και να πειστούν ότι το μέλλον ανήκει σε μια αγορά εργασίας, όπου τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις διαμορφώνονται ανεξάρτητα από τα φύλα, ώστε στις νέες γενιές να υπάρξει ισοκατανομή των οικογενειακών υποχρεώσεων των δύο φύλων. Επίσης, εκτός από την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευομένων, στόχος είναι και η έμμεση ευαισθητοποίηση των γονέων, της υπόλοιπης σχολικής κοινότητας, καθώς και της τοπικής κοινωνίας, έτσι ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του έργου και των μελλοντικών επιδράσεών του στην ευρύτερη κοινωνία.

Το Εγχειρίδιο αυτό απευθύνεται σε όλους τους/τις εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στους/τις εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα, αλλά και σε άλλους σχετικούς επιστήμονες και περιλαμβάνει μία σειρά από μεθόδους προσέγγισης του παράγοντα φύλο στις σχολικές τάξεις, εισάγοντας την κατάλληλη προβληματική, ώστε να εντοπιστούν οι διάφορες επιλογές και στάσεις των μαθητών και μαθητριών σε θέματα όπως οι επαγγελματικές επιλογές, οι ανθρώπινες σχέσεις και η οικογένεια.

Για την εκπόνηση του εν λόγω Εγχειριδίου, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Καθηγήτρια στο Τμήμα Ψυχολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κα Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή και την Επικ. Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης κα Δ. Σακκά. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Υπεύθυνη Έργου κα Όπη Βλαχογιάννη, καθώς και τη Γενική Συντονίστρια του Έργου κα Μαρία Κατσαμάγκου, η συμβολή των οποίων ήταν καθοριστική για την επιτυχή έκδοση του Εγχειριδίου αυτού.

Μερόπη Καλδή
Πρόεδρος ΔΣ ΚΕΘΙ

Πρόλογος

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί προϊόν μιας προσπάθειας αρκετών ετών που είχε ως στόχο την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας των φύλων. Διαμορφώθηκε στο πλαίσιο μιας σειράς ερευνών δράσης με εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και είναι μέρος της μεθόδου ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης εν ενεργεία εκπαιδευτικών με τίτλο «Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής». Για τις ανάγκες της μεθόδου αυτής διαμορφώθηκαν μεθοδολογικά εργαλεία που θα επέτρεπαν στα δευτεροβάθμια σχολεία και τους εκπαιδευτικούς τους να διερευνούν τον παράγοντα φύλο στο σχολείο, καθώς και το περιεχόμενο και την ανάπτυξη των ταυτοτήτων φύλου στην εφηβική ηλικία στο σχολικό και οικογενειακό πλαίσιο. Η τελική διαμόρφωση και συγκρότηση του εγχειριδίου έγινε στο πλαίσιο του Προγράμματος του ΕΠΕΑΕΚ II (Κατηγορία Πράξεων 4.1.1α) «Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την Ισότητα των Φύλων» με φορέα υλοποίησης το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας.

Το εγχειρίδιο απευθύνεται λοιπόν κατ' αρχήν στους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που επιθυμούν να κατανοήσουν καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο μεγαλώνουν σήμερα τα αγόρια και τα κορίτσια και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι μιας ενδιαφέρουσας πρότασης επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα ταυτότητας και σχέσεων των φύλων. Από την άλλη, καθώς περιέχει ερευνητικά εργαλεία που έχουν ελεγχθεί ως προς την αξιοπιστία και την εγκυρότητά τους μέσα από την επανειλημμένη εφαρμογή τους, μπορεί, ταυτόχρονα, να γίνει χρήσιμο εργαλείο στα χέρια επιστημόνων και ερευνητών/τριών Ψυχολόγων, Παιδαγωγών και Κοινωνιολόγων, φοιτητών-τριών Ψυχολογίας και Παιδαγωγικής και όλων όσοι/ες ενδιαφέρονται για τις ταυτότητες φύλου στην εφηβική ηλικία και για τη μελέτη του παράγοντα φύλο στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς που πήραν κατά καιρούς μέρος στα προγράμματα επιμόρφωσης, στο πλαίσιο των οποίων διαμορφώθηκαν τα ερευνητικά εργαλεία του τόμου αυτού, και ιδιαίτερα τα μέλη της ομάδας που συμμετείχε πιλοτικά στο Πρόγραμμα ΕΠΕΑΕΚ «Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την Ισότητα των Φύλων» κατά το σχολικό έτος 2002-03 στη Θεσσαλονίκη. Χωρίς την πολύτιμη παρουσία τους και την εθελοντική τους συμμετοχή δεν θα ήταν δυνατή η διαμόρφωση του τόμου αυτού.

Τέλος, ευχαριστίες ανήκουν και στις επιμορφώτριες/τές του ΚΕΘΙ, τόσο γιατί στο πλαίσιο του σχετικού προγράμματος και χρησιμοποιώντας το υπάρχον υλικό συνέβαλαν στην τελειοποίησή του με τις παρατηρήσεις και τα σχόλιά τους, όσο και γιατί εμπλούτισαν τον τόμο με νέες ιδέες. Ελπίζουμε, με τη γόνιμη συνεργασία μαζί τους, να είμαστε σε θέση να βελτιώνουμε διαρκώς το εγχειρίδιο αυτό.

Βασιλική Δεληγιάννη - Κουϊμτζή
Καθηγήτρια Τμήματος Ψυχολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Δήμητρα Σακκά
Επικ. Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος
Δημοτικής Εκπαίδευσης
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

1. Ταυτότητες φύλου στην εφηβεία και η φεμινιστική προσέγγιση

Στη βιβλιογραφία, που ασχολείται με τη μελέτη του παράγοντα φύλο, η έρευνα για τις ταυτότητες του φύλου στην εφηβική ηλικία αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία κατά τα τελευταία χρόνια. Πρόκειται για μια θεματική που έρχεται να συμπληρώσει την ήδη υπάρχουσα φεμινιστική έρευνα για την ανάπτυξη, εκπαίδευση, κοινωνικοποίηση, κοινωνική θέση και ρόλο των κοριτσιών και των γυναικών γενικότερα, συνδυάζοντας ερωτήματα, θέσεις και προοπτικές αυτής της τελευταίας με τον προβληματισμό για τις ανδρικές ταυτότητες που αναπτύχθηκε πρόσφατα.

Όπως είναι γνωστό, η φεμινιστική έρευνα, που ασχολήθηκε με τις σχέσεις των φύλων κατά τα τελευταία 25 χρόνια, είχε, και εξακολουθεί να έχει, τις γυναίκες και τα κορίτσια στο κέντρο του ενδιαφέροντός της. Οι πρώτες, κλασικές θεωρητικές οπτικές, μάλιστα, θεωρούσαν την πατριαρχία και την ανδρική κυριαρχία ως τους κυριότερους λόγους της γυναικείας καταπίεσης, αντιμετωπίζοντας τους άνδρες ως μια ενιαία κατηγορία που μπορούσε να προσδιορισθεί χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα.

Πρόσφατα, όμως, αυτού του είδους οι απόψεις αντιμετωπίζονται κριτικά από όσους και όσες ασχολούνται με τη φεμινιστική έρευνα και την έρευνα των κοινωνικών επιστημών γενικότερα. Επικρατεί η άποψη, πλέον, ότι οι σχέσεις των φύλων είναι εξαιρετικά σύνθετες, για να θεωρείται ότι εξαρτώνται μόνο από έναν παράγοντα και υποστηρίζεται ότι πρόκειται για ένα πολυδιάστατο φαινόμενο με ιστορικές και κοινωνικές προεκτάσεις, που βιώνεται με διαφορετικό τρόπο από διαφορετικές ομάδες ανδρών και γυναικών και που θα έπρεπε να μελετηθεί ως τέτοιο (Walby 1986, Wolpe 1988, Griffin 1993, Connell 1991 & 1995, Hearn 1992, Mac an Ghail 1996).

Στο πλαίσιο αυτής της νέας προσέγγισης βρήκε πρόσφορο έδαφος η έρευνα για τις ταυτότητες φύλου. Η μελέτη των ανδρικών ταυτοτήτων ήρθε να προστεθεί στην ήδη υπάρχουσα έρευνα για τη θηλυκότητα. Ειδικότερα, η επικέντρωση στην εφηβική ηλικία θεωρήθηκε ως ανάγκη κεντρικής σημασίας, καθώς μπορεί να δώσει απαντήσεις σε μια σειρά από προβληματισμούς που ξεκινούν από τις σχολικές επιδόσεις και φθάνουν στις επιλογές ζωής ως στοιχεία που εξαρτώνται άμεσα από τις ταυτότητες φύλου.

Για τη φεμινιστική έρευνα, βέβαια, η μελέτη των αγοριών δεν είναι καινούργιο θέμα. Επί δυο περίπου δεκαετίες, και στο πλαίσιο της διερεύνησης των κοριτσιών εφήβων, πολύ συχνά ο προβληματισμός συμπεριέλαβε και τις ανδρικές ταυτότητες, το περιεχόμενο και τους τρόπους με τους οποίους αυτές διαμορφώνονται (Skelton 1996, Mac an Ghail 1996). Η νεότερη τάση, όμως, δεν αρκείται σε μια τέτοια περιθωριακή αντιμετώπιση, καθώς γίνεται φανερό ότι υπάρχουν παράλληλοι, αλλά όχι κοινοί, νόμοι που διέπουν τη διαμόρφωση των ανδρικών και των γυναικείων ταυτοτήτων.

Πώς αντιμετωπίζουν οι φεμινίστριες συγγραφείς αυτού του είδους την έρευνα, η οποία, ανάμεσα στα άλλα, αμφισβητεί τα ευρήματά τους για τις διακρίσεις σε βάρος των κοριτσιών στην εκπαίδευση και προσπαθεί, μερικές φορές, να παρουσιάσει τα αγόρια ως θύματα του εκπαιδευτικού συστήματος; Σύμφωνα με τη Ramazanoglu (1992), οι φεμινίστριες πρέπει να καλωσορίσουν την έρευνα για τις ανδρικές ταυτότητες και ταυτόχρονα να διατηρήσουν την κριτική τους στάση απέναντι στην έρευνα που έχει επίκεντρο τους άνδρες ως κοινωνικό φύλο, για να εξασφαλίσουν ότι δεν θα χαθεί όλη η γνώση που συγκεντρώθηκε τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο της φεμινιστικής έρευνας. Πράγματι, τις δυο τελευταίες δεκαετίες εκπονήθηκε ένας σημαντικός αριθμός ερευνών με θέμα τον παράγοντα φύλο στην εκπαίδευση, και αναπτύχθηκαν στρατηγικές παρέμβασης με στόχο τη μείωση των στερεοτύπων για τα φύλα και την προώθηση της ισότητας στις σχολικές τάξεις. Είναι φανερό ότι η ισότητα των φύλων αποτελεί πλέον μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ότι στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες τα κορίτσια έχουν ιδιαίτερα καλές ακαδημαϊκές επιδόσεις. Παρά το γεγονός, όμως, ότι οι γυναίκες αλλάζουν, η ποιότητα της προσωπικής τους ζωής και η κοινωνική τους θέση δεν βελτιώνονται με τον ίδιο τρόπο. Όπως υποστηρίζει η Kenway (1996), οι συνθήκες ζωής των κοριτσιών και των γυναικών δεν θα γίνουν καλύτερες, αν δεν αλλάξουν οι άνδρες και τα αγόρια. Για το λόγο αυτό, στόχος της φεμινιστικής έρευνας είναι να προωθήσει αλλαγές στην εκπαίδευση, που θα επηρεάσουν τις ανδρικές ταυτότητες.

Τα δυο φύλα πρέπει να ζήσουν μαζί ήρεμα και αρμονικά, και στο πλαίσιο σχέσεων που χαρακτηρίζονται από αμοιβαίο σεβασμό. Με βάση τη λογική αυτή, ιδιαίτερη αξία έχει το εκπαιδευτικό αυτό σύστημα το οποίο αμφισβητεί τους περιορισμένους ρόλους των φύλων, τις παραδοσιακές ταυτότητες φύλου και τις παραδοσιακές ανδρικές ταυτότητες, προωθώντας, από την άλλη, τον επαναπροσδιορισμό των σχέσεων των φύλων.

Με βάση την οπτική αυτή, η φεμινιστική έρευνα, χρησιμοποιώντας την προηγούμενη γνώση και εμπειρία, θα πρέπει να επιχειρήσει την προώθηση μεθόδων και πρακτικών στην εκπαίδευση, οι οποίες θα επιτρέπουν την καλύτερη κατανόηση της ανδρικής και της γυναικείας εμπειρίας στα σχολεία και θα διαμορφώσουν τον τρόπο με τον οποίο τα αγόρια αντιλαμβάνονται τις σχέσεις των φύλων. Η μεθοδολογία της έρευνας δράσης, σε συνδυασμό με την κατάλληλη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, αποτελούν ιδιαίτερα χρήσιμα εργαλεία για το σκοπό αυτό.

2. Ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση και ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Αποτελεί σήμερα κοινό τόπο ότι η εκπαίδευση είναι ένας από τους τομείς στο πλαίσιο των οποίων είναι δυνατόν να διαμορφωθούν οι τάσεις για την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Γνωρίζουμε, εξάλλου, ότι πολλές προσπάθειες έχουν γίνει στην Ευρώπη κατά τις τελευταίες δεκαετίες προς την κατεύθυνση αυτή. Είναι γεγονός, όμως, ότι η πολιτική των ίσων ευκαιριών, που στόχευε σε μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που αφορούσαν αποκλειστικά το περιεχόμενο του προγράμματος διδασκαλίας, δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθώς οι όποιες παρεμβάσεις εξαρτώνταν και οι ίδιες από το επίπεδο γνώσεων και ευαισθησίας των εκπαιδευτικών.

Έτσι, η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αποτελεί το ευαίσθητο σημείο στο οποίο θα στοχεύουν τα μελλοντικά προγράμματα ισότητας. Αυτό που έχει γίνει σαφές είναι ότι η προώθηση του εκδημοκρατισμού των εκπαιδευτικών συστημάτων εξαρτάται από τον εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, που αποτελεί πλέον το κλειδί για τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, τις οποίες προωθούν οι δημοκρατικές κοινωνίες της Ευρώπης για τη βελτίωση της θέσης των γυναικών. Υπάρχει, μάλιστα, ήδη μια πλούσια βιβλιογραφία γύρω από την προβληματική που αφορά την προσέγγιση θεμάτων σχετικών με το φύλο

στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών (Menter 1989, Crozier & Menter 1993, Coffrey & Acker 1991, Sikes 1991, Skelton 1989).

Είναι γεγονός ότι ο τεχνοκράτης εκπαιδευτικός, ή ο μοναχικός, προβληματιζόμενος δάσκαλος πολύ λίγα έχουν να προσφέρουν στο πλαίσιο των πολύπλοκων αλλαγών που συμβαίνουν στις σύγχρονες Ευρωπαϊκές κοινωνίες. Τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα απαιτούν έναν επαγγελματία εκπαιδευτικό, έναν εκπαιδευτικό δυναμικό, κατάλληλα προετοιμασμένο να αναλάβει δημοκρατικές μεθόδους διδασκαλίας και εξοπλισμένο με ικανές γνώσεις και εμπειρίες, ώστε να μπορεί να προωθή τις δημοκρατικές αξίες (Arnot 1995).

Η υπάρχουσα ως τώρα έρευνα για τους εκπαιδευτικούς και το φύλο στην εκπαίδευση, καθώς και οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν, στηρίχθηκαν κυρίως στην αντίληψη ότι είναι δυνατή μια μεταβίβαση ανάμεσα στις στάσεις και τη συμπεριφορά. Με βάση το σκεπτικό αυτό, θεωρήθηκε ότι θα αρκούσε να αλλάξουν οι παραδοσιακές στάσεις για τα φύλα και να αντικατασταθούν με άλλες πιο προοδευτικές, για να επιτευχθεί η συμπεριφορά, η οποία θα οδηγούσε στην ίση μεταχείριση των αγοριών και των κοριτσιών στο σχολείο, μια άποψη που δεν επαληθεύθηκε πάντοτε (Evans 1988). Έτσι, πολύ συχνά, η έρευνα για την ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση ασχολήθηκε με την καταμέτρηση της διαμόρφωσης των στάσεων, και την περιγραφή των παραδοσιακών μορφών συμπεριφοράς, και των διαφορών της προσωπικότητας, των ενδιαφερόντων και των επιλογών. Αυτού του τύπου η έρευνα δίνει αρκετές πληροφορίες για τις στρατηγικές που επιλέγουν όσοι επηρεάζονται από τις διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες (δηλαδή οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και οι ίδιες οι μαθήτριες και οι μαθητές), λίγα πράγματα όμως έχει να πει για τον τρόπο με τον οποίο οι ίδιοι κατανοούν τον κοινωνικό καταμερισμό των φύλων. Στην πραγματικότητα, αυτό το οποίο δεν γνωρίζουμε ακόμη είναι ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί έχουν επίγνωση της θέσης που κατέχουν οι άνδρες και οι γυναίκες στις σύγχρονες κοινωνίες, των αλλαγών που συμβαίνουν κατά τις τελευταίες δεκαετίες στις σχέσεις των φύλων και του τρόπου με τον οποίο τα θέματα αυτά επηρεάζουν το χώρο της εκπαίδευσης.

3. Το μοντέλο επιμόρφωσης «ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής» και η έρευνα δράσης στο σχολείο

Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής

Υπάρχει σήμερα μια όλο και αυξανόμενη βιβλιογραφία για την ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών με θέμα το φύλο, τα οποία χρησιμοποιούν τους εκπαιδευτικούς ως ερευνητές στα ίδια τα σχολεία τους και την έρευνα δράσης. Στις επισκοπήσεις αυτές παρουσιάζονται οι διάφορες προσπάθειες με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους, καθώς και τα όρια των διαφόρων προσεγγίσεων (Millman 1987, Millman & Weiler 1985, Taylor 1985).

Το συγκεκριμένο μοντέλο επιμόρφωσης, που είναι γνωστό στη βιβλιογραφία με τον τίτλο «Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής», ξεφεύγει από την παραδοσιακή μέθοδο παροχής γνώσεων, νέων στοιχείων της βιβλιογραφίας και καινούργιων πρακτικών στους επιμορφωνόμενους εκπαιδευτικούς και δίνει έμφαση στην προσωπική τους εμπλοκή στον προβληματισμό της θεματικής στην οποία καλούνται να επιμορφωθούν. Έτσι, αντί του κλασικού μοντέλου διοργάνωσης σεμιναρίων, όπου ο επιμορφωτής ή η επιμορφώτρια, με την ιδιότητα, και πολλές φορές την αυθεντία του ακαδημαϊκού δασκάλου, παρέχει την καινούργια γνώση, ζητείται από τους εκπαιδευτικούς να βάλουν σε εφαρμογή τις προσωπικές τους πρακτικές προσέγγισης των μαθητών και μαθητριών και να διερευνήσουν οι ίδιοι και οι ίδιες την πραγματικότητα για τις σχέσεις των φύλων που ισχύει στα σχολεία τους.

Τρεις βασικές αρχές εντοπίζονται στη μέθοδο επιμόρφωσης που χρησιμοποιεί την προσέγγιση αυτή.

Πρώτον, αυτό που προκύπτει από τέτοια προγράμματα είναι η έντονη πολιτική συμβολή με στόχο την προώθηση αλλαγών.

Δεύτερο, με την προσέγγιση αυτή προωθείται ένα «δημοκρατικό» πρότυπο αλλαγών που εμπλέκει τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς ως «εσωτερικούς μεταρρυθμιστές» (Weiner & Arnot 1987).

Τρίτο, επιχειρείται ένας συνδυασμός της θεωρίας με την πράξη.

Στην πραγματικότητα, έχουν γίνει διάφορες προσπάθειες με στόχο να προσεγγίσουν οι εκπαιδευτικοί τα πορίσματα της ακαδημαϊκής έρευνας για το φύλο. Η πιο συνηθισμένη στρατηγική υπήρξε η ανάθεση μαθημάτων επιμόρφωσης σε πανεπιστημιακούς, για να παρέχεται με τον τρόπο αυτό το θεωρητικό υπόβαθρο. Και για τους πανεπιστημιακούς και για τους εκπαιδευτικούς η διαδικασία μπορεί να αποδειχθεί απογοητευτική και σπάνια είναι παραγωγική. Όπως τονίζεται επανειλημμένα, αν στόχος μας είναι η αλλαγή, τότε ο διάλογος πρέπει να είναι διεξοδικότερος (Arnot 1993).

Έτσι, έγιναν προσπάθειες να αναπτυχθούν νέες μορφές συνεργασίας ανάμεσα σε ακαδημαϊκούς δασκάλους και εκπαιδευτικούς, οι οποίες συνάντησαν διάφορα προβλήματα και δυσκολίες (Kelly 1985, Payne et al 1984, Chisholm & Holland 1987). Το πρόγραμμα «Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής», έτσι όπως περιγράφεται από τις Adams & Arnot (1986), προσπάθησε να παρακάμψει τις δυσκολίες και να βρει λύσεις στα κυριότερα προβλήματα. Στόχος του σχετικού σεμιναρίου ήταν να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς ένα διαφορετικό είδος εμπειρίας, που θα καταργούσε τις ιεραρχίες και θα αναδιοργάνωνε τις σχέσεις που διαμορφώνονται στην εκπαίδευση. Έτσι, έγινε μια προσπάθεια να εφαρμοσθούν τα πορίσματα της ακαδημαϊκής έρευνας με μη απειλητικό τρόπο, με τρόπο δηλαδή που θα εξασφάλιζε ταυτόχρονα και την εμπειρία των ίδιων των εκπαιδευτικών. Επομένως, οι εκπαιδευτικοί θα αποκτούσαν εμπιστοσύνη στην ίδια τους την ικανότητα να κατανοούν, να αντιλαμβάνονται, να διερευνούν και να απύσσουν στρατηγικές για μεταρρυθμίσεις στον τομέα του φύλου (Arnot 1993).

Τα αποτελέσματα του σεμιναρίου αποδείχθηκαν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, όπως διαπίστωσαν οι διοργανώτριές του, καθώς φάνηκε ότι συνδύασαν την επιθυμία ενσωμάτωσης θεμάτων που αφορούσαν την ισότητα των φύλων, μια αυξανόμενη αυτογνωσία των εκπαιδευτικών σε σχέση με προσωπικές διδακτικές πρακτικές, συνειδητοποίηση των προσωπικών επαγγελματικών διαστάσεων των αντισεξιστικών προσπαθειών, και μια κριτική ανάλυση του ρόλου του σχολείου στην κοινωνία.

Πρόκειται στην πραγματικότητα για ένα μοντέλο επιμόρφωσης, που παρουσιάζει τα εξής πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλες παρόμοιες προσπάθειες:

- Καταργεί τα στεγανά ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη, ανάμεσα στις γενικεύσεις που βασίζονται στις παραδοσιακές μορφές της ακαδημαϊκής εργασίας και την εξειδικευμένη εμπειρία των εκπαιδευτικών.
- Επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να διαμορφώσουν προσωπική άποψη τόσο για τη διάκριση των φύλων στο σχολείο τους όσο και για τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι σχέσεις των φύλων. Αυτό τους καθιστά ικανότερους/ες να προσεγγίσουν αποτελεσματικά τόσο τα αγόρια, όσο και τα κορίτσια της τάξης τους και να βοηθήσουν το ένα φύλο να έλθει πιο κοντά στο άλλο.
- Τέλος η προσέγγιση αυτή προωθεί ένα δημοκρατικό πρότυπο αλλαγών που εμπλέκει τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς ως εσωτερικούς μεταρρυθμιστές στα ίδια τα σχολεία τους.

Το συγκεκριμένο μοντέλο μπορεί να εφαρμοσθεί σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης-επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, τόσο σε θέματα ευαισθητοποίησης, όσο και σε άλλους τομείς της εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής τους κατάρτισης. Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο αποτε-

λεί μια πρόταση επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας και σχέσεων των φύλων στο σχολείο. Κεντρικός στόχος του είναι η προσπάθεια αποτελεσματικής εκπαίδευσης εν ενεργεία εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιων σχολείων σε θέματα σχέσεων των φύλων, έτσι ώστε να μπορούν να εντοπίζουν την ανισότητα, τη διάκριση και τα στερεότυπα, όπου τα συναντούν στο εκπαιδευτικό σύστημα και να αναπτύξουν και να εκφέρουν έναν επιστημονικό λόγο για την ισότητα ανάμεσα στα φύλα.

Απαραίτητη προϋπόθεση, βέβαια, για την εφαρμογή αυτού του μοντέλου, αποτελεί η κατανόηση των αρχών και μεθόδων της έρευνας δράσης, μιας ερευνητικής μεθοδολογίας που κερδίζει έδαφος στο χώρο της παιδαγωγικής έρευνας.

Η έρευνα δράσης στη σχολική τάξη

Η έρευνα δράσης έχει ως στόχο τη βελτίωση των πρακτικών που ήδη χρησιμοποιούνται στην εκπαιδευτική διαδικασία και επίσης αποσκοπεί στην εμπλοκή όλων εκείνων των μελών που επηρεάζονται από τη δράση-παρέμβαση σε όλες τις φάσεις ενός ερευνητικού προγράμματος (Cohen & Manion, 1997). Πιο συγκεκριμένα, οι σκοποί της έρευνας δράσης στο σχολείο και στην τάξη είναι η βελτίωση της εκπαιδευτικής πράξης και η προώθηση αλλαγών στο περιβάλλον ή στο πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται η εκπαιδευτική πράξη.

Όπως υποστηρίζει ο W.F. Whyte (1991), η έρευνα δράσης στέκεται κριτικά απέναντι στα προβλήματα, είναι προσανατολισμένη προς τη δράση και ενισχύει τη συμμετοχή και τη συνεργασία των εμπλεκόμενων μελών. Κατά συνέπεια, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την έρευνα δράσης οδηγούν σε άμεση βελτίωση και αλλαγή της ισχύουσας πρακτικής κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας και όχι μετά από την έρευνα όπως συμβαίνει συνήθως.

Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε ότι στην παραδοσιακή έρευνα ενισχύεται ο διαχωρισμός ανάμεσα στην εκπαιδευτική θεωρία και την εκπαιδευτική πράξη δεδομένου ότι η θεωρία και η δράση θεωρούνται ως ξεχωριστές δραστηριότητες οι οποίες έχουν ξεχωριστή ιδεολογία και τρόπο λειτουργίας. Στην έρευνα δράσης δεν ισχύει αυτός ο διαχωρισμός. Έτσι, ο ερευνητής δεν έχει το ρόλο του εξωτερικού εμπειρογνώμονα, ο οποίος χρησιμοποιεί τους/τις εκπαιδευτικούς ή τους μαθητές/τριες ως «υποκείμενα». Συμμετέχει ως συνεργάτης μαζί με τους ανθρώπους οι οποίοι ενδιαφέρονται για τη βελτίωση του υπάρχοντος προβλήματος. Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύεται η ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευτικών τόσο στην ερευνητική διαδικασία όσο και στη λήψη των αποφάσεων των σχετικών με τη δραστη- παρέμβαση που θα ακολουθηθεί (Cohen & Manion, 1997).

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κεντρικός στόχος κάθε έρευνας δράσης είναι διττός: από τη μια επιχειρεί να κατανοήσει τις διαστάσεις ενός προβλήματος και από την άλλη συμβάλλει στη λύση του προβλήματος αυτού. Επικεντρώνει το ενδιαφέρον κυρίως στην εκπαιδευτική διαδικασία και λιγότερο στην πειραματική χειραγώγηση και απαιτεί την εμπλοκή όσο το δυνατόν περισσότερων παραγόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Chisholm & Holland 1987).

Η φεμινιστική προσέγγιση χρησιμοποίησε την έρευνα δράσης με στόχο την προώθηση των αρχών της ισότητας στα σχολεία. Η αντίληψη ότι η εκπαίδευση, εξαιτίας της δομής, της οργάνωσής της και γενικά της διασύνδεσής της με τις κοινωνικές σχέσεις δύναμης και εξουσίας, έχει τη δυνατότητα να παράγει και να αναπαράγει πατριαρχικές σχέσεις των φύλων, υπήρξε κεντρική ιδέα στις φεμινιστικές αναλύσεις για τον παράγοντα φύλο στο σχολείο. Μερικές φεμινίστριες επιστήμονες, όμως, μπόρεσαν να εντοπίσουν δυναμικές δυνατότητες αλλαγής στη δομή της εκπαίδευσης και προσπάθησαν να εκπονήσουν έρευνες δράσης, οι οποίες στηρίχθηκαν στην ιδέα ότι το σχολείο είναι το λίκνο του σεξισμού, και στην ελπίδα για αλλαγή. Αυτού του είδους η έρευνα είχε ως στόχο τη διαμόρφωση της

εκπαιδευτικής εμπειρίας των κοριτσιών και των γυναικών γενικά, παρεμβαίνοντας στην εκπαιδευτική διαδικασία (Holland 1993), επηρεάστηκε δεν από τη φεμινιστική κριτική στις κοινωνικές επιστήμες. Οι ερευνήτριες προσπάθησαν «να απομυθοποιήσουν και να κάνουν πιο δημοκρατική την ερευνητική διαδικασία, να προσεγγίσουν τα υποκείμενα της έρευνας και την ίδια τη συνθήκη με τρόπους που δεν οδηγούσαν στην εκμετάλλευση, να χρησιμοποιήσουν νέους τρόπους αξιολόγησης και να κάνουν σαφή την πολιτική αποδοχή εκ μέρους τους της φεμινιστικής οπτικής και της αρχής των θετικών διακρίσεων υπέρ των κοριτσιών (Holland & Chisholm 1987).

Τα ερευνητικά εργαλεία που προτείνουμε πιο κάτω προσπαθούν να καλύψουν τις παραπάνω προϋποθέσεις, φιλοδοξώντας να συμβάλουν στην προώθηση της έρευνας δράσης στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην καλύτερη κατανόηση της διαμόρφωσης των ταυτοτήτων του φύλου κατά την εφηβική ηλικία.

4. Οι θεματικές του εγχειριδίου

Οι θεματικοί άξονες του εγχειριδίου προέκυψαν από τους στόχους του ερευνητικού προγράμματος, στο πλαίσιο του οποίου και εκπονήθηκε. Στον πίνακα 1 μπορεί να δει κανείς τους άξονες και τα επιμέρους θέματα, τα οποία προτείνονται προς διερεύνηση στις σχολικές τάξεις.

Πίνακας 1: Θεματικοί άξονες της έρευνας

Άξονες διερεύνησης	Θεματικές και αντικείμενα διερεύνησης
Σχολείο, επιδόσεις και επιλογές	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εκπαιδευτικές προτιμήσεις και επιλογές 2. Επιδόσεις 3. Επαγγελματικό μέλλον/ προοπτικές ζωής 4. Αναπαραστάσεις της επιτυχίας
Οικογενειακή ζωή και φροντίδα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Γάμος και ρομαντισμός 2. Εμπειρίες από την οικογένεια 3. Κοινωνικές αναπαραστάσεις της Πατρότητας, Ηθικοί κανόνες, συμπεριφορές και φροντίδα 4. Αναπαραστάσεις της οικογενειακής ζωής
Η ανδρική και η γυναικεία εμπειρία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Πώς μεγαλώνει ένα αγόρι/ ένα κορίτσι (έμφαση στην ιδιωτική και δημόσια σφαίρα, πιέσεις που βιώνουν οι έφηβοι) <ul style="list-style-type: none"> • ναρκωτικά • το μοντέλο του παραδοσιακού άνδρα, ο άνδρας κουβαλητής • η πίεση της επιτυχίας 2. Η χρήση της γλώσσας 3. Επιθετικότητα (φυσική-λεκτική) / το αντίθετο της επιθετικότητας 4. Σεξουαλικότητα:

	<ul style="list-style-type: none"> • πώς βιώνεται η σεξουαλικότητα • το πρότυπο του αντίθετου φύλου • περιγράφοντας το μελλοντικό σύντροφο
<p>Οι σχέσεις των φύλων</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η κουλτούρα της σχολικής τάξης 2. Φιλίες: <ul style="list-style-type: none"> • τι σημαίνει η φιλία για τα αγόρια και τα κορίτσια; • πού συναντούν τους φίλους τους; • φιλίες ανάμεσα σε άτομα διαφορετικού φύλου 3. Γυναίκες και εξουσία <ul style="list-style-type: none"> • τι σκέφτονται τα αγόρια για τις γυναίκες; • για τη θέση των γυναικών στην κοινωνία; • αναπαραστάσεις γυναικών

Τα εργαλεία

Πρόκειται για μια σειρά από ερευνητικά εργαλεία, τα οποία καλύπτουν κάποιους συγκεκριμένους στόχους το καθένα και οδηγούν στη συλλογή ποσοτικών ή ποιοτικών δεδομένων κάθε φορά. Έτσι, το εγχειρίδιο περιλαμβάνει:

- α) Γραπτά, ημιδομημένα ερωτηματολόγια,
- β) Ερωτηματολόγια με ανοιχτές ερωτήσεις,
- γ) Γραπτές δραστηριότητες, όπως θέματα για εκθέσεις ιδεών ή τη συγγραφή άλλων κειμένων,
- δ) Ερωτηματολόγια για συνεντεύξεις και συζητήσεις σε ομάδες εστίασης.

Έγινε προσπάθεια να συμπεριληφθεί ένας συνδυασμός εργαλείων σε κάθε ενότητα, έτσι ώστε να καλύπτεται η θεματική της από περισσότερες πλευρές.

Οι μέθοδοι ανάλυσης που προτείνονται έχουν σχέση με τον τύπο των δεδομένων που συγκεντρώνονται κάθε φορά. Έτσι, στα ποσοτικά δεδομένα προτείνεται ο υπολογισμός ποσοστών, ενώ τα ποιοτικά δεδομένα πρέπει να προσεγγισθούν κυρίως με τη μέθοδο ανάλυσης περιεχομένου. Οι προτάσεις αυτές, βέβαια, είναι ιδιαίτερα απλές και αφορούν τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα εργαλεία θα χρησιμοποιηθούν από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Αυτό δεν σημαίνει, βέβαια, ότι τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν με τις μεθόδους που προτείνονται, δεν μπορούν να υποστούν πιο πολύπλοκες στατιστικές ή ποιοτικές αναλύσεις, ανάλογα με το είδος τους (π.χ. στατιστικές αναλύσεις διακύμανσης, αναλύσεις με άλλα στατιστικά τεστ, ανάλυση λόγου κ.λπ.)

5. Χρησιμοποιώντας το εγχειρίδιο στη σχολική τάξη

Το εγχειρίδιο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί με δυο τρόπους:

1. Ως υλικό επιμόρφωσης εκπαιδευτικών σε θέματα φύλου

Στο πλαίσιο της μεθόδου «Ο Εκπαιδευτικός ως ερευνητής» το εγχειρίδιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εξής:

- Οι εκπαιδευτικοί που πρόκειται να επιμορφωθούν συζητούν τη θεματική και τον προβληματισμό της διερεύνησης κατά την πρώτη συνάντηση. Παρουσιάζονται οι άξονες διερεύνησης και οι στόχοι και προτείνεται σχετική βιβλιογραφία.

- Σε κάθε συνάντηση της ομάδας των εκπαιδευτικών με τους/τις υπεύθυνους της επιμόρφωσης, ένας θεματικός άξονας είναι στο κέντρο της συζήτησης. Προτείνεται στους εκπαιδευτικούς σχετική βιβλιογραφία για μελέτη, παρουσιάζονται τα διάφορα ερευνητικά εργαλεία που προτείνονται για τον κάθε άξονα και γίνονται σαφείς οι στόχοι και η διαδικασία. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν τα εργαλεία και τις μεθόδους που επιθυμούν.
- Μετά τη συνάντηση, οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν τις μεθόδους στην τάξη τους χρησιμοποιώντας τα συγκεκριμένα εργαλεία. Αναλύουν τα δεδομένα, σύμφωνα με τις υποδείξεις που τους δίνονται, και σχολιάζουν τα αποτελέσματά τους, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία που τους έχει προταθεί.
- Κατά την επόμενη συνάντηση της ομάδας, παρουσιάζουν τα ευρήματά τους σχολιασμένα και ακούν τις παρουσιάσεις των συναδέλφων τους. Γίνονται συζητήσεις και συγκρίσεις.
- Σε κάποια επόμενη φάση, ενθαρρύνονται οι εκπαιδευτικοί να σχεδιάσουν τα δικά τους μεθοδολογικά εργαλεία και να συλλέξουν και να αναλύσουν τα δεδομένα τους με το δικό τους τρόπο.
- Οι εργασίες των εκπαιδευτικών δημοσιεύονται σε τόμο μετά το τέλος του επιμορφωτικού σεμιναρίου.

2. Ως μεθοδολογικό υλικό για την έρευνα δράσης

Πέρα από τη χρήση του εγχειριδίου για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, το βιβλίο προσφέρεται για την εφαρμογή της έρευνας δράσης εκ μέρους των εκπαιδευτικών εκείνων που επιθυμούν να διαπιστώσουν με τα ίδια τους τα μάτια πώς διαμορφώνονται οι διάφορες πτυχές των ταυτοτήτων φύλου στο δικό τους σχολείο, ή να εισαγάγουν παρεμβατικές στρατηγικές για τα φύλα στην τάξη τους.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής αυτής, οι εκπαιδευτικοί ή άλλοι/ες ερευνητές/τριες είναι ελεύθεροι/ες να χρησιμοποιήσουν όποιους θεματικούς άξονες και όποιες μεθόδους κρίνουν ότι τους είναι χρήσιμοι στη συγκεκριμένη στιγμή. Ακολουθώντας τις οδηγίες μπορούν να συλλέξουν δεδομένα και να προχωρήσουν σε πρώτες αναλύσεις, έτσι ώστε να διαμορφώσουν μια πρώτη γνώμη. Τα μεθοδολογικά εργαλεία μπορούν κατόπιν να μετατραπούν σε δραστηριότητες παρέμβασης, στις οποίες τα ίδια τα παιδιά παίζουν πιο ενεργό ρόλο, σύμφωνα με τις υποδείξεις που υπάρχουν στην παράγραφο «Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη».

Με οποιοδήποτε σκοπό κι αν χρησιμοποιηθεί το εγχειρίδιο αυτό, είναι σίγουρο ότι θα δώσει, στο τέλος, στους εκπαιδευτικούς μια εικόνα του τι συμβαίνει στην τάξη τους και ίσως και στο σχολείο τους, σε ό,τι έχει σχέση με τις ταυτότητες φύλου των εφήβων. Ο τρόπος με τον οποίο μπορεί, ύστερα από αυτό, ο καθένας και η καθεμία να χειριστεί τα αποτελέσματα και να παρέμβει δραστικότερα, με στόχο την αλλαγή στάσεων και αντιλήψεων, αφορά τους ίδιους τους/τις εκπαιδευτικούς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adams, C. & Arnot, M. (1986). *Investigating Gender in Secondary Schools*, London, ILEA.
- Arnot, M. (1993). «Η πρόκληση των ίσων ευκαιριών: προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη για τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο Β. Δεληγιάννη και Σ. Ζιώγου. *Εκπαίδευση και Φύλο*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Arnot, M. (1995). «Φεμινισμός και Δημοκρατία». Στο *Εκπαίδευση και Ισότητα Ευκαιριών, Πρακτικά Συνεδρίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ισότητας.
- Chisholm, L. & Holland, J. (1987). "Anti-sexist action research in schools: the Girls and

- Occupational Choice-Project" σελ. 243-257. In G. Weiner and M. Arnot, (eds) *Gender under Scrutiny*. London: Hutchinson.
- Coffrey, A. & Acker, S. (1991). Girlies on the Warpath: addressing gender initial teacher education. *Gender and Education*, 3,3 σελ. 249-261.
- Connell, R. (1991). *Gender and Power*. Cambridge: Polity Press.
- Connell, R. (1995). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Crozier, G. & Menter I. (1993). The Heart of the Matter? Student teachers experiences in school. In I.S. Blatchford (ed), "*Race*", *Gender and the Education of Teachers*, Milton Keynes: Open University Press.
- Evans, T. (1988). *The Gender Agenda, a sociological study of teachers, parents and pupils in their primary schools*. London: Allen and Unwin.
- Griffin, C.(1993). *Representation of Youth: the study of youth and adolescence in Britain and America*. Cambridge: Polity Press.
- Hearn, J. (1992). *Men in the Public Eye: the construction and deconstruction of public men and public masculinities*. London: Routledge.
- Holland, J. (1993). "Studying Youth: research on gender and youth in Britain". Στο Β. Δεληγιάννη-Κουϊμπζή & Σ. Ζιώγου-Καραστεργίου (επ. Έκδ.) *Εκπαίδευση και Φύλο*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Kenway, J. (1996). "Reasserting Masculinity in Australian Schools". *Women's Studies International Forum*, 19, 4, 447-466.
- Kelly, A. (1985). «Changing schools and changing society». In M. Arnot, (ed) *Race and Gender: Equal Opportunities Policies in Education*, Oxford: Pergamon Press.
- Mac an Ghail, M. (1996). *Understanding Masculinities*. Buckingham: Open University Press.
- Menter, I. (1989). "Teaching Practice Stasis: racism, sexism and school experience in initial teacher education". *British Journal of Sociology of Education*, 10,4, 459-473.
- Millman, V. & Weiner, G. (1985). *Sex differentiation in schooling: Is there really a problem?* Schools Curriculum Development Committee, York: Longmans.
- Millman V. (1987). "Teacher as Researcher: a new tradition for research on gender". In M. Arnot & G. Weiner (eds). *Gender and the Politics of Schooling*, London: Hutchinson.
- Payne,G. et al (1984). *GIST or PIST: Techers' perception of the project «Girls into Science and Technology*. Manchester: Manchester Polytechnik.
- Ramazanoglou, C. (1992). "What Can you Do with a Man? Feminism and the critical appraisal of masculinity". *Women's Studies International Forum*, 15, 3, 339-350.
- Sikes, P.J., (1991). "Nature took its course: student teachers and gender awareness", *Gender and Education*, 3,2, σελ. 145-162.
- Skelton, C., (1989). "And so the wheel turns... gender and initial teacher education" In C. Skelton (ed), *Whatever happens to little women*, Milton Keynes: Open Univeristy Press.
- Skelton, Ch. (1996). "Learning to be 'Tough': the fostering of maleness in one primary school". *Gender and Education*, 8, 2, 185-197.
- Taylor, H. (1985). "INSET for equal opportunities in the London Borough of Brent". In J. Whyte et al (eds). *Girls Friendly Schooling*. London: Methuen.
- Walby, S. (1986). "Gender, Class and Stratification: towards a new approach". In R. Crompton and R. Mann, *Gender and Stratification*. Cambridge: Harvard University Press.
- Weiner, G. & Arnot, M. (1987). "Teachers and Gender Politics". In M. Arnot & G. Weiner (eds) *Gender and the Politics of Schooling*, London: Hutchinson.
- Whyte, J. et al (1991). (eds). *Girl Friendly Schooling*. London: Methuen.
- Wolpe, A.M. (1988). *Within School Walls: The Role of Discipline, Sexuality and the Curriculum*. London: Routledge.

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι

**Σχολείο,
ακαδημαϊκές επιδόσεις
και επιλογές ζωής**

Εισαγωγή

Στόχος της διερεύνησης: Στην ενότητα αυτή θα γίνει προσπάθεια να εντοπισθούν οι κατευθύνσεις ζωής που επιλέγουν τα αγόρια και τα κορίτσια έφηβοι ως στοιχείο της ταυτότητας του φύλου. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί θα διερευνήσουν τις ακαδημαϊκές επιδόσεις των αγοριών και των κοριτσιών στο σχολείο τους, τις ειδικές προτιμήσεις τους για τα μαθήματα του σχολείου, την εικόνα για τη σύνθεση της αγοράς εργασίας που έχουν στο μυαλό τους, τις επαγγελματικές τους επιλογές, το σχεδιασμό της μελλοντικής τους ζωής, τις αναπαραστάσεις τους για τους μαθητές και τις μαθήτριες, τις απόψεις τους για την έννοια της επιτυχίας στη ζωή και τις αναπαραστάσεις τους για τον επιτυχημένο άνδρα και την επιτυχημένη γυναίκα.

Στο τέλος της ενότητας, θα πρέπει να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να καταλήξουν σε συμπεράσματα όσον αφορά τη σχέση ανάμεσα στο επίπεδο σχολικής επίδοσης, τις επιλογές των εφήβων και το είδος της ενήλικης ζωής που προσδοκούν για τους εαυτούς τους.

Στο πλαίσιο της ενότητας αυτής προτείνονται οι παρακάτω ερευνητικές δραστηριότητες:

- Η ζωή του σχολείου
- Τα μαθήματα του σχολείου
- Ο κόσμος της εργασίας
- Επαγγελματικές επιλογές
- Επαγγέλματα και απασχόληση για το μέλλον
- Ο εαυτός μου στην ηλικία των 30 ετών
- Ο επιτυχημένος άνδρας / η επιτυχημένη γυναίκα
- Λαμβάνοντας υπόψη τους όρους της αγοράς εργασίας
- Ο καλός εκπαιδευτικός
- Σχέσεις με την Τεχνολογία

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμπζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Να μελετηθεί πώς βιώνουν οι έφηβοι τη ζωή του σχολείου, πόση σημασία δίνουν στη σχολική εμπειρία, τόσο ως στοιχείο της ζωής τους, όσο και ως εφόδιο για το μέλλον. Να διαπιστωθούν διαφορές ως προς τον τρόπο με τον οποίο τα αγόρια και τα κορίτσια βιώνουν τη σχολική εμπειρία (διαφορές στην επίδοση ή στο πόσο σπουδαίο θεωρούν το σχολείο). Να συγκεντρωθούν δεδομένα που θα μας επιτρέψουν να μελετήσουμε τη σχέση των εφήβων με το σχολείο ως στοιχείο που συνδέεται άμεσα με τις ταυτότητες φύλου και να ερμηνεύσουμε, έτσι, χωρίς προκαταλήψεις, τις διαφορές στις σχολικές επιδόσεις των δύο φύλων.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο.

Διάρκεια: Περίπου 20 λεπτά.

Ιδέες για ανάλυση:

α) Για τις ανοιχτές ερωτήσεις: Καταγράψτε όλες τις απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά. Προσπαθήστε να τις ομαδοποιήσετε και να κάνετε κατηγορίες. Σημειώστε τις συχνότητες στις οποίες εμφανίζονται οι απαντήσεις α) όλου του δείγματος, β) χωριστά των αγοριών και των κοριτσιών, σε κάθε κατηγορία. Στις απαντήσεις που τα παιδιά περιγράφουν τις απόψεις τους, εντοπίστε τις πιο χαρακτηριστικές από αυτές και καταγράψτε τις.

β) Για τις κλειστές ερωτήσεις: Καταγράψτε τη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται οι απαντήσεις α) όλου του δείγματος, β) χωριστά των αγοριών και των κοριτσιών, σε κάθε κατηγορία της κλειστής ερώτησης.

Περιγράψτε με λόγια τι βρίσκετε. Υπάρχει μια γενική τάση στις απόψεις της τάξης; Υπάρχουν διαφορές; Τι είδους; Ανάμεσα σε ποιες ομάδες παιδιών; Εντοπίζετε διαφορές ανάμεσα στον τρόπο με τον οποίο τα αγόρια και τα κορίτσια βιώνουν τη σχολική εμπειρία; Πού θα αποδίδετε τις διαφορές που εντοπίσατε;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες και αναθέστε σε κάθε ομάδα να επεξεργαστεί μια ερώτηση του ερωτηματολογίου και να παρουσιάσει τα αποτελέσματά της. Συζητήστε με τα παιδιά τα ευρήματα, αφού μελετήσετε όμως προσεκτικά εσείς οι ίδιοι/ες τα αποτελέσματα αυτά. Σχεδιάστε έναν πρόχειρο κατάλογο με ερωτήματα που θα συζητηθούν. Πώς ερμηνεύουν τα παιδιά τα ευρήματα; Πώς θα εξηγούσαν τις πιθανές διαφορές που εντοπίζουν; Πώς διαμορφώνονται οι προτιμήσεις αγοριών και κοριτσιών σε διάφορα μαθήματα; Τι σπουδές/ δέσμες επιλέγουν τα δυο φύλα; Πώς διαμορφώνεται η κατάσταση στο σχολείο τους; Γιατί; Ζητήστε από ένα ή δύο παιδιά να καταγράψουν τη συζήτηση.

Δώστε στα παιδιά τα δελτία με τις επιδόσεις διάφορων τάξεων παλαιότερων ετών. Ζητήστε τους να εντοπίσουν τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι επιδόσεις αγοριών και κοριτσιών μέσα σε μια δεκαετία. Αν υπάρχουν διαφορές προσπαθήστε να τις ερμηνεύσετε μαζί.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Ποια μαθήματα του σχολείου σ' αρέσουν περισσότερο;

2. Σε ποια μαθήματα έχεις καλύτερους βαθμούς;

3. Πώς θα χαρακτήριζες τον εαυτό σου σε σχέση με τις σχολικές σου επιδόσεις;
γράψε ένα επίθετο

4. Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια στην τάξη σου όσον αφορά τις επιδόσεις;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Τι είδους διαφορές;

Πού νομίζεις ότι οφείλονται οι διαφορές αυτές;

5. Πόσο συμφωνείς με τα παρακάτω; Διάβασε προσεκτικά και βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει. (1= συμφωνώ απόλυτα, 2= συμφωνώ, 3= δεν έχω γνώμη, 4= διαφωνώ, 5= διαφωνώ απόλυτα)

Το σχολείο είναι σημαντικό εφόδιο για την ενήλικη ζωή	1 2 3 4 5
Ο κόσμος νομίζει ότι σημαντικότερος στόχος του Λυκείου είναι να οδηγήσει τα παιδιά στο Πανεπιστήμιο	1 2 3 4 5
Το σχολείο σήμερα δεν ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της ζωής	1 2 3 4 5
Το Λύκειο είναι τελείως άχρηστο, καλύτερα να κλείσει και να υπάρχουν μόνο τα φροντιστήρια	1 2 3 4 5
Το σχολείο πρέπει να παρέχει γενική μόρφωση και όχι να προετοιμάζει τα παιδιά για τις Πανελλήνιες εξετάσεις	1 2 3 4 5
Οι καλές επιδόσεις και οι σπουδές είναι απαραίτητα συστατικά για την επιτυχία στη ζωή	1 2 3 4 5

6. Νομίζεις ότι το σχολείο θα σε βοηθήσει να βρεις δουλειά αργότερα; Σημείωσε το κουτάκι που νομίζεις ότι ταιριάζει.

- Πάρα πολύ
 Αρκετά
 Λίγο
 Καθόλου

Γιατί; Εξήγησε σύντομα

7. Τι θα κάνεις αφού τελειώσεις το Γυμνάσιο;

- Θα συνεχίσω στο Γενικό Λύκειο
 Θα συνεχίσω σε Τεχνικό-Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο
 Θα σταματήσω το σχολείο και θα μάθω μια τέχνη
 Θα σταματήσω το σχολείο και θα βρω δουλειά
 Άλλο (εξήγησε)

8. Αν συνεχίσεις στο Γενικό Λύκειο (ή αν είσαι ήδη στο Γενικό Λύκειο) τι θα κάνεις όταν πάρεις το απολυτήριό σου;

- Θα δώσω εξετάσεις για να περάσω στο Πανεπιστήμιο
 Θα σπουδάσω στο εξωτερικό
 Θα σπουδάσω σε ιδιωτική Σχολή ή σε ΙΕΚ
 Δεν θα συνεχίσω τις σπουδές μου, θα βρω δουλειά
 Άλλο (εξήγησε)

9. Τι θα σου άρεσε να σπουδάσεις; Γιατί;

Δραστηριότητα **2η**

Τα μαθήματα του σχολείου

Σχεδιασμός: *M. Arnot*

Στόχος: Στόχος των δύο μικρών ερωτηματολογίων αυτής της δραστηριότητας είναι να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι κατατάσσουν τη γνώση που προσφέρεται στο σχολείο. Ο καταμερισμός των επιστημών σε θετικές και θεωρητικές αποτελεί ένα δεδομένο για τα νεαρά άτομα. Πόσο όμως εξακολουθεί να ισχύει η στερεότυπη ταύτιση της κάθε κατηγορίας με το ένα ή το άλλο φύλο; και πόσο η ταύτιση αυτή επηρεάζει τις επιδόσεις των αγοριών και των κοριτσιών στα συγκεκριμένα μαθήματα;

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά της τάξης να συμπληρώσουν τα δύο ερωτηματολόγια, το ένα μετά το άλλο. Είναι σημαντικό να μην πάρουν και τα δύο φύλλα εργασίας στα χέρια τους ταυτόχρονα. Δεν χρειάζεται να τους δώσετε συμπληρωματικές εξηγήσεις, πέρα από τις απολύτως βασικές.

Διάρκεια: 10' για κάθε ερωτηματολόγιο.

Ιδέες για ανάλυση: Μετρήστε πόσα παιδιά χαρακτηρίζουν το κάθε μάθημα με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Δείτε αν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια. Φτιάξτε πίνακες με τα ποσοστά των παιδιών επί τοις % που χαρακτηρίζουν το κάθε μάθημα α) θετική επιστήμη, β) θεωρητική επιστήμη, γ) ανδρικό και δ) γυναικείο. Προσπαθήστε να σχολιάσετε τα αποτελέσματά σας, να τα συσχετίσετε με τις επιδόσεις των παιδιών και να βγάλετε συμπεράσματα.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Παρουσιάστε τους πίνακες στην τάξη. Συζητήστε με τα παιδιά α) τι σημαίνει ανδρική και γυναικεία επιστήμη, β) τη θέση των γυναικών στην εξέλιξη των επιστημών, γ) τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι προτιμήσεις και οι επιλογές και δ) πόσο επηρεάζονται από στερεότυπες αντιλήψεις σε σχέση με το τι ταιριάζει σε άνδρες και τι σε γυναίκες. Πόσο καταπιεστικές είναι οι αντιλήψεις αυτές για το άτομο; Τι φοβάται κανείς ότι θα του συμβεί, αν τις αγνοήσει;

Καταγράψτε τους άξονες της συζήτησης.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Παρακαλούμε βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει καλύτερα με το κάθε σχολικό μάθημα

	Θετικές Επιστήμες		Ούτε Θετικές ούτε Θεωρητικές			Θεωρητικές Επιστήμες	
Γεωγραφία	1	2	3	4	5	6	7
Μουσική	1	2	3	4	5	6	7
Νέα Ελληνικά	1	2	3	4	5	6	7
Φυσική	1	2	3	4	5	6	7
Ξένες Γλώσσες	1	2	3	4	5	6	7
Χημεία	1	2	3	4	5	6	7
Ψυχολογία	1	2	3	4	5	6	7
Μαθηματικά	1	2	3	4	5	6	7
Φυσική Αγωγή	1	2	3	4	5	6	7
Ιστορία	1	2	3	4	5	6	7
Κοινωνιολογία	1	2	3	4	5	6	7
Πληροφορική	1	2	3	4	5	6	7

2. Παρακαλούμε βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει καλύτερα με το κάθε σχολικό μάθημα

Μαθήματα	Ανδρικό		Ούτε ανδρικό ούτε γυναικείο			Γυναικείο	
Γεωγραφία	1	2	3	4	5	6	7
Μουσική	1	2	3	4	5	6	7
Νέα Ελληνικά	1	2	3	4	5	6	7
Φυσική	1	2	3	4	5	6	7
Ξένες Γλώσσες	1	2	3	4	5	6	7
Χημεία	1	2	3	4	5	6	7
Ψυχολογία	1	2	3	4	5	6	7
Μαθηματικά	1	2	3	4	5	6	7
Φυσική Αγωγή	1	2	3	4	5	6	7
Ιστορία	1	2	3	4	5	6	7
Κοινωνιολογία	1	2	3	4	5	6	7
Πληροφορική	1	2	3	4	5	6	7

Δραστηριότητα **3η** Ο κόσμος της εργασίας

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Σ. Ζιώγου

Στόχος: Να γίνει κατανοητό πώς διαμορφώνουν τα παιδιά στο μυαλό τους την εικόνα για τον κόσμο της εργασίας, για την αγορά επαγγέλματος.

Διαδικασία: Η συμπλήρωση του καταλόγου γίνεται μέσα στην τάξη. Εξηγήστε στα παιδιά ότι πρέπει να συμπληρώσουν τον κατάλογο γρήγορα, χωρίς να πολυσκεφθούν. Συγκεντρώστε τα ερωτηματολόγια.

Διάρκεια: 15'

Ιδέες για ανάλυση: Καταγράψτε τα επαγγέλματα που σημείωσαν (α) τα αγόρια, (β) τα κορίτσια, (γ) όλο το δείγμα. Φτιάξτε μια λίστα με τα δέκα επαγγέλματα που συναντήσατε πιο πολλές φορές στα αγόρια, στα κορίτσια και σε όλο το δείγμα συνολικά. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % της συχνότητας με την οποία συναντώνται τα επαγγέλματα.

Ερωτήματα:

- Πώς διαμορφώνεται η λίστα με τα 10 πιο συχνά επαγγέλματα στην τάξη σας;
- Υπάρχουν διαφορές στις λίστες των αγοριών και των κοριτσιών;
- Αν ναι, πώς θα τις εξηγούσατε;
- Αν όχι γιατί;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη

Είναι δυνατόν να δώσετε στα παιδιά να επεξεργασθούν τη δραστηριότητα και να φτιάξουν τις λίστες με τα 10 πιο συχνά επαγγέλματα. Στην περίπτωση αυτή, θα γίνει συζήτηση στην τάξη με βάση και τα παραπάνω ερωτήματα. Ρωτήστε τα παιδιά πώς βλέπουν τον κόσμο της εργασίας. Καταγράψτε τους βασικούς άξονες της συζήτησης.

Ενότητα Ι: Σχολείο, ακαδημαϊκή επίδοση και επιλογές ζωής.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Γράψε παρακάτω δέκα επαγγέλματα που σου έρχονται στο μυαλό σου

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Σ. Ζιώγου

Στόχος: Να διερευνηθούν οι επαγγελματικές επιλογές των εφήβων σε συνδυασμό με τις αιτίες που τους οδηγούν, σύμφωνα με τη δική τους άποψη, στις επιλογές αυτές.

Διαδικασία: Το μικρό ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί μέσα στην τάξη. Εξηγήστε στους μαθητές και στις μαθήτριες ότι πρέπει να το συμπληρώσουν μόνοι/ες. Μη δώσετε άλλες οδηγίες όση ώρα θα διαρκέσει η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Διάρκεια: 30'

Ιδέες για ανάλυση: Καταγράψτε τα επαγγέλματα που δήλωσαν (α) τα αγόρια, (β) τα κορίτσια, (γ) όλο το δείγμα. Φτιάξτε λίστες με τα πιο συχνά επαγγέλματα της κάθε κατηγορίας και βγάλτε ποσοστά συχνότητας αυτών των επαγγελμάτων.

Ερωτήματα:

- Πώς διαμορφώνεται η λίστα με τις πιο συχνές επιλογές των παιδιών της τάξης σας;
- Υπάρχουν διαφορές στις επιλογές των αγοριών και των κοριτσιών;
- Αν ναι, πώς θα τις εξηγούσατε;
- Αν όχι γιατί;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη

Είναι δυνατόν να δώσετε στα παιδιά να επεξεργασθούν τη δραστηριότητα και να φτιάξουν τις λίστες με τις επαγγελματικές επιλογές της τάξης τους. Στην περίπτωση αυτή, θα γίνει συζήτηση στην τάξη με βάση και τα παραπάνω ερωτήματα. Ρωτήστε τα παιδιά πώς βλέπουν τις επιλογές των συμμαθητών/τριών τους, τι τους κάνει εντύπωση. Καταγράψτε τους βασικούς άξονες της συζήτησης.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Τι δουλειά θα ήθελες να κάνεις στο μέλλον; Γράψε παρακάτω τα τρία επαγγέλματα που προτιμάς και τους λόγους των επιλογών σου.

Τα τρία επαγγέλματα που προτιμώ	Οι λόγοι για τους οποίους τα επιλέγω
1)	
2)	
3)	

Σχεδιασμός: *M. Arnot, B. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά*

Στόχος: Να εξετάσει τους προβληματισμούς των εφήβων όσον αφορά την κατάσταση στην αγορά εργασίας, τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η κατάσταση στο χώρο των επαγγελμάτων και τον τρόπο με τον οποίο οι ίδιοι τοποθετούν τους εαυτούς τους απέναντι στα σχετικά προβλήματα.

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Οι ερωτήσεις είναι σαφείς, γι' αυτό δεν χρειάζονται παραπέρα διευκρινίσεις.

Ηλικία: 15-18 ετών (Λύκειο)

Διάρκεια: 15' - 20'

Ιδέες για ανάλυση: Στις ερωτήσεις 1 και 6, καταγράψτε όλες τις απαντήσεις και ομαδοποιήστε τις. Υπολογίστε τη συχνότητα εμφάνισης κάθε ομάδας απαντήσεων και τα ποσοστά. Δείτε αν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια.

Στις υπόλοιπες (κλειστές) ερωτήσεις, μετρήστε τις συχνότητες εμφάνισης κάθε απάντησης. Υπολογίστε τα ποσοστά των αγοριών και κοριτσιών που επέλεξαν την κάθε απάντηση. Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια; Τι είδους διαφορές; Σχολιάστε και ερμηνεύστε τα αποτελέσματά σας.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Παρουσιάστε τα αποτελέσματα της έρευνας στην τάξη. Συγκεντρώστε στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για τις αγορές εργασίας των χωρών της Ευρώπης, την ανεργία ανδρών και γυναικών και παρουσιάστε τα στην τάξη. Συζητήστε με τα παιδιά θέματα εργασίας και ανεργίας, μελλοντικές προοπτικές, τον προβληματισμό για τη γυναικεία εργασία και τις πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ευρώπη.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Όλοι οι νέοι και οι νέες σκέπτονται το μέλλον τους και το μελλοντικό τους επάγγελμα. Ποιες είναι οι δικές σου απόψεις για τα παρακάτω θέματα;

1. Πώς εξηγείς το φαινόμενο α) της ανδρικής β) της γυναικείας ανεργίας;

2. Θα θεωρούσες πιθανό

α) να δουλεύεις με μερική απασχόληση;	ΝΑΙ ☐	ΟΧΙ ☐
β) να ανοίξεις μια δική σου επιχείρηση;	ΝΑΙ ☐	ΟΧΙ ☐
γ) να αλλάξεις πολλές δουλειές στη ζωή σου;	ΝΑΙ ☐	ΟΧΙ ☐
δ) να ασχολείσαι με περισσότερα από ένα επαγγέλματα ταυτόχρονα;	ΝΑΙ ☐	ΟΧΙ ☐

3. Τι ευκαιρίες υπάρχουν στην τοπική αγορά εργασίας για νέους άνδρες/νέες γυναίκες σαν και σένα;

4. α) Θα σου περνούσε από το μυαλό να ψάξεις για δουλειά σε μια από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

β) Τι είδους δουλειά θα μπορούσε να είναι αυτή;

5. Οι Έλληνες μπορούν να εργασθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς άδεια;

ΝΑΙ ΟΧΙ

6. Πώς φαντάζεσαι ότι θα είναι η κατάσταση στο μέλλον όσον αφορά τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας; Πώς θα είναι η επαγγελματική ζωή για τα άτομα της γενιάς σου;

Δραστηριότητα **6η**

Ο εαυτός μου στην ηλικία των 30 ετών*

Σχεδιασμός-Διασκευή: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Η δραστηριότητα αυτή στόχο έχει να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε πώς βλέπουν οι έφηβοι τη μελλοντική τους ζωή ως ενήλικα άτομα, τις προτεραιότητές τους και τις επιλογές τους όχι μόνο όσον αφορά το επάγγελμα, αλλά και άλλους τομείς της ενήλικης ζωής.

Διαδικασία: Η έκθεση είναι καλό να γραφεί μέσα στην τάξη. (Μόνο αν δεν υπάρχει χρόνος ζητείται από τα παιδιά να τη γράψουν στο σπίτι και να τη φέρουν). Οι οδηγίες θα πρέπει να περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα (π.χ. διάρκεια κ.λπ.) και να μην επεκτείνονται σε λεπτομέρειες ως προς το περιεχόμενο της έκθεσης, για να μη θιγεί ο αυθορμητισμός.

Διάρκεια: 45'

Ανάλυση: Διαβάστε την κάθε έκθεση προσεκτικά. Η μέθοδος ανάλυσης είναι η ανάλυση περιεχομένου. Η ανάλυση αυτή θα γίνει σύμφωνα με τους παρακάτω άξονες/κατηγορίες.

ΣΠΟΥΔΕΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
ΚΑΡΙΕΡΑ
ΓΑΜΟΣ ΝΑΙ
ΓΑΜΟΣ ΟΧΙ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΝΑΙ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΟΧΙ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΤΑΣΕΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ
ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ ΦΙΛΙΕΣ
ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ

Συγκεντρώστε τις συχνότητες εμφάνισης αυτών των κατηγοριών στις εκθέσεις. Συζητήστε τις επιλογές ζωής των μαθητών/τριών σας, την έμφαση που δίνουν στο επάγγελμα, την καριέρα και την οικογένεια, τις διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια.

* Πηγή: C. Adams & M. Arnot, *Investigating Gender in Secondary Schools*, ILEA, 1986.

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Να κατανοήσουμε πώς αντιλαμβάνονται οι έφηβοι την έννοια της επιτυχίας και με ποιους όρους περιγράφουν τον επιτυχημένο άνδρα και την επιτυχημένη γυναίκα. Ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι μιλούν για την επιτυχία, μας δίνει σημαντικές πληροφορίες για την ερμηνεία των επιλογών τους και των προσδοκιών τους σε σχέση με την ενήλικη ζωή.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο.

Διάρκεια δραστηριότητας: 20-30΄

Ιδέες για ανάλυση: Φτιάξτε λίστες με τις περιπτώσεις που α) ο άνδρας, β) η γυναίκα θεωρούνται επιτυχημένοι/ες. Φτιάξτε λίστες με τα χαρακτηριστικά α) του επιτυχημένου άνδρα, β) της επιτυχημένης γυναίκας. Φτιάξτε λίστες με τα ονόματα των επιτυχημένων ανδρών και γυναικών και με τις αιτίες για τις οποίες θεωρούνται επιτυχημένοι. Εξετάστε πιθανές διαφορές ανάμεσα στον επιτυχημένο άνδρα και την επιτυχημένη γυναίκα και ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια της τάξης σας. Προσπαθήστε να βρείτε τις αιτίες των διαφορών, εφόσον υπάρχουν.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Ανακοινώστε στα παιδιά τα αποτελέσματα της ανάλυσής σας. Συζητήστε μαζί τους τη δραστηριότητα και τα αποτελέσματα. Γιατί υπάρχουν (αν υπάρχουν) διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες; Τα κορίτσια έχουν διαφορετικές απόψεις από τα αγόρια; Γιατί; Καταγράψτε τους κύριους άξονες της συζήτησης.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Πότε είναι ένας άνδρας επιτυχημένος;

2. Πότε είναι μια γυναίκα επιτυχημένη;

3. Γράψε τα χαρακτηριστικά του επιτυχημένου άνδρα.

4. Γράψε τα χαρακτηριστικά της επιτυχημένης γυναίκας.

5. Γράψε τα ονόματα επιτυχημένων ανδρών και γυναικών.
Γιατί τους θεωρείς επιτυχημένους;

Δραστηριότητα 8η

Λαμβάνοντας υπόψη τους όρους της αγοράς εργασίας

Σχεδιασμός: Ε. Δήμου

Στόχοι: Στόχος του ερευνητικού εργαλείου είναι:

- Να διερευνηθούν οι απόψεις των εφήβων και των νεαρών ατόμων γενικά για τον τρόπο με τον οποίο τα δύο φύλα συνδέονται με την αγορά εργασίας.
- Να εντοπισθούν οι παράγοντες που τα ίδια τα νεαρά άτομα δέχονται ότι επηρεάζουν τις επαγγελματικές τους επιλογές.
- Να αναδειχθούν οι πιθανώς διαφορετικές αντιλήψεις των δύο φύλων ως προς τα παραπάνω θέματα.

Ομάδες-Στόχοι:

- Εκπαιδευόμενοι/ες σε Ινστιτούτα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Μαθητές/τριες των τελευταίων τάξεων του Λυκείου.

Διαδικασία: Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες (σπουδαστές/τριες) να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου γίνεται μέσα στην τάξη.

Διάρκεια: Περίπου 20΄

Ιδέες για ανάλυση: Καταγράψτε πόσες φορές α) οι μαθητές και οι μαθήτριες, β) το σύνολο του δείγματος σημειώνουν το 1 και το 2 (μαζί) και πόσες το 4 και το 5 (μαζί) σε κάθε υποερώτηση. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % α) των αγοριών, β) των κοριτσιών και γ) του συνόλου του δείγματος, που σημειώνουν το 1 και 2, για κάθε υποερώτηση. Τι προκύπτει από την επεξεργασία; Υπάρχουν διαφορετικές αντιλήψεις των εφήβων για τον τρόπο με τον οποίο οι άνδρες και οι γυναίκες αντιμετωπίζουν τις συνθήκες εργασίας; Υπάρχουν διαφορές στις απόψεις αγοριών και κοριτσιών; Γιατί συμβαίνει αυτό; Προσπαθήστε να ερμηνεύσετε τα ευρήματά σας.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη. Παρουσιάστε τα αποτελέσματα στην τάξη. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες και ζητήστε τους να συζητήσουν:

- Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής
- Τις δικές τους προσδοκίες και επαγγελματικές επιλογές
- Τις απόψεις τους για τη θέση των δύο φύλων στην αγορά εργασίας

Ζητήστε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει τα συμπεράσματά της.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Τι αναζητούν οι άνδρες και οι γυναίκες, στο πλαίσιο των επαγγελματικών τους επιλογών; (Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει σε κάθε περίπτωση: 1=καθόλου, 2=λίγο, 3=μέτρια, 4=πολύ, 5=πάρα πολύ.)

	Οι άνδρες	Οι γυναίκες
Την ευκολία εύρεσης εργασίας	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Τους ίδιους μισθούς για την ίδια εργασιακή θέση	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Τις προοπτικές και τις δυνατότητες εξέλιξης στον ίδιο εργασιακό χώρο	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Την αναγνώριση και την αποδοχή από τους/τις συναδέλφους	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Την ανάθεση αρμοδιοτήτων από τους/τις προϊσταμένους/ες	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Την αποδοχή από τους/τις υφισταμένους/ες	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Την ενθάρρυνση/ στήριξη από την οικογένεια για επαγγελματική εξέλιξη	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Την αντιμετώπιση των επαγγ. επιτυχιών/ αποτυχιών από τον κοινωνικό περίγυρο	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Τη διεκδίκηση σημαντικών θέσεων εργασίας	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

2. Σημείωσε σε ποιο βαθμό οι παρακάτω παράγοντες επηρέασαν ή επηρεάζουν την επιλογή του επαγγέλματός σου: (1=καθόλου, 2=λίγο, 3=μέτρια, 4=πολύ, 5=πάρα πολύ.)

α. Οικονομικές απολαβές	1	2	3	4	5
β. Κύρος	1	2	3	4	5
γ. Ελεύθερο ωράριο	1	2	3	4	5
δ. Περιορισμένες ευθύνες	1	2	3	4	5
ε. Προοπτικές εξέλιξης	1	2	3	4	5
στ. Σταθερός μισθός	1	2	3	4	5
ζ. Ευχάριστο περιβάλλον	1	2	3	4	5
η. Αγάπη για το αντικείμενο της δουλειάς	1	2	3	4	5
θ. Λίγες ώρες εργασίας	1	2	3	4	5
ι. Οικογενειακές επιρροές & ευθύνες	1	2	3	4	5
ια. Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός	1	2	3	4	5

3. Σημειώστε πόσο θετικοί/ές είστε απέναντι στα ακόλουθα ενδεχόμενα:
(1=καθόλου, 2=λίγο, 3=μέτρια, 4=πολύ, 5=πάρα πολύ.)

α. Μερική απασχόληση	1	2	3	4	5
β. Αλλαγή αντικειμένου εργασίας	1	2	3	4	5
γ. Ενασχόληση με περισσότερα από ένα επαγγέλματα	1	2	3	4	5
δ. Δημιουργία δικής σας επιχείρησης	1	2	3	4	5
ε. Αναζήτηση εργασίας σε άλλη χώρα της Ε.Ε.	1	2	3	4	5
στ. Ενασχόληση με την πολιτική	1	2	3	4	5

Δραστηριότητα 9η

Ο καλός εκπαιδευτικός

Σχεδιασμός: Μ. Καλύβεζα

Στόχος: Να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες «κατασκευάζουν» τον καλό εκπαιδευτικό σε συνάρτηση με το φύλο του, καθώς και να εντοπισθούν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια, ως προς το πώς συνδέονται με τους δασκάλους τους.

Διαδικασία: Το μικρό ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί μέσα στην τάξη.

Διάρκεια: 15'

Ιδέες για ανάλυση:

(α) Στην 1η ερώτηση: Μετρήστε πόσες φορές (1) οι μαθητές, (2) οι μαθήτριες, (3) όλο το δείγμα δηλώνουν ότι «συμφωνούν απόλυτα» και «συμφωνούν πάρα πολύ» στις διάφορες υποερωτήσεις. Υπολογίστε τα ποσοστά επί τοις % των αγοριών, των κοριτσιών, όλου του δείγματος που δηλώνουν ότι «συμφωνούν απόλυτα» και «συμφωνούν πάρα πολύ» σε κάθε υποερώτηση.

(β) Στη 2η ερώτηση: Μετρήστε πόσες φορές σημειώνουν (1) οι μαθητές, (2) οι μαθήτριες, (3) το κάθε προσόν του καλού καθηγητή και της καλής καθηγήτριας. Υπολογίστε τα ποσοστά επί τοις %. Κάντε έναν κατάλογο με τα προσόντα που σημειώθηκαν πιο συχνά για τον καθηγητή και την καθηγήτρια.

Τι σας λένε τα αποτελέσματά σας; Τι διαφορές εντοπίζετε; Γιατί; Προσπαθήστε να ερμηνεύσετε τα ευρήματα.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν μια έκθεση με θέμα «Πώς θέλω τους καθηγητές μου και τις καθηγήτριές μου». Οργανώστε μια συζήτηση στην τάξη για το ρόλο του σχολείου και των εκπαιδευτικών.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Πόσο συμφωνείς με τα παρακάτω; Διάβασε προσεχτικά και βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει.

(1=συμφωνώ απόλυτα, 2=συμφωνώ, 3= δεν έχω γνώμη, 4=διαφωνώ, 5=διαφωνώ απόλυτα)

Είναι πολύ πιο εύκολο να «πάρεις τον αέρα» σε μια καθηγήτρια παρά σε έναν καθηγητή.	1 2 3 4 5
Η θέση του διευθυντή/τριας του σχολείου «ταιριάζει» περισσότερο σε καθηγητή παρά σε καθηγήτρια.	1 2 3 4 5
Είναι πιο ταιριαστό ο μαθηματικός να είναι άντρας και η φιλόλογος γυναίκα.	1 2 3 4 5
Η καλή επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς εξαρτάται από τις επιδόσεις στα μαθήματα που διδάσκουν	1 2 3 4 5
Η καλή επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς βοηθά στη βελτίωση των επιδόσεων στα μαθήματα που διδάσκουν	1 2 3 4 5
Είναι ευκολότερο να επικοινωνήσεις με άνδρα Καθηγητή παρά με γυναίκα Καθηγήτρια	1 2 3 4 5

2. Ποιες από τις παρακάτω αρετές και εφόδια πρέπει να έχει:
(Σημείωσε όσες περιπτώσεις θέλεις)

	Ένας καλός καθηγητής	Μια καλή καθηγήτρια
• Επιστημονική κατάρτιση και γνωστική επάρκεια	☐	☐
• Μεταδοτική ικανότητα	☐	☐
• Αμερόληπτος/η και αντικειμενικός/ή	☐	☐
• Ακέραιο ήθος	☐	☐
• Υπομονή και επιμονή	☐	☐
• Διαλλακτικότητα και νηφαλιότητα	☐	☐
• Αίσθηση του χιούμορ	☐	☐

Δραστηριότητα 10η

Σχέσεις με την τεχνολογία

Σχεδιασμός: Μ. Κουφιώτη

Στόχος του ερωτηματολογίου είναι να καταγράψει τον τρόπο με τον οποίο τα δύο φύλα αντιμετωπίζουν τη χρήση των συσκευών που υπάρχουν στο σπίτι και συνδέονται με τις νέες τεχνολογίες. Ξεκινώντας από την παραδοχή ότι η τεχνολογία είναι προσδιορισμένη ως προς το φύλο, κάνει διάκριση ανάμεσα στις συσκευές του νοικοκυριού και τις συσκευές της νέας τεχνολογίας επιχειρώντας να ανιχνεύσει όχι μόνο την άρνηση των κοριτσιών να ασχοληθούν συστηματικά με τη δεύτερη, αλλά και την προβληματική σχέση των αγοριών με τις δραστηριότητες της ιδιωτικής σφαίρας.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο στην τάξη.

Διάρκεια: Περίπου 20΄

Ιδέες για ανάλυση: Καταγράψτε τη συχνότητα των απαντήσεων (α) των αγοριών, (β) των κοριτσιών, (γ) του συνόλου του δείγματος και υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % για κάθε κατηγορία. Κάντε πίνακες (1) με τους πιο συχνούς λόγους για τους οποίους τα αγόρια, τα κορίτσια, το σύνολο του δείγματος χρησιμοποιούν τους υπολογιστές και (2) με τα πιο συχνά επαγγέλματα της νέας τεχνολογίας θέλουν να ασχοληθούν τα αγόρια, τα κορίτσια, το σύνολο του δείγματος. Τι βρίσκετε; Ποιες συσκευές χρησιμοποιούν περισσότερο οι έφηβοι των δύο φύλων; Για ποιους λόγους; Πώς συνδέουν τις ηλεκτρικές συσκευές και τις συσκευές νέας τεχνολογίας με το κάθε φύλο; Πώς ερμηνεύετε τα ευρήματά σας;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Το θέμα της τεχνολογίας και της διδασκαλίας της είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει επανειλημμένα τη βιβλιογραφία. Είναι γνωστό ότι η τεχνολογία, όπως και οι θετικές επιστήμες, θεωρούνται σχεδόν αποκλειστικά γνωστικά αντικείμενα που ταιριάζουν στο ανδρικό φύλο, και ότι τα κορίτσια αρνούνται να ενδιαφερθούν και έχουν γενικά χαμηλότερες επιδόσεις στα σχετικά μαθήματα. Η προτεινόμενη διερεύνηση, λοιπόν, μπορεί να αποτελέσει μια καλή αφορμή για να συζητηθούν οι στερεότυπες αντιλήψεις που επικρατούν στον τομέα αυτό.

- Παρουσιάστε στα παιδιά τα αποτελέσματα της διερεύνησης και οργανώστε μια συζήτηση, σχετικά με την τεχνολογία στη ζωή μας.
- Ζητήστε τους να βρουν ονόματα και βιογραφικά στοιχεία γυναικών που ασχολήθηκαν με τις θετικές επιστήμες και την τεχνολογία ιστορικά.
- Διδάξτε κεφάλαια της Φυσικής και της Χημείας χρησιμοποιώντας ως παραδείγματα τη λειτουργία των οικιακών συσκευών ή χημικά προϊόντα του νοικοκυριού.
- Ζητήστε από τα παιδιά να ψάξουν στο Διαδίκτυο για θέματα σχετικά με τον παράγοντα φύλο και τις Νέες Τεχνολογίες.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Πόσο χρησιμοποιείτε τις παρακάτω ηλεκτρικές συσκευές; (Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που ταιριάζει με την περίπτωση σας)

	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Πλυντήριο πιάτων	1	2	3	4
Πλυντήριο ρούχων	1	2	3	4
Ηλεκτρική κουζίνα	1	2	3	4
Φούρνος μικροκυμάτων	1	2	3	4
Ηλεκτρική σκούπα	1	2	3	4
Ηλεκτρικό σίδερο	1	2	3	4
Video – DVD	1	2	3	4

2. Για ποιό λόγο θα χρησιμοποιούσατε τον Η/Υ. (Σημειώστε μέχρι 3 απαντήσεις κατά σειρά προτίμησης σημειώνοντας τον αριθμό 1 στην αιτία που είναι η πιο σημαντική για σας και τον αριθμό 3 στην αιτία που είναι η λιγότερο σημαντική)

☐ για εκπαιδευτικό σκοπό	☐ για διασκέδαση
☐ γιατί είναι μόδα	☐ για δημιουργία σχέσεων
☐ ως πηγή πληροφοριών	☐ για παιχνίδια
☐ ως εργαλείο για το μέλλον μου	☐ άλλο.....

3. Σε ποιον ταιριάζουν καλύτερα τα παρακάτω επαγγέλματα; (Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζετε ότι ταιριάζει καλύτερα)

	Για αγόρια	για...όλους	για κορίτσια
Προγραμματιστής/τρια	1	2	3
Χειριστής/τρια	1	2	3
Χάκερ	1	2	3
Κειμενογράφος	1	2	3
Χρήστης/τρια internet	1	2	3
Τεχνικός	1	2	3
Κάτοχος ιστοσελίδας e-mail	1	2	3

4. Πως χρησιμοποιείτε τις παρακάτω υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας;
(Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που ταιριάζει καλύτερα στην περίπτωση σας)

	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
για μηνύματα	1	2	3	4
για εικονομηνύματα ¹	1	2	3	4
για γνωριμίες – φλερτ	1	2	3	4
διάφορες πληροφορίες	1	2	3	4
παιχνίδια	1	2	3	4
άλλο	1	2	3	4

5. Επιλέξτε κατά σειρά προτίμησης έως 3 επαγγέλματα, που βασίζονται στη νέα τεχνολογία

1.

2.

3.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ

Οικογένεια

**(α) Οι Έφηβοι στην Οικογένειά τους:
οικογενειακοί ρόλοι και προσδοκίες**

**(β) Σχεδιάζοντας την Ενήλικη Ζωή:
έρωτας, γάμος, οικογενειακή ζωή
και φροντίδα**

Εισαγωγή

Στόχος της διερεύνησης

Στόχος της διερεύνησης σε αυτή τη θεματική ενότητα είναι να διαπιστώσουν οι εκπαιδευτικοί τις απόψεις και στάσεις εμπειρίες των μαθητών/τριών για την οικογένεια, καθώς και τις αξίες που συνδέονται με την οικογενειακή ζωή.

Πιο συγκεκριμένα θα διερευνηθούν: (α) η κατανομή των ρόλων των φύλων μέσα στην οικογένεια των παιδιών, οι εμπειρίες τους από τη ζωή με τους γονείς τους και θέματα ελέγχου της οικογένειας γενικά, οι προσδοκίες των γονιών τους και οι αναπαραστάσεις τους για τη μητρότητα και την πατρότητα (β) θα μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο τοποθετούν τον εαυτό τους απέναντι στο γάμο και τη δημιουργία οικογένειας, πώς συνδέουν τον έρωτα με όλα αυτά, πώς σχεδιάζουν τη μελλοντική τους οικογένεια, πώς βλέπουν τους εαυτούς τους ως γονιούς και πώς συνδέουν τη συμπεριφορά φροντίδας, ως στοιχείο ταυτότητας, με το ένα ή το άλλο φύλο.

Στο πλαίσιο της ενότητας αυτής προτείνονται οι παρακάτω ερευνητικές δραστηριότητες

(Α) Οι Έφηβοι στην Οικογένειά τους:

- Οικογενειακή ζωή: αρμοδιότητες και δραστηριότητες
- Οικογενειακή ζωή: πατρότητα – μητρότητα
- Οι Ρόλοι στο σπίτι μου

(Β) Σχεδιάζοντας την Ενήλικη Ζωή: έρωτας, γάμος, οικογενειακή ζωή και φροντίδα

- Το δίλημμα
- Η πιο όμορφη ερωτική ιστορία
- Μια μέρα στην οικογένειά μου
- Εγώ, ως γονιός

Οικογενειακή ζωή: αρμοδιότητες και δραστηριότητες

Σχεδιασμός: Δ. Σακκά & Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Στόχος: Να διερευνηθούν οι εμπειρίες που έχουν τα παιδιά από την οικογένειά τους, όσον αφορά την κατανομή των ρόλων και υπευθυνοτήτων στο σπίτι.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο.

Διάρκεια: Περίπου 15'- 20'

Ιδέες για ανάλυση: Στην πρώτη ερώτηση, καταγράψτε πόσες φορές επιλέχθηκαν οι αριθμοί 1 και 2, ο αριθμός 3 και οι αριθμοί 4 και 5 και για ποιες δραστηριότητες.

Στη δεύτερη ερώτηση καταγράψτε πόσες φορές συναντήσατε κάθε προσδοκία των γονιών. Βρείτε αν τα αγόρια και τα κορίτσια διαφέρουν στις απαντήσεις τους.

Ιδέες για παραπέρα διερεύνηση: Δώστε σε ομάδες παιδιών να κάνουν τις αναλύσεις στο ερωτηματολόγιο. Ζητήστε τους να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα στην τάξη. Συζητήστε με όλη την τάξη θέματα όπως: κατανομή των ρόλων στην οικογένεια και την κοινωνία, σχέσεις των φύλων στην οικογένεια. Ποιες είναι οι δικές τους εμπειρίες; Υπάρχουν διαφορές ανάλογα με το αν εργάζεται η μητέρα; Πώς αντιμετωπίζουν τα ίδια την εργασία των γυναικών;

Στόχος της συζήτησης θα είναι να αξιολογηθεί θετικά η γυναικεία εργασία και να γίνει κατανοητό ότι οι οικιακές εργασίες πρέπει να κατανέμονται εξίσου ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να κατανοήσουν ότι δεν υπάρχουν δουλειές ανδρικές και γυναικείες στο σπίτι, τώρα μάλιστα που οι γυναίκες εργάζονται και θα εργάζονται όλο και περισσότερο στο μέλλον.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Διάβασε προσεκτικά τις παρακάτω δραστηριότητες. Ποιος έχει αναλάβει αυτές τις δουλειές στο σπίτι σου; Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει με την περίπτωσή σου. (1=αποκλειστικά η μητέρα 2=κυρίως η μητέρα 3=ο πατέρας ή μητέρα εξίσου 4=κυρίως ο πατέρας 5=αποκλειστικά ο πατέρας)

Ποιος από τους γονείς σου

- ασχολείται με το νοικοκυριό	1	2	3	4	5
- μαγειρεύει	1	2	3	4	5
- βάζει τραπέζι	1	2	3	4	5
- κάνει τα καθημερινά ψώνια	1	2	3	4	5
- παίρνει αποφάσεις για τα οικονομικά του σπιτιού	1	2	3	4	5
- συζητά μαζί σου για τα μαθήματα του σχολείου	1	2	3	4	5
για τις δυσκολίες στο σχολείο	1	2	3	4	5
για το μελλοντικό σου επάγγελμα	1	2	3	4	5
για τις σπουδές σου	1	2	3	4	5
- συζητά μαζί σου για τα προσωπικά σου προβλήματα	1	2	3	4	5
για τις σχέσεις σου με το άλλο φύλο	1	2	3	4	5
για τις σχέσεις σου με τους φίλους σου	1	2	3	4	5
για το σεξ	1	2	3	4	5

2. Τι θέλουν οι γονείς σου να κάνεις αφού τελειώσεις το σχολείο;

να σπουδάσω

να μάθω μια τέχνη

να κάνω οικογένεια

να βρω δουλειά

να έχω μια σταθερή

σχέση με το άλλο φύλο

3. Ποιος ελέγχει τις αποφάσεις στην ελληνική οικογένεια; Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις, απλώς θέλουμε τη γνώμη σου για το θέμα αυτό. Διάβασε τις παρακάτω περιπτώσεις και σημείωσε τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει (1=Πλήρης έλεγχος 2=Μεγάλος έλεγχος 3=Μέτριος έλεγχος 4=Μικρός έλεγχος 5=Κανένας έλεγχος)

	Ο Πατέρας	Η Μητέρα
Οικονομικά θέματα	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Την εκπαίδευση των παιδιών	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Τις δουλειές του νοικοκυριού	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Την πειθαρχία των παιδιών	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Τον τόπο κατοικίας της οικογένειας	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Το αν θα αποκτήσουν παιδιά	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Το αν θα πάρουν διαζύγιο	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Τις μεγάλες αγορές	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ψυχαγωγία της οικογένειας	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Τις διακοπές της οικογένειας	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Δραστηριότητα 2η

(Α) Οι Έφηβοι στην Οικογένειά τους

Οικογενειακή ζωή: πατρότητα – μητρότητα

Σχεδιασμός: Δ. Σακκά & Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Στόχος: Στόχος αυτού του μικρού ερωτηματολογίου είναι να μελετήσει τις αναπαραστάσεις των μαθητών/τριών για την πατρότητα και τη μητρότητα.

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο πριν από το μάθημα.

Διάρκεια: Περίπου 15' ως 20'

Ιδέες για ανάλυση: Συγκεντρώστε τις λέξεις με τις οποίες τα παιδιά χαρακτηρίζουν α) τον πατέρα, β) τη μητέρα. Ποιες είναι οι λέξεις που συναντήσατε πιο συχνά; Βρείτε το ποσοστό των παιδιών που επέλεξαν τις συχνές αυτές λέξεις.

Συγκεντρώστε σε έναν κατάλογο τις σημασίες που αποδίδουν τα παιδιά α) στον όρο πατρότητα, β) στον όρο μητρότητα. Βρείτε τις πιο συχνές σημασίες.

Συγκεντρώστε σε έναν κατάλογο τις δραστηριότητες που συνδέουν τα παιδιά α) με την πατρότητα, β) με τη μητρότητα. Βρείτε τις δραστηριότητες που συνέδεσαν τα περισσότερα παιδιά με την κάθε έννοια.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη

Ζητήστε από ομάδες παιδιών να καταγράψουν τα δεδομένα, να βρουν τις συχνότητες και να φτιάξουν τις λίστες. Συζητήστε με τα παιδιά πώς βλέπουν την πατρότητα και τη μητρότητα. Ζητήστε τους τις εμπειρίες τους από τη δική τους οικογένεια. Τι είδους γονείς θα ήθελαν τα ίδια να γίνουν; Τι νομίζουν ότι πρέπει να αλλάξει στον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αντιμετωπίζει τους γονεϊκούς ρόλους;

Ζητήστε από κάποια μαθήτρια ή μαθητή να κρατήσει πρακτικά της συζήτησης και να καταγράψει τις διάφορες απόψεις που θα ακουστούν. Καταγράψτε επίσης τις αντιδράσεις των αγοριών και των κοριτσιών κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

Δραστηριότητα **3η** (Α) Οι Έφηβοι στην Οικογένειά τους

Οι ρόλοι στο σπίτι μου

Σχεδιασμός: Β. Κάντα

Στόχος της δραστηριότητας είναι να συγκεντρώσει πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι ρόλοι και οι σχέσεις των φύλων στις οικογένειες των εφήβων, επικεντρώνοντας στην κατανομή της οικιακής εργασίας και άλλων καθηκόντων.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο μέσα στην τάξη.

Διάρκεια: 30'

Ιδέες για ανάλυση: (1) Καταγράψτε τις δουλειές που σημειώνουν ότι κάνουν (α) τα αγόρια και (β) τα κορίτσια στο σπίτι. Σημειώστε τη συχνότητα με την οποία σημειώνεται κάθε δουλειά. Φτιάξτε μια λίστα με τις πιο συχνές δουλειές που κάνουν τα αγόρια και μια λίστα με τις πιο συχνές δουλειές που κάνουν τα κορίτσια. Κάντε το ίδιο και για τη δεύτερη ερώτηση. Ποιες είναι οι πιο συχνές δουλειές που τα παιδιά νομίζουν ότι κάνουν καλύτερα οι άνδρες και οι γυναίκες (χωριστά);

(2) Καταγράψτε το νόημα που αποδίδουν τα παιδιά σε καθεμία από τις φράσεις. Τι διαφορετικές απαντήσεις εντοπίζετε; Συμφωνούν ή διαφωνούν τα παιδιά με τις απόψεις που εκφράζουν οι συγκεκριμένες φράσεις; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια ως προς τον τρόπο με τον οποίο κατανοούν το νόημα των φράσεων;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη

Ζητήστε από τα παιδιά να φέρουν λίστες με τις δουλειές που κάνουν τα διάφορα μέλη της οικογένειας. Ζητήστε τους να συγκεντρώσουν φωτογραφίες από περιοδικά ή και οικογενειακές, όπου να φαίνονται οι διαφορετικές δραστηριότητες των δύο φύλων. Μιλήστε τους για τον καταμερισμό των ρόλων των φύλων στην οικογένεια. Οργανώστε ομαδικές συζητήσεις με θέμα την ισότητα των φύλων στην οικογένεια.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Υπάρχουν δουλειές μέσα στο σπίτι που αναλαμβάνεις εσύ; Αν ναι, γράψε τρεις από αυτές.

α)

β)

γ)

2. Πιστεύεις ότι οι γυναίκες μπορούν να κάνουν ορισμένες δουλειές του σπιτιού καλύτερα σε σχέση με τους άνδρες; Αν ναι, ποιες; (Δώσε 3 παραδείγματα)

α)

β)

γ)

3. Ποιο είναι το νόημα της φράσης: «Η καλή νοικοκυρά είναι δούλα και κυρά»; Συμφωνείς με τη φράση αυτή;

4. «Ο καλός ο καπετάνιος στη φουρτούνα φαίνεται» λέει μια γνωστή παροιμία. Ποιο είναι το νόημά της; Συμφωνείς με τη συγκεκριμένη παροιμία;

Σχεδιασμός Δ. Σακκά & Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Στόχος: Στόχος των δραστηριοτήτων που ακολουθούν είναι να μελετηθεί α) ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά συνδέουν την έννοια της φροντίδας με το ένα ή το άλλο φύλο, β) ο τρόπος με τον οποίο επεξεργάζονται την έννοια της πατρότητας και γ) τα επιχειρήματα με τα οποία τα αγόρια και τα κορίτσια προσπαθούν να βρουν λύσεις σε διλήμματα που προκύπτουν από συγκρούσεις ανάμεσα στην οικογενειακή και την επαγγελματική ζωή.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να διαβάσουν προσεκτικά τα δεδομένα της κάθε ιστορίας και μετά να απαντήσουν στα ερωτήματα που ακολουθούν.

Διάρκεια: 30'-40'

Ιδέες για ανάλυση: Η λύση της ιστορίας και οι υπόλοιπες απαντήσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σύμφωνα με τις κατηγορίες που υπάρχουν στον κατάλογο που επισυνάπτεται. Συγκεντρώστε τα ποσοστά των απαντήσεων σε κάθε κατηγορία. Συγκεντρώστε τα ποσοστά των αγοριών και των κοριτσιών χωριστά.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη:

A) Μετά την ανάλυση ανακοινώστε τα αποτελέσματα στην τάξη. Συζητήστε με τα παιδιά τις εικόνες πατρότητας που εντοπίστηκαν. Καταγράψτε τη γνώμη τους: γιατί νομίζουν ότι τα αποτελέσματα έχουν τη συγκεκριμένη μορφή; Γιατί απάντησαν με το συγκεκριμένο τρόπο; Νομίζουν ότι αλλάζουν οι εικόνες της μητρότητας και της πατρότητας στην εποχή μας; Βρείτε και συστήστε τους να διαβάσουν κείμενα νεανικής και κλασικής λογοτεχνίας, όπου συναντά κανείς διαφορετικές μορφές για την πατρότητα και τη μητρότητα και όπου οι πρωταγωνιστές αντιμετωπίζουν παρόμοια διλήμματα.

B) Ζητήστε από τα παιδιά να δώσουν τα «διλήμματα» στους γονείς τους και να ζητήσουν από αυτούς να συμπληρώσουν τη δραστηριότητα. Οργανώστε μια συζήτηση στην τάξη, κατά την οποία τα παιδιά θα παρουσιάσουν τις απαντήσεις των γονιών τους. Διαφέρουν σε γενικές γραμμές οι απόψεις των ενηλίκων από αυτές των παιδιών; Ποια είναι η άποψη των γονιών για τη φροντίδα του μικρού παιδιού και την πατρότητα; Καταγράψτε τους άξονες και τα συμπεράσματα της συζήτησης.

Γ) Φτιάξτε μόνοι/ες ή μαζί με τα παιδιά κι άλλα παρόμοια διλήμματα.

2. Τι θα έκανες αν ήσουν στη θέση

α) του πατέρα

β) της μητέρας

γ) γιατί;

3. Τι νομίζεις ότι πρέπει να γίνει; Ποιο είναι το σωστό; Γιατί;

4. Αν ήσουν το παιδί, τι θα ήθελες να κάνει α) ο πατέρας, β) η μητέρα;

3. Τι νομίζεις ότι θέλει ο Νίκος;

4. Πώς θα αντιδράσουν οι γονείς της Μαρίας;

5. Πώς θα αντιδράσουν οι γονείς του Νίκου;

6. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνουν στο τέλος οι πρωταγωνιστές και οι οικογένειές τους; Ποιο είναι το σωστό, αυτό που πρέπει να γίνει;

7. Γιατί; Εξήγησε την άποψή σου

Η πιο όμορφη ερωτική ιστορία

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο τα αγόρια και τα κορίτσια εφηβικής ηλικίας μιλούν για τον έρωτα και τη σχέση με το άλλο φύλο και εκφράζουν γραπτά θετικά συναισθήματα. Ο ρομαντισμός, το είδος των σχέσεων που φαντάζονται ότι μπορούν να διαμορφωθούν ανάμεσα στα δύο φύλα, οι τρόποι με τους οποίους οι έφηβοι και οι έφηβες προσεγγίζουν το άλλο φύλο, οι φόβοι τους και οι ανησυχίες τους όσον αφορά τις σχέσεις αυτές, οι προοπτικές με τις οποίες τις σχεδιάζουν, αποτελούν επίσης κεντρικά στοιχεία της διερεύνησης που προτείνεται.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν την έκθεση μέσα στην τάξη. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει χρόνος, αναθέστε τους να τη γράψουν στο σπίτι και να τη φέρουν.

Διάρκεια: 45'-90'

Ιδέες για ανάλυση: Η μέθοδος που προτείνεται είναι η ανάλυση περιεχομένου. Οι εκθέσεις πρέπει να αντιμετωπισθούν ως κείμενα, στα οποία θα εντοπισθούν άξονες ανάλυσης και κατηγορίες. Προτείνονται οι παρακάτω κατηγορίες:

1. *Περιγραφή προσώπων:* με ποιο τρόπο παρουσιάζονται οι πρωταγωνιστές και οι πρωταγωνίστριες στην έκθεση; (χαρακτηρισμοί των πρωταγωνιστών, π.χ. ντροπαλά, σκληρά, συγκρατημένα, με πρωτοβουλίες, όμορφα, άσχημα αγόρια και κορίτσια κ.λπ.)
2. *Πρώτη προσέγγιση:* με ποιο τρόπο τα παιδιά παρουσιάζουν την πρώτη προσέγγιση; (ποιος παίρνει την πρωτοβουλία, κεραυνοβόλος έρωτας, πώς γίνεται και από ποιον η πρόταση για σχέση, πώς αντιδρά ο άλλος/η άλλη κ.λπ.)
3. *Χαρακτηριστικά της σχέσης:* με ποιο τρόπο περιγράφεται η σχέση; (Ποια είναι η αφετηρία της σχέσης, συνοδεύεται και από σεξουαλικές σχέσεις, υπάρχει προοπτική συνέχειας, περιγράφεται ως μόνιμη ή περιστασιακή κ.λπ.)
4. *Εμπειρία:* με ποιο τρόπο οι συγγραφείς των εκθέσεων μιλούν για τα βιώματα των πρωταγωνιστών τους; (η σχέση περιγράφεται ως ευχάριστη ή δυσάρεστη εμπειρία, τι δημιουργεί άγχος ή φόβο, υπάρχει ρομαντική ή κυνική διάθεση κ.λπ.)
5. *Τέλος της ιστορίας:* πώς βλέπουν οι έφηβοι το τέλος παρόμοιων σχέσεων; (ρομαντικό-τραγικό, ρομαντικό με προοπτική την αιώνια διατήρηση της σχέσης, χωρισμός, προοπτική συνέχειας, γάμου κ.λπ.)
6. *Ρόλος των τρίτων:* πώς θεωρούν οι έφηβοι ότι μπορεί να παρέμβει το περιβάλλον σε μια ερωτική ιστορία; (θετικές-αρνητικές παρεμβάσεις, ρόλος των φίλων, ρόλος των γονιών, υποστήριξη, ανταγωνισμός, μεσολάβηση, αντίδραση των πρωταγωνιστών στις τρίτες παρεμβάσεις κ.λπ.)

Στο πλαίσιο της παραπάνω ανάλυσης, διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια της τάξης, και στον τρόπο με τον οποίο το κάθε φύλο περιγράφει τις αντιδράσεις των ανδρών και γυναικών πρωταγωνιστών του έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κατανόηση των εμπειριών των εφήβων.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Τα αποτελέσματα της ανάλυσης μπορούν να παρουσιασθούν στην τάξη και να συζητηθούν. Επίσης, ενδιαφέρον θα ήταν να μετατραπούν κάποιες ιστορίες σε σενάρια και να γίνουν δραματικό παιχνίδι με πρωταγωνιστές και πρωταγωνίστριες τα παιδιά της τάξης.

A large rectangular area containing 30 horizontal lines, intended for writing or drawing.

Δραστηριότητα 6η (B) Σχεδιάζοντας την Ενήλικη Ζωή:

Μια μέρα στην οικογένειά μου

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος της διερεύνησης είναι να μελετήσει τον τρόπο με τον οποίο ο έφηβος των δύο φύλων διαμορφώνει την εικόνα της οικογένειας. Ενδιαφέρει κυρίως να εξετάσουμε:

- α) τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των μελών της οικογένειας
- β) τη σύνθεσή της (παραδοσιακή, επηρεασμένη από καινούργιες κοινωνικές πραγματικότητες κ.λπ.)
- γ) τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά βλέπουν τους εαυτούς τους ως γονείς και αντιμετωπίζουν τις ευθύνες της οικογένειας
- δ) τις σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας και το κλίμα που επικρατεί (ισότητα, αμοιβαία εκτίμηση, έρωτας-αγάπη, αλληλοσεβασμός, δημοκρατία) καθώς και τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι σχέσεις των φύλων (παραδοσιακές σχέσεις ή νέο μοντέλο καταμερισμού)
- ε) τον τρόπο με τον οποίο τα αγόρια και τα κορίτσια βλέπουν τους εαυτούς τους ως άτομα που προσφέρουν φροντίδα σε παιδιά ή ηλικιωμένους, πώς αυτή η συμπεριφορά φροντίδας συνδέεται με το ανδρικό και γυναικείο φύλο
- στ) διαφορές στον τρόπο με τον οποίο μιλούν για την οικογένεια τα αγόρια και τα κορίτσια και ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες πρωταγωνιστές των εκθέσεων.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν την έκθεση στην τάξη. Μόνο αν δεν υπάρχει χρόνος, επιτρέπεται να τη γράψουν στο σπίτι και να τη φέρουν έτοιμη.

Διάρκεια: 45'-90'

Ιδέες για ανάλυση: Και η έκθεση αυτή αντιμετωπίζεται ως κείμενο και προτείνεται η μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου. Διαμορφώστε κατηγορίες σύμφωνα με την περιγραφή των στόχων της διερεύνησης. Μερικές κατηγορίες θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

- περιγραφή σύνθεσης οικογένειας (αριθμός, φύλο, ηλικία μελών, τύπος οικογένειας)
- χαρακτηριστικά γονιών (ηλικία, πιθανώς μόρφωση, επάγγελμα)
- ημέρα που περιγράφεται (αργία- εργάσιμη)
- γενικές αρμοδιότητες-δραστηριότητες γονιών και παιδιών μέσα στην οικογένεια
- πώς ασχολείται ο κάθε γονιός με τα παιδιά; τι κάνουν μαζί; μέσα ή έξω από το σπίτι;
- πώς βλέπουν τα αγόρια και τα κορίτσια το μοντέλο της ιδανικής οικογένειας;
- συμπεριφορά ενηλίκων μεταξύ τους (ευγενική, επιθετική, κυριαρχική, εξουσιαστική, υποταγής)
- συμπεριφορά ενηλίκων προς τα παιδιά
- είδος αισθημάτων που περιγράφονται ή διαφαίνονται
- συνθήκες ή περιστατικά άμεσης ή έμμεσης φροντίδας (ποιος φαίνεται να φροντίζει και ποιον)

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Παρουσιάζονται και συζητούνται τα αποτελέσματα της ανάλυσης. Γίνεται συζήτηση για τις διαφορετικές μορφές οικογένειας, το ρόλο των φύλων σ' αυτή, τη θέση των ανδρών και των γυναικών στην οικογένεια, τις έννοιες της πατρότητας και της μητρότητας και το τι σημαίνουν οι ρόλοι αυτοί για τα παιδιά αλλά και για τους ίδιους τους γονείς. Κάποιες εκθέσεις μπορούν να μετατραπούν σε σενάρια και να δραματοποιηθούν στην τάξη από τα ίδια τα παιδιά. Επίσης, μπορεί να γίνει ανταλλαγή ρόλων και να συζητηθεί η σχετική εμπειρία.

Lined writing area with 30 horizontal lines.

Δραστηριότητα 7η (B) Σχεδιάζοντας την Ενήλικη Ζωή:

Εγώ ως γονιός

Σχεδιασμός: Λ. Φρόση

Στόχος της διερεύνησης αυτής είναι να δώσει στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να ανιχνεύσουν τον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι δομούν την εικόνα του γονιού για τον εαυτό τους. Επιπλέον, με τη μικρή αυτή έρευνα επιδιώκεται να διαπιστωθεί η πιθανή προσκόλληση των εφήβων σε παραδοσιακά προσδιορισμένους γονεϊκούς ρόλους, η πιθανή αλλαγή στάσεων και αναπαραστάσεων απέναντι στους ρόλους αυτούς, καθώς και η σύνδεση του ενός ή του άλλου φύλου με τις συμπεριφορές της φροντίδας και διαπαιδαγώγησης του παιδιού.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν μια έκθεση με θέμα «Εγώ ως γονιός» μέσα στην τάξη, διευκρινίζοντάς τους ότι πρέπει να φανταστούν τους εαυτούς τους ως μελλοντικούς γονιούς και να τους περιγράψουν. Οι οδηγίες πρέπει να περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα (π.χ. διάρκεια) και να μην επεκτείνονται σε λεπτομέρειες, για να μη θιγεί ο αυθορμητισμός.

Διάρκεια: 30'-45'

Ιδέες για ανάλυση: Διαβάστε την κάθε έκθεση προσεκτικά. Η μέθοδος ανάλυσης είναι η ανάλυση περιεχομένου, η οποία μπορεί να ακολουθήσει τους παρακάτω άξονες/κατηγορίες.

- Έμφαση στην παροχή φροντίδας προς το παιδί
 - (α) Κάλυψη καθημερινών αναγκών
 - (β) Ψυχολογική/ Συναισθηματική στήριξη
 - (γ) Φροντίδα για την υγεία, την ασφάλεια, το μέλλον
- Έμφαση στην ενασχόληση με το παιδί κατά τον ελεύθερο χρόνο
- Έκφραση συναισθημάτων
- Παρουσίαση του γονεϊκού ρόλου ως άσκηση ελέγχου
- Περιγραφή της πατρότητας ως εξουσίας
- Άσκηση του πατρικού ρόλου από απόσταση
- Περιγραφή σχέσεων γονιού-παιδιού:
 - (α) Αυταρχικό μοντέλο,
 - (β) Δημοκρατικό μοντέλο
- Ο εργαζόμενος γονιός (πατέρας ή μητέρα)
- Οι σχέσεις των γονιών στην οικογένεια:
 - (α) Σχέσεις συνεργασίας
 - (β) Σχέσεις εξουσίας και υποταγής

Συγκεντρώστε τα κομμάτια των εκθέσεων που υπάγονται στην κάθε κατηγορία. Μετρήστε τη συχνότητα εμφάνισης της κάθε κατηγορίας. Τι προκύπτει; Καταγράψτε την κυρίαρχη εικόνα (α) του πατέρα, (β) της μητέρας, έτσι όπως εμφανίζεται στις εκθέσεις. Διαφέρουν μεταξύ τους οι ρόλοι του πατέρα και της μητέρας στην οικογένεια, έτσι όπως περιγράφονται από τα αγόρια και τα κορίτσια αντίστοιχα; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια

και τα κορίτσια ως προς το πώς βλέπουν το ρόλο του άλλου φύλου στην οικογένεια; Ερμηνεύστε τα αποτελέσματά σας. Τι συμπεράσματα βγάζετε για τους εφήβους της τάξης σας, ως προς τον τρόπο με τον οποίο ετοιμάζουν τους εαυτούς τους ως μελλοντικούς γονείς;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη

- Συνδυάστε τη διερεύνηση αυτή με τη δραστηριότητα 6. Ανακοινώστε τα αποτελέσματα και των δύο ερευνών στην τάξη και οργανώστε συζήτηση με τα παιδιά για τους ρόλους των φύλων στην οικογένεια και, ειδικότερα, για το ρόλο των γονιών.
- Αναθέστε στα παιδιά να διαβάσουν παλιά και νέα κείμενα της Νεότερης Ελληνικής Λογοτεχνίας και να καταγράψουν τον τρόπο με τον οποίο φαίνεται να διαμορφώνονται στα κείμενα αυτά διαχρονικά οι γονεϊκοί ρόλοι στην ελληνική οικογένεια.
- Ζητήστε τους να καταγράψουν τις εμπειρίες των γονιών τους από τους δικούς τους γονείς.
- Συζητήστε μαζί τους πώς ήταν τα πράγματα παλιά και πώς σήμερα. Τι προσδοκούν να αλλάξει στη δική τους οικογένεια;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ

Η ανδρική και η γυναικεία εμπειρία

Εισαγωγή

Στόχος της διερεύνησης

Στόχος της διερεύνησης είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευτικοί τον τρόπο με τον οποίο βιώνουν τα αγόρια και τα κορίτσια τις εμπειρίες που σχετίζονται με το φύλο τους. Θα προσπαθήσουμε να δούμε:

- τους πιθανόν διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μεγαλώνουν τα αγόρια και τα κορίτσια
- τις εμπειρίες που έχουν από τη διαπαιδαγώγησή τους στην οικογένεια
- τις εμπειρίες που βιώνουν ως καταπιεστικές
- τον τρόπο με τον οποίο βιώνουν τις σχέσεις με το άλλο φύλο
- χαρακτηριστικά που έχουν σχέση με το ρομαντισμό, τον έρωτα, τη σεξουαλικότητα στις καθημερινές τους εμπειρίες
- δυσκολίες, προτιμήσεις και πιέσεις στην επαφή τους με το άλλο φύλο
- γενικά συγκρούσεις που βιώνουν στην καθημερινή τους ζωή στο πλαίσιο του οικογενειακού και του γενικότερου κοινωνικού τους περιγύρου
- την κουλτούρα του ανδρισμού και της θηλυκότητας στη σύγχρονη εποχή (συνήθειες, ασχολίες, φιλίες, τρόπος ζωής γενικά που είναι χαρακτηριστικοί για τα αγόρια και τα κορίτσια σήμερα)
- διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια σε σχέση με τα παραπάνω.

Στο πλαίσιο της ενότητας αυτής, προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:

- Μεγαλώνοντας ως αγόρι, μεγαλώνοντας ως κορίτσι
- Αγαπημένο μου περιοδικό...
- Η σύμβουλός μας σας απαντά
- Εμπειρίες του σχολείου
- Εμπειρίες από την οικογένεια
- Οι προσδοκίες των γονιών
- Σχέσεις
- Βία και επιθετικότητα
- Κακές λέξεις
- Φιλίες, φιλίες
- Η παρέα μου
- Ο καλύτερός μου φίλος- Η καλύτερή μου φίλη
- Σεξουαλικότητα στην εφηβεία
- Άγχη και συγκρούσεις στην εφηβεία
- Συγκρούσεις με τους γονείς
- Αγόρια, κορίτσια και οι κουλτούρες του ελεύθερου χρόνου

Μεγαλώνοντας ως αγόρι – Μεγαλώνοντας ως κορίτσι

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Να διαπιστωθούν τα πρότυπα με τα οποία κοινωνικοποιούνται στο ρόλο του φύλου τους τα αγόρια και τα κορίτσια.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το μικρό ερωτηματολόγιο. Οι εξηγήσεις που θα δοθούν πρέπει να είναι συγκεκριμένες και ολιγόλογες, χωρίς πολλά παραδείγματα, γιατί έχει διαπιστωθεί ότι στις απαντήσεις τα παιδιά έχουν την τάση να επαναλαμβάνουν τα παραδείγματα. Εξηγήστε τους ότι πρέπει να προσπαθήσουν να θυμηθούν όσες πιο πολλές εντολές και οδηγίες μπορούν.

Διάρκεια: 20' της ώρας

Ιδέες για ανάλυση: Κατατάξτε τις απαντήσεις στις παρακάτω κατηγορίες, βρίσκοντας και τις συχνότερες που συναντάτε την καθεμία από αυτές. Φτιάξτε πίνακες χωριστούς για τα αγόρια και τα κορίτσια σύμφωνα με το υπόδειγμα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ

1. Καλές συμπεριφορές

- ευγένεια, καλή συμπεριφορά
- να είμαι φιλικός/ή, κοινωνικός/ή
- να φροντίζω τα πράγματά μου
- να τα πάω καλά στο σχολείο
- συνέπεια
- να μην ξοδεύω/ να κάνω οικονομία
- να είμαι εργατικός/ή
- να είμαι σκληρός/ή
- βοηθάω στο νοικοκυριό
- να είμαι υπάκουος/η
- εντιμότητα

2. Κακές συμπεριφορές

- ναρκωτικά, κάπνισμα, ποτά, να βγαίνω έξω αργά
- να βρίζω
- να είμαι επιθετικός/ή
- να κλαίω, να δείχνω τα συναισθήματά μου
- να κάνω επικίνδυνα πράγματα
- να λέω ψέματα, να είμαι υποκριτής/τρια

3. Σε σχέση με τους τρίτους

- η θετική κοινωνική συμπεριφορά
- να είμαι επιφυλακτικός/ή
- να επιλέγω τους σωστούς φίλους

4. Σε σχέση με την οικογένεια

- ο σεβασμός
- να βοηθάω, /να συμμετέχω
- να είμαι υπάκουος/η

β) Ποιες ακολούθησες ως τώρα με ευχαρίστηση και χωρίς να διαμαρτυρηθείς;

γ) Ποιες νομίζεις ότι καταπιέζουν το άτομο;

Δραστηριότητα 2η

«Αγαπημένο μου περιοδικό...» «Η σύμβουλός μας σας απαντά»

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχοι της διπλής αυτής δραστηριότητας είναι να μελετήσει α) το είδος των καταπιεστικών εμπειριών, πιέσεων και συγκρούσεων που βιώνουν οι έφηβοι στο πλαίσιο του οικογενειακού και του ευρύτερου κοινωνικού τους περιγύρου, β) πώς επεξεργάζονται, περιγράφουν, ερμηνεύουν οι ίδιοι/ες τις καταστάσεις αυτές, γ) πώς τοποθετούνται, ως τρίτοι/ες απέναντι σε τέτοιου είδους προβλήματα, όταν αυτά βιώνονται από συνομηλίκους τους και δ) τι είδους λύσεις θα πρότειναν οι ίδιοι/ες, ώστε να αντιμετωπιστούν τέτοιες καταστάσεις.

Διαδικασία: Η διερεύνηση πραγματοποιείται σε δύο φάσεις: α) Δώστε στα παιδιά μιας σχολικής τάξης το φύλλο εργασίας με τίτλο «Αγαπημένο μου περιοδικό» και ζητήστε τους να γράψουν το σχετικό κείμενο. Επιμείνετε στο γεγονός ότι πρέπει να γράψουν για το πρόβλημα ενός φίλου ή μιας φίλης, γιατί μας ενδιαφέρει να αποστασιοποιηθούν όσο το δυνατόν οι έφηβοι από το σχετικό πρόβλημα και να μη θεωρηθεί ότι θέλουμε να πληροφορηθούμε τα προσωπικά τους προβλήματα. Συγκεντρώστε τα φύλλα εργασίας.

β) Η συνέχεια της διερεύνησης γίνεται σε μια τάξη διαφορετική από αυτήν που συμμετείχε στην πρώτη φάση. Στο κάθε παιδί της τάξης αυτής μοιράστε τα κείμενα που έγραψαν οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές τους μαζί με το φύλλο εργασίας με τίτλο «Η σύμβουλός μας σας απαντά» και ζητήστε να απαντήσουν στην «επιστολή» που έχουν μπροστά τους, δίνοντας συμβουλές στο άτομο που την έγραψε, έτσι ώστε να αντιμετωπίσει το πρόβλημά του.

Διάρκεια: 30'-40' για την κάθε φάση.

Ιδέες για ανάλυση: Η επεξεργασία των κειμένων γίνεται με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Ενδεικτικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω κατηγορίες ανάλυσης:

1. Από πού προέρχονται οι συγκρούσεις;
 - Γονείς-Οικογένεια
 - Ερωτικές σχέσεις
 - Σχολικός κοινωνικός περίγυρος-φιλοι/ες
2. Πώς περιγράφουν οι ίδιοι/ες οι έφηβοι/ες τη στάση τους απέναντι στο πρόβλημα;
 - με «κατάθλιψη», λύπη, στενοχώρια, κακή διάθεση
 - με τάσεις φυγής από το σπίτι ή αυτοκτονίας
 - με αντικοινωνική συμπεριφορά
3. Ποιος μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του προβλήματος; Λύσεις που προτείνονται
 - συμπάρασταση εκ μέρους των γονιών/ της οικογένειας
 - συμπάρασταση κυρίως από φίλους
 - «αυτοβοήθεια»

- α) Καταγράψτε την πηγή και το είδος του προβλήματος. Καταγράψτε τη στάση του εφήβου στο πρόβλημα. Καταγράψτε την προέλευση και το είδος των λύσεων που προτείνονται.
- β) Ομαδοποιήστε τα αποτελέσματά σας και εξετάστε πιθανές διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια.
- γ) Διαπιστώστε: ποια είναι τα πιο συχνά προβλήματα που βιώνουν οι έφηβοι; ποιες είναι οι πιο συχνές πηγές προβλημάτων και συγκρούσεων; τι στενοχωρεί τα αγόρια και τα κορίτσια αυτής της ηλικίας; πώς αντιμετωπίζουν τα προβλήματα αυτά; πώς νομίζουν ότι θα μπορούσαν να λυθούν; από ποιον κυρίως περιμένουν βοήθεια; υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια; υπάρχουν προβλήματα που θα σχετίζατε με κάποιο συγκεκριμένο φύλο; υπάρχουν επίσης τρόποι βοήθειας που ταιριάζουν καλύτερα σε αγόρια ή σε κορίτσια;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία: Συζητήστε με τα παιδιά γενικά για τα προβλήματα των εφήβων στις σύγχρονες κοινωνίες. Ζητήστε τους να φέρουν στην τάξη αποκόμματα από τις σχετικές στήλες των νεανικών περιοδικών και να σχολιάσουν τα προβλήματα που αναφέρονται σε αυτά. Γράφουν και τα αγόρια και τα κορίτσια εξίσου συχνά στα περιοδικά αυτά; τι είδους προβλήματα αναφέρουν; γιατί υπάρχουν (αν υπάρχουν) διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα σε σχέση με τις συγκρούσεις και τα προβλήματα που βιώνουν; Καταγράψτε τους κυρίους άξονες της συζήτησης.

Δραστηριότητα **3η** Εμπειρίες του σχολείου*

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος της δραστηριότητας είναι να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες αντιλαμβάνονται διακρίσεις λόγω φύλου στο σχολικό περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται ότι, με το τέλος της μικρής αυτής έρευνας, οι εκπαιδευτικοί θα έχουν μια εικόνα:

- για το είδος και την έκταση πιθανών διακρίσεων ανάμεσα στα φύλα μέσα στο σχολικό περιβάλλον,
- για το επίπεδο συνειδητοποίησης των διακρίσεων αυτών εκ μέρους των εφήβων.

Διαδικασία: Η έρευνα πραγματοποιείται μέσα στην τάξη. Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν γρήγορα το μικρό ερωτηματολόγιο.

Διάρκεια: 10'

Ιδέες για ανάλυση: Συγκεντρώστε τις συχνότητες με τις οποίες (α) τα αγόρια, (β) τα κορίτσια, (γ) όλο το δείγμα επιλέγουν τους αριθμούς 1 και 2 σε κάθε υποερώτηση της πρώτης ερώτησης. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % των προτιμήσεων των αγοριών, των κοριτσιών και του συνόλου του δείγματος σε κάθε υποερώτηση. Στη δεύτερη ερώτηση, μετρήστε πόσες φορές το κάθε φύλο και ολόκληρο το δείγμα συνολικά επιλέγουν τον αριθμό 1, τον αριθμό 2 και τον αριθμό 3. Υπολογίστε τα ποσοστά και εδώ. Κάντε πίνακες για κάθε ερώτηση, με τα ευρήματά σας. Σχολιάστε τους πίνακες αυτούς. Τι εικόνα διαμορφώνεται; Σε τι βαθμό οι έφηβοι του δείγματός σας θεωρούν ότι υφίστανται διακρίσεις ως προς το φύλο τους μέσα στο σχολείο; Συμφωνούν τα ευρήματα με τις δικές σας εκτιμήσεις και εμπειρίες; Ερμηνεύστε τα ευρήματά σας: πού οφείλεται η αντίληψη των μαθητών/τριών;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην πράξη: Ανακοινώστε τα αποτελέσματα στην τάξη. Οργανώστε συζήτηση με θέμα τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις για τα φύλα. Εξηγήστε την έννοια του στερεότυπου, την πηγή των στερεότυπων αντιλήψεων και συμπεριφορών. Συνδέστε τη διάκριση των φύλων με στερεότυπες αντιλήψεις. Ζητήστε τη γνώμη των παιδιών για πιθανές αλλαγές.

* Πηγή: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά. *Αγόρια και Κορίτσια στο Σπίτι και το Σχολείο*. Ερωτηματολόγιο για Εφήβους

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Έχει τύχει να παρατηρήσεις στο σχολείο σου ότι οι καθηγητές και οι καθηγήτριες συμπεριφέρονται με διαφορετικό τρόπο στους μαθητές και τις μαθήτριες;

1. Παρακαλούμε απάντησε προσεκτικά στις παρακάτω ερωτήσεις βάζοντας σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει. (1=πάντα 2=συχνά 3=σπάνια 4=ποτέ)

Οι Καθηγητές και οι Καθηγήτριές μου

Όταν χρειάζεται να μετακινήσουν ένα έπιπλο, φωνάζουν πάντα τα αγόρια για βοήθεια	1 2 3 4
Επιμένουν να κάθονται τα αγόρια χωριστά από τα κορίτσια στην τάξη	1 2 3 4
Λένε συχνά: «τα αγόρια δεν πρέπει χτυπούν τα κορίτσια», Ή «τα κορίτσια δεν πρέπει να βρίζουν» ή «προηγούνται οι κυρίες»	1 2 3 4
Είναι πιο αυστηροί με τα αγόρια	1 2 3 4
Επαινούν τα αγόρια για την εξυπνάδα τους και τις ικανότητές τους στα μαθηματικά	1 2 3 4
Επαινούν τα κορίτσια για την επιμέλειά τους και τη φρονιμάδα τους	1 2 3 4
Υπενθυμίζουν στα κορίτσια ότι θα γίνουν μητέρες και στα αγόρια ότι θα γίνουν στρατιώτες και πολίτες	1 2 3 4

2. Τελικά ποια είναι η γνώμη σου για τους καθηγητές και τις καθηγήτριές σου; Αντιμετωπίζουν το ίδιο τα δύο φύλα ως προς τα παρακάτω; Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει ((1= το ίδιο, 2= διαφορετικά)

	Το ίδιο	Διαφορετικά
συμπεριφορά	1	2
ντύσιμο	1	2
επιμέλεια	1	2
προσδοκίες για την προσωπική ζωή στο μέλλον (π.χ. γάμος, παιδιά, οικογένεια)	1	2
σχολική επίδοση	1	2
απαιτήσεις στα μαθήματα	1	2
προσδοκίες για το επαγγελματικό μέλλον	1	2
διάφορα θελήματα	1	2
συμμετοχή στη ζωή της τάξης	1	2

Στόχος των δύο ερευνητικών εργαλείων που ακολουθούν είναι να μελετήσουν την εμπειρία των εφήβων σχετικά με το κλίμα που επικρατεί στην οικογένειά τους ως προς τις σχέσεις των φύλων. Πρόκειται για δύο μεθόδους διερεύνησης, μιας ποσοτικής και μιας ποιοτικής. Με το γραπτό ερωτηματολόγιο, δίνεται η ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν γρήγορα μια εικόνα της κατάστασης που βιώνουν οι έφηβοι. Με τις ομαδικές συζητήσεις, διεισδύουν βαθύτερα στο οικογενειακό κλίμα και κατανοούν καλύτερα τις σχέσεις ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά, τις προσδοκίες και τις πρακτικές διαπαιδαγώγησης που επικρατούν στις διάφορες οικογένειες, τη ζωή των παιδιών, γενικά, εκτός σχολείου και τις στάσεις του οικογενειακού περιγύρου ως προς το θέμα της ισότητας των φύλων.

Διαδικασία:

- (1) Γραπτό ερωτηματολόγιο: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο στην τάξη.
- (2) Ομαδικές συζητήσεις: Οργανώστε 2-4 συζητήσεις με ομάδες 8-10 παιδιών. Προτιμήστε τις αμιγείς ως προς το φύλο ομάδες, για να αποφευχθούν συγκρούσεις. Οι συζητήσεις καλό είναι να γίνουν σε ήσυχο χώρο, όπου θα βρίσκονται μόνο τα μέλη της ομάδας που θα συζητήσουν μεταξύ τους. Μαγνητοφωνήστε τις συζητήσεις που θα προκύψουν και ταυτόχρονα ζητήστε από ένα παιδί να κρατήσει πρακτικά. Απευθύνετε μια μια τις ερωτήσεις στην ομάδα και περιμένετε από κάθε παιδί να δώσει την απάντησή του. Ενισχύστε τη συζήτηση, δηλαδή δώστε την ευκαιρία στα παιδιά που επιθυμούν να τοποθετηθούν ως προς τις γνώμες και εμπειρίες των συμμαθητών/τριών τους, να πουν τη γνώμη τους. Προχωρήστε στην επόμενη ερώτηση, μόνο αφού θεωρήσετε ότι έχει καλυφθεί το θέμα της προηγούμενης, μεριμνώντας, ταυτόχρονα να συμμετέχουν όλα τα παιδιά, και όχι να μονοπωλούν τη συζήτηση ορισμένα μόνο.

Διάρκεια: Γραπτό ερωτηματολόγιο: 10' περίπου

Ομαδικές συζητήσεις: Περίπου 1 – 1.30'

Ιδέες για ανάλυση:

- (1) Στο γραπτό ερωτηματολόγιο: Μετρήστε πόσο συχνά (α) τα αγόρια, (β) τα κορίτσια, (γ) ολόκληρο το δείγμα σημειώνουν τους αριθμούς 1 (πολύ συχνά) και 2 (συχνά) σε κάθε υποερώτηση. Υπολογίστε τα ποσοστά επί τοις % για τα αγόρια, τα κορίτσια, το σύνολο του δείγματος. Σχεδιάστε πίνακα με τα αποτελέσματά σας. Ποια εικόνα διαμορφώνεται; Σχολιάστε τα στοιχεία του πίνακα.
- (2) Στο υλικό των ομαδικών συζητήσεων: Απομαγνητοφωνήστε τις συζητήσεις λέξη προς λέξη. Χρησιμοποιήστε κατά την απομαγνητοφώνηση τις σημειώσεις του/της πρακτικογράφου, για να είστε σίγουροι/ες για το παιδί που μιλάει κάθε φορά. Συγκεντρώστε τις απαντήσεις και τις απόψεις (α) όλων των αγοριών, (β) όλων των κοριτσιών σε

* Πηγή: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά. *Αγόρια και Κορίτσια στο Σπίτι και το Σχολείο*. Ερωτηματολόγιο για Εφήβους

Εμπειρίες από την οικογένεια (1)

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Πώς περνάς στην οικογένειά σου; Διάβασε προσεκτικά τις παρακάτω προτάσεις και σημείωσε πόσο ισχύει για σένα η καθεμία. (1=ισχύει απόλυτα 2=ισχύει αρκετά 3=ισχύει λίγο 4=δεν ισχύει καθόλου)

Γενικά ο πατέρας είναι εκείνος που πρέπει να έχει περισσότερες δικαιοδοσίες από τη μητέρα για την ανατροφή των παιδιών	1 2 3 4
Στην οικογένειά μου συχνά κάνουμε πράγματα μαζί	1 2 3 4
Η μητέρα μου συνήθως με ενθαρρύνει να της λέω τα προβλήματά μου	1 2 3 4
Όταν ήμουν παιδί οι γονείς μου μου επέτρεπαν να παίζω με παιχνίδια που «παραδοσιακά» είναι για το άλλο φύλο	1 2 3 4
Όσο σκέφτομαι πίσω στο παρελθόν μου, θυμάμαι ότι ο πατέρας μου ασκούσε κριτική στη συμπεριφορά μου ή με τιμωρούσε πολύ συχνότερα από ό,τι μου άξιζε	1 2 3 4
Όταν έκανα (ή κάνω) κάτι που δεν είναι σωστό, η μητέρα μου πιο συχνά μου εξηγεί γιατί έχω άδικο, παρά με τιμωρεί	1 2 3 4
Όταν κάνω παιδιά θα τα μεγαλώσω με τον ίδιο τρόπο που μεγάλωσαν εμένα οι γονείς μου	1 2 3 4
Οι γονείς μου με ενθάρρυναν να επιμένω στην άποψή μου και να υποστηρίζω τα δικαιώματά μου	1 2 3 4
Γενικά η μητέρα είναι εκείνη που πρέπει να έχει περισσότερες δικαιοδοσίες από τον πατέρα για την ανατροφή των παιδιών	1 2 3 4
Ο πατέρας μου συνήθως με ενθαρρύνει να του λέω τα προβλήματά μου	1 2 3 4
Όσο σκέφτομαι πίσω στο παρελθόν μου, θυμάμαι ότι η μητέρα μου ασκούσε κριτική στη συμπεριφορά μου ή με τιμωρούσε πολύ συχνότερα από ό,τι μου άξιζε	1 2 3 4
Όταν έκανα (ή κάνω) κάτι που δεν είναι σωστό, ο πατέρας μου μου εξηγεί γιατί έχω άδικο παρά με τιμωρεί	1 2 3 4

Εμπειρίες από την οικογένεια (2)

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Ερωτήσεις για συζήτηση σε ομοιογενείς ως προς το φύλο ομάδες εστίασης

1. Ας μας πει ο καθένας, (η καθεμιά) μερικά πράγματα για την οικογένειά του (της)
 - Μένετε με τους γονείς σας;
 - Υπάρχουν και άλλα άτομα στο σπίτι;
 - Πόσα αδέρφια έχετε; Αγόρια ή κορίτσια;
2. Νομίζετε ότι οι γονείς σας επηρεάζονται στη συμπεριφορά τους απέναντί σας από το γεγονός ότι είστε αγόρια/ κορίτσια;
 - Σε ποια σημεία;
3. Τι νομίζετε ότι περιμένουν οι γονείς σας από σας;
 - Σχολείο, επάγγελμα, συμπεριφορά
4. Αν έχετε αδέρφια του άλλου φύλου, βλέπετε διαφορές στη συμπεριφορά των γονιών σας (στις προσδοκίες, απαιτήσεις κ.λπ.) απέναντί σου σε σχέση με τον αδελφό ή την αδελφή ;
5. Αν έχετε μόνο αδέρφια του ίδιου φύλου, υποψιάζεστε ότι μπορεί οι γονείς να συμπεριφέρονταν απέναντί σας διαφορετικά, αν ανήκατε στο άλλο φύλο;
 - Έχετε τέτοια παραδείγματα από συγγενικές, φιλικές οικογένειες;
 - Ποια;
6. Θεωρείτε ότι υπάρχουν διακρίσεις των φύλων στην κοινωνία;
 - Τι εννοούμε με τον όρο ισότητα των φύλων;
 - Αν υπάρχει ανισότητα, πού την εντοπίζουμε;
 - Παίζει ρόλο η οικογένεια στη διαμόρφωση αυτής της ανισότητας;
7. Πώς βλέπουν οι γονείς σας τις σχέσεις με το άλλο φύλο; Συζητάτε μαζί τους για τέτοια θέματα; Τι νομίζετε ότι θα επιθυμούσαν οι γονείς σας ως προς τις σχέσεις σας με το άλλο φύλο;
8. Συμφωνείτε με τον τρόπο με τον οποίο σας μεγαλώνουν οι γονείς σας;
 - Πού διαφωνείτε;
9. Ποιες είναι οι αιτίες σύγκρουσης με τους γονείς;
 - Συμβαίνει αυτό μόνο με τη δική σας οικογένεια, ή είναι γενικότερο φαινόμενο;
10. Αν κάνετε εσείς δικά σας παιδιά, θα τα μεγαλώσετε διαφορετικά από ό,τι οι γονείς σας μεγαλώνουν εσάς;
 - Σε ποιους τομείς θα διαφοροποιηθείτε; Γιατί;

Δραστηριότητα **5η**

Οι προσδοκίες των γονιών

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Στόχος του ερωτηματολογίου που ακολουθεί είναι η μελέτη των προσδοκιών των γονιών για το μέλλον των παιδιών τους. Ειδικότερα, επιχειρείται να διερευνηθεί τι επιθυμούν οι γονείς για τα δικά τους παιδιά, και όχι να συγκεντρωθούν δεδομένα με γενικές πληροφορίες για τις αντιλήψεις των γονιών όσον αφορά το σχετικό θέμα.

Διαδικασία: Μοιράστε 2 αντίτυπα του ερωτηματολογίου στα παιδιά και ζητήστε τους να το δώσουν και στους δύο γονείς τους, για να το συμπληρώσουν. Δώστε μια προθεσμία δύο ημερών για τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων και επιμείνετε, ώστε να τηρηθεί η προθεσμία αυτή. Μπορείτε, επίσης, να καλέσετε τους γονείς σε μια συνάντηση στο σχολείο και να τους δώσετε το ερωτηματολόγιο για να το συμπληρώσουν επί τόπου, ή να χρησιμοποιήσετε ως ευκαιρία την ημέρα παράδοσης ελέγχων.

Διάρκεια: 5' - 10'

Ιδέες για ανάλυση: Μετρήστε τη συχνότητα των απαντήσεων (α) των γονιών που έχουν αγόρια και κορίτσια, (β) των γονιών που έχουν μόνο κορίτσια και (γ) των γονιών που έχουν μόνο αγόρια σε κάθε υποέρωτηση. Υπολογίστε τα ποσοστά επί τοις %, σε σχέση με το σύνολο του δείγματος. Συγκρίνετε τις προσδοκίες των γονιών (α) για τα αγόρια τους, (β) για τα κορίτσια τους. Συγκρίνετε τις προσδοκίες των πατέρων και των μητέρων. Υπάρχουν διαφορές; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις προσδοκίες των γονιών που έχουν μόνο αγόρια και στις προσδοκίες των γονιών που έχουν μόνο κορίτσια; Όσον αφορά τις οικογένειες με παιδιά και των δύο φύλων, υπάρχουν διαφορές στις προσδοκίες των γονιών (α) για τα αγόρια τους, (β) για τα κορίτσια τους;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Παρουσιάστε στην τάξη τα αποτελέσματα της διερεύνησης. Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν σε ένα χαρτί τι νομίζουν τα ίδια ότι προσδοκούν οι γονείς τους από αυτά. Δώστε τους να επεξεργαστούν τα δεδομένα αυτά και να τα συγκρίνουν με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν οι γονείς τους. Συζητήστε μαζί τους για τις διαφορές στις προσδοκίες των γονιών για τα δύο φύλα και στις πιθανές διαφορές ή ομοιότητες ανάμεσα στις προσδοκίες των γονιών τους και στη δική τους αντίληψη για τις προσδοκίες αυτές. Καταγράψτε τα συμπεράσματα της συζήτησης.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο του παιδιού

Τάξη του παιδιού

Φύλο του παιδιού

1. Ποιος απαντά;

Ο πατέρας Η μητέρα

2. Πόσα παιδιά έχετε; Είναι αγόρια ή κορίτσια; Πόσων ετών είναι; Γράψτε την ηλικία και το φύλο των παιδιών σας στον παρακάτω πίνακα

	Φύλο	Ηλικία
1ο παιδί
2ο παιδί
3ο παιδί
4ο παιδί

3. Τι θα επιθυμούσατε να κάνουν τα παιδιά σας αφού τελειώσουν το Λύκειο; (Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζετε ότι ταιριάζει: 1= πάρα πολύ, 2= πολύ, 3= αρκετά, 4= μάλλον, 5= καθόλου)

	Τα αγόρια	Τα κορίτσια
Να συνεχίσουν σε Πανεπιστήμιο ή ΤΕΙ	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Να συνεχίσουν σε Ιδιωτική Σχολή	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Να συνεχίσουν σε Τεχνική Σχολή	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Να μάθουν μια τέχνη	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Να βρουν δουλειά	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

4. Τι επάγγελμα θα θέλατε να κάνουν τα παιδιά σας στο μέλλον;
(Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζετε ότι ταιριάζει: 1= πάρα πολύ, 2= πολύ, 3= αρκετά, 4= μάλλον, 5= καθόλου)

	Τα αγόρια	Τα κορίτσια
Ένα επιστημονικό επάγγελμα	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Να γίνουν δημόσιοι υπάλληλοι	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Να γίνουν ειδικευμένοι τεχνίτες	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα που θα τους προσφέρει οικονομική άνεση	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα που θα τους προσφέρει ελεύθερο χρόνο	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα που θα τους δίνει την ευκαιρία να ασχολούνται με την οικογένειά τους	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα που θα προσφέρει οικονομική εξασφάλιση	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα που θα τους προσφέρει οικονομική ανεξαρτησία	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα που θα τα ευχαριστεί, ανεξαρτήτως απολαβών	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα που θα τα φέρνει σε επαφή με άλλους ανθρώπους	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα προσφοράς προς το κοινωνικό σύνολο	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ένα επάγγελμα καριέρας	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Δραστηριότητα 6η Σχέσεις

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμπτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι να διερευνήσει τους τρόπους, τους οποίους οι έφηβοι επιλέγουν, για να δημιουργήσουν σχέσεις με το άλλο φύλο, την εικόνα του ιδανικού «άλλου» που έχουν στο μυαλό τους για τη σύναψη των σχέσεων αυτών, καθώς και τις δραστηριότητες που συνδέουν με τις σχέσεις αυτές. Επιμέρους στόχος, επίσης, είναι να εντοπισθούν και διευκρινισθούν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά το φύλλο με τη δραστηριότητα και ζητήστε τους να γράψουν την επιστολή για την καινούργια τους σχέση.

Διάρκεια: 30'-45' λεπτά της ώρας

Ιδέες για ανάλυση: Διαβάστε τις εκθέσεις προσεκτικά. Η ανάλυση είναι ανάλυση περιεχομένου. Προσπαθήστε να εντοπίσετε συχνότητες στις παρακάτω κατηγορίες:

I. Το ιδανικό πρότυπο (ο ιδανικός φίλος/η ιδανική φιλενάδα)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Ηλικία

Ίδια, μεγαλύτερη, Δεν αναφέρεται

2. Σωματικά χαρακτηριστικά

Ωραίο Σώμα, Ωραίο Πρόσωπο κ.λπ.

3. Χαρακτηριστικά συμπεριφοράς

Ομοιότητα (ταιριάζουμε), Ευγένεια, Χιούμορ, Φιλοτιμία, Εξυπνάδα, Συζητήσιμος/η, Καλός χαρακτήρας κ.λπ.

4. Συμπεριφορά στη σχέση

Στοργικός/ή (με προσέχει), Με κατανόηση

5. Εμφαση

Στην ομορφιά, Στο χαρακτήρα, Στη συμπεριφορά

6. Στην κοινωνική αποδοχή

Η παρέα του Υ αποδέχεται τη σχέση

II. Το πρότυπο προς αποφυγή

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Συμπεριφορές

Οξύθυμος/η, Νευρικός/ή κ.λπ.

III. Βιώματα στο πλαίσιο της ιδανικής σχέσης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ/ΣΥΝΘΗΚΕΣ

1. Κάλυψη συναισθηματικών αναγκών

Αγάπη/ενδιαφέρον, Κατανόηση

2. Κάλυψη συντροφικών αναγκών

Παρέα / διασκέδαση, Στήριξη

3. Σεξουαλικές ανάγκες

Αναφορά με υπονοούμενα

4. Πώς νιώθει (περιγραφή συναισθημάτων)

Ευτυχισμένος/η, Περνάει ωραία κ.λπ.

5. Πού έγινε η γνωριμία

Σε φροντιστήριο, Σε club κ.λπ.

6. Ενδιαφέρον για προοπτική της σχέσης

Να κρατήσει

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Όπως και στις άλλες δραστηριότητες, την ανάλυση είναι δυνατόν να την αναλάβουν ομάδες μαθητών και μαθητριών. Αναθέστε σε μικτές ως προς το φύλο ομάδες να αναλύσουν τις εκθέσεις των συμμαθητών/τριών τους. Ζητήστε τους να παρουσιάσουν τα αποτελέσματά στην τάξη. Προκαλέστε μια συζήτηση για τις σχέσεις των δύο φύλων. Με ποια κριτήρια επιλέγουν τα αγόρια και τα κορίτσια; Τι είναι σημαντικό στην επιλογή; Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ο ιδανικός/η σύντροφος; Μήπως εξακολουθούμε να αναπαράγουμε και σήμερα ακόμη παραδοσιακούς ρόλους και συμπεριφορές των φύλων με τις επιλογές μας;

Δραστηριότητα **7η** Βία και επιθετικότητα

Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος των ερευνητικών εργαλείων που ακολουθούν είναι η μελέτη του τρόπου με τον οποίο η βία και η επιθετικότητα βιώνεται από τους εφήβους ως κοινωνικό φαινόμενο και συνδέεται με το ένα ή το άλλο φύλο. Ερωτήματα στα οποία μπορούν να δοθούν απαντήσεις είναι τα εξής: Πώς τοποθετούν τους εαυτούς τους απέναντι στη βία και την επιθετικότητα τα αγόρια και τα κορίτσια; Θεωρούν τη βία και την επιθετική συμπεριφορά χαρακτηριστικά κυρίως του ανδρικού φύλου; Μιλούν για τις γυναίκες κυρίως ως θύματα ή ως δράστες της βίας και της επιθετικότητας; Τι είδους σχετικές εμπειρίες έχουν αποκομίσει στο χώρο στον οποίο κινούνται;

Το ένα από τα δύο ερευνητικά εργαλεία που ακολουθούν είναι ένα γραπτό ερωτηματολόγιο, το οποίο στοχεύει στη συλλογή σχετικά μεγάλου αριθμού δεδομένων. Το δεύτερο είναι ένας κατάλογος με ανοιχτές ερωτήσεις για να χρησιμοποιηθούν σε ομαδικές συζητήσεις.

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά της τάξης το γραπτό ερωτηματολόγιο. Ζητήστε τους να γράψουν όσο πιο συγκεκριμένα και ειλικρινά μπορούν τις απόψεις τους. Σε μια επόμενη φάση, οργανώστε ομαδικές συζητήσεις με ομάδες των 4-6 αγοριών ή κοριτσιών. Χρησιμοποιήστε τις ερωτήσεις του δεύτερου φύλλου εργασίας ως έναυσμα για τη συζήτηση. Για τη διαδικασία αυτή χρειάζεστε ένα μικρό μαγνητόφωνο και ένα ακόμη άτομο (συνάδελφο ή μαθητή/τρια) για την καταγραφή ολόκληρης της συζήτησης.

Ιδέες για ανάλυση: Το ερωτηματολόγιο περιέχει τρεις βασικές ενότητες, διακριτές μεταξύ τους: α) ορισμός της βίας και της επιθετικότητας, β) βία/ επιθετικότητα και φύλο και γ) εμπειρίες βίας. Ξεχωρίστε τις ενότητες αυτές. Πόσα παιδιά συμφωνούν και μάλλον συμφωνούν με τις διάφορες απόψεις; Βρείτε τις συχνότητες και τα ποσοστά. Φτιάξτε πίνακες με τις απόψεις κάθε ενότητας με τις οποίες συμφωνούν τα περισσότερα παιδιά ολόκληρου του δείγματος. Φτιάξτε ίδιους πίνακες με τις απόψεις των αγοριών και των κοριτσιών χωριστά. Τι διαπιστώνετε; Πώς ορίζουν τη βία και την επιθετικότητα τα παιδιά; Πώς τα αγόρια; Πώς τα κορίτσια; Υπάρχουν διαφορές; Με ποιο φύλο συνδέουν την επιθετική ή τη βίαιη συμπεριφορά; Τις θεωρούν μαθημένες ή εγγενείς συμπεριφορές; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια ως προς αυτό; Τι είδους εμπειρίες βίας έχουν; Διαφορές ως προς το φύλο;

Απομαγνητοφωνήστε τις συζητήσεις. Χρησιμοποιήστε τη μέθοδο της ανάλυσης κειμένου για να προσεγγίσετε το περιεχόμενο των συζητήσεων. Οι κατηγορίες ανάλυσης μπορούν να είναι οι παρακάτω:

Ορισμός βίας / επιθετικότητας (τι ορίζουν ως βία- τι ορίζουν ως επιθετικότητα)

Περιγραφή βίας/ επιθετικότητας

Προσωπικές εμπειρίες (επεισόδια στο σπίτι, σχολείο, κοινωνικό περίγυρο)

Τοποθέτηση του εαυτού στη θέση του δράστη- του θύματος (χρήση της αντωνυμίας εγώ στο λόγο)

Φύλο και επιθετικότητα- βία: πώς συνδέουν στο λόγο τους το κάθε φύλο με την έννοια της επιθετικότητας και της βίαιης συμπεριφοράς

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες και ζητήστε τους να επεξεργασθούν τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Αναθέστε στις ομάδες να

παρουσιάσουν τα αποτελέσματά τους. Συζητήστε τα ευρήματα στην τάξη. Βρείτε κείμενα από ΜΜΕ που συζητούν το θέμα της σχολικής βίας και ζητήστε από τα παιδιά να τα μελετήσουν. Ζητήστε τους να συζητήσουν το θέμα της βίας σε σχέση με το κάθε φύλο, εστιάζοντας στα παρακάτω ερωτήματα: Πώς παρουσιάζεται το θέμα της σχολικής βίας; Σε ποιο φύλο ανήκουν οι ήρωες επεισοδίων σχολικής βίας; Γιατί συμβαίνει αυτό; Ζητήστε τους να βρουν στο διαδίκτυο πληροφορίες για τη σχολική βία, την οικογενειακή βία και τη βία κατά των γυναικών γενικά και να παρουσιάσουν αυτές τις πληροφορίες στην τάξη.

Βία και επιθετικότητα (1)

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Οι παρακάτω προτάσεις εκφράζουν τις απόψεις αγοριών και κοριτσιών της ηλικίας σου για τη βία και την επιθετικότητα. Σας παρακαλούμε να σημειώσετε αν συμφωνείτε ή όχι με την κάθε πρόταση, βάζοντας σε κύκλο τον αριθμό που νομίζετε ότι ταιριάζει κάθε φορά. (1=συμφωνώ απόλυτα, 2=μάλλον συμφωνώ, 3=μάλλον διαφωνώ, 4=διαφωνώ απόλυτα)

Οι γυναίκες δέχονται περισσότερη βία και επιθετικότητα από τους άνδρες, γιατί είναι πιο αδύναμες, πιο ήσυχες	1 2 3 4
Βία είναι η άσκηση πίεσης στους άλλους	1 2 3 4
Το αντίθετο της επιθετικότητας είναι η πραότητα	1 2 3 4
Το αντίθετο της βίας είναι η ειρήνη	1 2 3 4
Οι γυναίκες μαθαίνουν από μικρή ηλικία να μην εκδηλώνουν την επιθετικότητά τους	1 2 3 4
Οι άνδρες εκφράζουν την επιθετικότητα σωματικά, ενώ οι γυναίκες λεκτικά	1 2 3 4
Οι άνδρες είναι πιο επιθετικοί από τις γυναίκες γιατί έχουν κάποια δύναμη και θέλουν να την επιδείξουν	1 2 3 4
Οι γυναίκες είναι πιο αδύναμες. Έτσι, ο κάθε άνδρας θέλοντας να δείξει δυνατός ασκεί επάνω τους ψυχολογική ή σωματική βία	1 2 3 4
Οι άνδρες δέχονται και ασκούν περισσότερη βία από τις γυναίκες σε όλες τις μορφές (λεκτική, σωματική, ψυχολογική)	1 2 3 4
Οι γυναίκες δέχονται περισσότερη βία ή επιθετικότητα από τους άνδρες	1 2 3 4
Οι άνδρες έχουν την επιθετικότητα μέσα τους	1 2 3 4
Οι γυναίκες είναι πλασμένες να έχουν υπομονή	1 2 3 4
Θα μου φανεί παράξενο, αν μια γυναίκα εκδηλώσει σωματική επιθετικότητα	1 2 3 4
Στο σχολείο μαλώνω κυρίως με τα λόγια, δεν χειροδικώ	1 2 3 4
Σε άλλα σχολεία μπορεί να εκδηλώνεται βία, όχι στο δικό μας	1 2 3 4
Πολλές φορές, όταν μαλώνω με τους γονείς μου, έρχομαι στο σημείο να θέλω να χειροδικήσω	1 2 3 4
Στο σχολείο, όταν είμαι θυμωμένος/η, σπάω αντικείμενα ή γράφω στους τοίχους	1 2 3 4

Βία και επιθετικότητα (2)

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Ανοιχτές ερωτήσεις για να συζητηθούν σε αμιγείς ως προς το φύλο ομάδες των 5 μαθητών/τριών.

1. Πώς θα ορίζατε την επιθετικότητα;	
2. Πώς θα ορίζατε τη βία;	
3. Ποιο είναι το αντίθετο της επιθετικότητας;	
4. Ποιο είναι το αντίθετο της βίας;	
5. Τι μορφές μπορεί να πάρει η επιθετικότητα	α) στην οικογένεια β) στο σχολείο γ) έξω από το σπίτι δ) στην κοινωνία
6. Τι μορφές μπορεί να πάρει η βία	α) στην οικογένεια β) στο σχολείο γ) έξω από το σπίτι δ) στην κοινωνία
7. Να περιγράψετε περιπτώσεις που εσείς οι ίδιοι/ες δράσατε επιθετικά ή βίαια στα α, β, γ, δ (ένα περιστατικό για κάθε περίπτωση)	
8. Να περιγράψετε περιπτώσεις που εσείς οι ίδιοι/ες υπήρξατε θύματα επιθετικότητας ή βίας στα α,β,γ,δ (ένα περιστατικό για κάθε περίπτωση)	
9. Νομίζετε ότι οι άνδρες και οι γυναίκες διαφέρουν ως προς τη χρήση της βίας ή της επιθετικότητας; Εξηγήστε την άποψή σας.	
10. Νομίζετε ότι οι άνδρες και οι γυναίκες διαφέρουν ως προς τη βία ή την επιθετικότητα που υφίστανται;	

Βία και επιθετικότητα (3)

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Ερωτήσεις στις οποίες θα δοθούν απαντήσεις

<p>1. Τι είναι επιθετικότητα;</p> <hr/> <hr/>
<p>2. Τι είναι βία;</p> <hr/> <hr/>
<p>3. Ποιο είναι το αντίθετο της επιθετικότητας;</p> <hr/> <hr/>
<p>4. Ποιο είναι το αντίθετο της βίας;</p> <hr/> <hr/>
<p>5. Τι μορφές μπορεί να πάρει η επιθετικότητα και η βία</p> <p>α) στην οικογένεια</p> <hr/> <hr/> <p>β) στο σχολείο</p> <hr/> <hr/>
<p>6. Να περιγράψεις περιπτώσεις που εσύ ο/η ίδιος/α έδρασες επιθετικά ή βίαια</p> <p>α) στην οικογένεια</p> <hr/> <hr/> <p>β) στο σχολείο</p> <hr/> <hr/>
<p>7. Να περιγράψεις περιπτώσεις που εσύ ο/η ίδιος/α υπήρξες θύμα επιθετικότητας ή βίας</p> <p>α) στην οικογένεια, β) στο σχολείο</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

8. Νομίζεις ότι οι άνδρες και οι γυναίκες διαφέρουν ως προς τη χρήση της βίας ή της επιθετικότητας; (π.χ. συχνότητα, είδη βίας κ.λπ.) Εξήγησε την άποψή σου.

9. Νομίζεις ότι οι άνδρες και οι γυναίκες διαφέρουν ως προς τη βία ή την επιθετικότητα που υφίστανται (ως προς τη συχνότητα, είδη βίας κ.λπ.); Εξήγησε την άποψή σου.

Δραστηριότητα 8η «Κακές» λέξεις!!!

Σχεδιασμός: Δ. Σακκά & Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Στόχος: Η δραστηριότητα που ακολουθεί έχει ως στόχο τη μελέτη α) της χρήσης της υβριστικής γλώσσας εκ μέρους των νεαρών ατόμων, β) του τρόπου με τον οποίο τα αγόρια και τα κορίτσια καταγράφουν ως υβριστικές τις εκφράσεις που ακούν στις παρέες τους και γ) των διαφορών στην κουλτούρα της υβριστικής γλώσσας ανάμεσα στα δυο φύλα.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά της τάξης που επιθυμούν να χωριστούν σε ομάδες αμιγείς ως προς το φύλο. Ζητήστε τους να καταγράψουν στο φύλλο εργασίας όλες τις υβριστικές εκφράσεις και λέξεις που θα ακούσουν να χρησιμοποιούνται στο χώρο του σχολείου ή έξω από αυτό από τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους. Υποδείξτε τους να σημειώνουν δίπλα από κάθε λέξη/ έκφραση το φύλο αυτού/ής που τη χρησιμοποίησε και το φύλο του προσώπου προς το οποίο απευθύνθηκε.

Διάρκεια: 2-3 μέρες στην ώρα των διαλειμμάτων

Ιδέες για ανάλυση: Χωρίστε τις λέξεις σε κατηγορίες ανάλογα με το υπονοούμενό τους, το σε ποιον απευθύνονται, ποιον θέλουν να θίξουν, αν εκφράζουν βία, ποιες ανθρώπινες δραστηριότητες υποβαθμίζουν κ.λπ. Φτιάξτε διαφορετικές λίστες, ανάλογα με το φύλο αυτού/ής που χρησιμοποιεί τη λέξη και το φύλο αυτού/ής στον/στην οποίο/α απευθύνεται.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Ζητήστε από ομάδες παιδιών που δεν πήραν μέρος στην καταγραφή των υβριστικών λέξεων να επεξεργασθούν τα δεδομένα και να κάνουν πίνακες σύμφωνα με τις υποδείξεις σας. Παρουσιάστε τα αποτελέσματα της διερεύνησης στην τάξη. Συζητήστε το φαινόμενο της υβριστικής χρήσης της γλώσσας από τους νέους στην κοινωνία σήμερα. Εξετάστε μαζί τα πρότυπα που μεταδίδονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ζητήστε τους να συγκεντρώσουν υβριστικές εκφράσεις από την τηλεόραση και τα περιοδικά.

Δραστηριότητα 9η Φιλίες, φιλίες

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος του ερωτηματολογίου που ακολουθεί είναι να επιτρέψει μια πρώτη καταγραφή σε ποσοτική μορφή, του τρόπου με τον οποίο οι έφηβοι τοποθετούνται απέναντι στο φαινόμενο της φιλίας, δηλαδή των στάσεων, τάσεων και εμπειριών τους. Η προσέγγιση της κουλτούρας της φιλίας, έτσι όπως αυτή διαμορφώνεται από τα αγόρια και από τα κορίτσια της ηλικίας αυτής, με τρόπο ώστε να συγκεντρωθεί αρκετά μεγάλος αριθμός δεδομένος, αποτελεί το αντικείμενο της διερεύνησης αυτής.

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά της τάξης να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Ζητήστε τους να απαντήσουν αυθόρμητα και χωρίς συνεργασίες με τα άλλα παιδιά.

Διάρκεια: 20' της ώρας

Ιδέες για ανάλυση: Συγκεντρώστε τις συχνότητες με τις οποίες επιλέγονται οι διάφορες απόψεις από τα παιδιά. Βγάλτε τα ποσοστά για όλο το δείγμα συγκεντρωτικά, και χωριστά για τα αγόρια και τα κορίτσια. Φτιάξτε πίνακες με τις απόψεις που επιλέχθηκαν πιο συχνά, α) από όλο το δείγμα, β) από τα αγόρια, γ) από τα κορίτσια. Τι παρατηρείτε; Πώς διαμορφώνονται οι φιλίες των εφήβων; Διαπιστώνετε διαφορές; Πού οφείλονται αυτές;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Παρουσιάστε τα αποτελέσματα στην τάξη. Δώστε την ευκαιρία στα παιδιά να συζητήσουν για τις φιλίες τους. Πώς μιλούν τα αγόρια και τα κορίτσια για τη φιλία ως φαινόμενο και για τους δικούς τους φίλους και φίλες; Καταγράψτε τους άξονες της συζήτησης και δώστε τους να συμπληρώσουν τις επόμενες δραστηριότητες.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Τι είδους φίλες κάνεις; Σημείωσε τα τετράγωνα που νομίζεις ότι ταιριάζουν καλύτερα με την περίπτωση σου.

- Έχω μόνο έναν ή δύο στενούς φίλους/φίλες
- Έχω πολλούς/ές φίλους/φίλες που δεν κάνουν απαραίτητα παρέα μεταξύ τους
- Έχω μια στενή παρέα (π.χ. ως πέντε άτομα)
- Έχω μια μεγάλη παρέα (π.χ. 10-15 άτομα)
- Ο στενός/ή μου φίλος/η ανήκει στο ίδιο φύλο με εμένα
- Ο στενός/ή μου φίλος/η ανήκει στο αντίθετο φύλο από το δικό μου
- Η παρέα μου αποτελείται μόνο από αγόρια
- Η παρέα μου αποτελείται μόνο από κορίτσια
- Η παρέα μου είναι μικτή
- Οι φίλοι/ες μου προέρχονται όλοι από το σχολικό μου περιβάλλον
- Έχω πολλές διαφορετικές παρέες
- Έχω μια παρέα που αποτελείται από άτομα από διαφορετικούς χώρους

2. Πόσο σημαντικά θεωρείς τα παρακάτω; Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει σε καθεμία από τις παρακάτω απόψεις
1=πολύ σημαντικό 2=σημαντικό 3=όχι ιδιαίτερα σημαντικό 4=εντελώς ασήμαντο

Ένα άτομο για να είναι φίλος/η μου πρέπει

■ να έχει κοινά ενδιαφέροντα με εμένα	1	2	3	4
■ να μπορεί να έρχεται στο σπίτι μου οποιαδήποτε ώρα	1	2	3	4
■ να μπορώ να πηγαίνω στο σπίτι του/της χωρίς πρόσκληση	1	2	3	4
■ να μπορώ να μιλώ μαζί του/της χωρίς να προσέχω τι λέω	1	2	3	4
■ να μπορώ να βασιστώ επάνω του/της	1	2	3	4
■ να ανήκει στο ίδιο φύλο με εμένα	1	2	3	4
■ να έχουμε τα ίδια ενδιαφέροντα	1	2	3	4
■ να έχουμε περίπου τις ίδιες επιδόσεις στο σχολείο	1	2	3	4
■ να μη διαφέρουμε πολύ ως προς το κοινωνικό επίπεδο	1	2	3	4
■ να τον/την εγκρίνουν οι γονείς μου	1	2	3	4
■ να είναι περίπου της ηλικίας μου	1	2	3	4
■ να έχει σχέδια για το μέλλον περίπου ίδια με τα δικά μου	1	2	3	4
■ να με καλύπτει όταν κάνω κάποιο παράπτωμα	1	2	3	4
■ να με καταλαβαίνει χωρίς να χρειάζεται να μιλήσω	1	2	3	4

3. Τι κάνεις όταν είσαι με τους φίλους σου; Σημείωσε τα τετράγωνα που νομίζεις ότι ταιριάζουν με την περίπτωση σου

Με τον καλύτερό μου φίλο/ την καλύτερή μου φίλη

- λέμε τα μυστικά μας
- ακούμε μουσική στο δωμάτιό μου
- ασχολούμαστε με κοινά ενδιαφέροντά μας (πχ. με το κομπιούτερ, χόμπι κ.λπ.)
- διαβάζουμε μαζί τα μαθήματά μας
- συζητάμε τα προβλήματά μας με τους γονείς
- συζητάμε τα προβλήματά μας στο σχολείο
- συζητάμε τα ερωτικά μας
- συζητάμε για τις σεξουαλικές μας σχέσεις
- ανταλλάσσουμε δίσκους, βιβλία, δισκέτες
- άλλο (διευκρίνισε).....

Με την παρέα μου

- κάνουμε βόλτες τα βράδια στο κέντρο της πόλης/ στο χωριό
- πηγαίνουμε στα μαγαζιά (π.χ. για ψώνια)
- βγαίνουμε τα βράδια (π.χ. για φαγητό, σε νυχτερινά κέντρα, σε μπαρ)
- πηγαίνουμε μαζί διακοπές
- οργανώνουμε εκδρομές
- παίζουμε μπάσκετ ή ποδόσφαιρο ή κάνουμε μαζί σπορ
- πηγαίνουμε σινεμά
- αλητεύουμε και κάνουμε φάρσες
- πηγαίνουμε στο γήπεδο
- άλλο (διευκρίνισε).....

4. Πόσο νομίζεις ότι ταιριάζουν τα παρακάτω με την περίπτωση σου; Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει με την περίπτωση σου.
1=σχεδόν πάντα 2=συχνά 3=σπάνια 4=ποτέ

☒ Επηρεάζομαι από τη γνώμη των φίλων μου	1	2	3	4
☒ Νομίζω ότι επηρεάζω τους/τις φίλους μου/φίλες μου	1	2	3	4
☒ Είμαι αρχηγός στην παρέα μου	1	2	3	4
☒ Ακολουθώ τις αποφάσεις της παρέας	1	2	3	4
☒ Θεωρώ ότι είμαι δημοφιλής στις παρέες μου	1	2	3	4
☒ Κάνω εύκολα φίλιες	1	2	3	4
☒ Μ' αρέσει να απομονώνομαι	1	2	3	4
☒ Αισθάνομαι μοναξιά	1	2	3	4
☒ Μπορώ να ζήσω και χωρίς τους φίλους μου	1	2	3	4

5. Νομίζεις ότι είναι δυνατή η φιλία ανάμεσα σε άτομα διαφορετικού φύλου;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Γιατί; Εξήγησε με λίγα λόγια την άποψή σου

Δραστηριότητα 10η

Η παρέα μου

&

Ο καλύτερός μου φίλος Η καλύτερή μου φίλη

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμπζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος των δυο δραστηριοτήτων που ακολουθούν είναι η μελέτη σε βάθος των θεμάτων που τίγονται στην προηγούμενη δραστηριότητα. Εδώ η συλλογή ποιοτικών δεδομένων στο πλαίσιο της συγγραφής εκθέσεων, δίνει την ευκαιρία να προσεγγίσει κανείς με μεγαλύτερη λεπτομέρεια και να αναλύσει τις αιτίες και τις διαδικασίες με τις οποίες διαμορφώνεται η κουλτούρα της φιλίας στην εφηβική ηλικία. Ο λόγος που χρησιμοποιούν τα νεαρά άτομα, όταν μιλούν για την παρέα τους και για τον καλύτερο/η φίλο/η μας δίνει ενδιαφέροντα στοιχεία για τη μελέτη της ιδιωτικής ζωής των αγοριών και των κοριτσιών.

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά τα φύλλα εργασίας. Μπορείτε να επιλέξετε ποιο από τα δυο θέλετε να συμπληρώσουν, καθώς δεν είναι απαραίτητο να οργανώσετε και τις δυο δραστηριότητες ταυτόχρονα. Η ανάλυση του ερωτηματολογίου της προηγούμενης δραστηριότητας πιθανώς θα σας κατευθύνει στο είδος της δραστηριότητας, η οποία θα σας δώσει τα δεδομένα που σας χρειάζονται για τις ερμηνείες σας.

Διάρκεια: 40' της ώρας

Ιδέες για ανάλυση: Τα κείμενα που θα πάρετε στα χέρια από τις δυο δραστηριότητες θα προσεγγισθούν με τη μέθοδο ανάλυσης περιεχομένου. Διαμορφώστε τις κατηγορίες ανάλυσης.

A) Για τα κείμενα της έκθεσης «Η παρέα μου»

- είδος δραστηριοτήτων που περιγράφονται
- σύνθεση της παρέας (φύλο, ηλικία των μελών της)
- προβλήματα / συγκρούσεις που προκύπτουν (είδος και αιτίες των προβλημάτων, άτομα που τα προκαλούν, ο ρόλος των τρίτων, τρόποι λύσεων των προβλημάτων)
- συναισθήματα που περιγράφονται (χαρά, στενοχώρια, άγχος κ.λπ.)
- χώρος συνάντησης και δράσης της παρέας (σπίτι, δρόμος κ.λπ.)

B) Για τα κείμενα της έκθεσης «Ο καλύτερός μου φίλος/ η καλύτερή μου φίλη»

- Περιγραφή (σωματικά χαρακτηριστικά, χαρακτήρας, συμπεριφορές κ.λπ.)
- Αισθήματα φιλίας (του παιδιού που γράφει την έκθεση και του φίλου- της φίλης)
- Περιγραφή δραστηριοτήτων (είδος δραστηριότητας, χώρος κ.λπ.)
- Αιτίες αυτής της στενής σχέσης (πού δίνεται έμφαση; γιατί το άτομο αυτό είναι ο καλύτερος φίλος- η καλύτερη φίλη;)
- Πιθανά προβλήματα / συγκρούσεις
- Λύσεις προβλημάτων.

Τι προκύπτει από την ανάλυση; Πώς διαμορφώνονται οι φιλικές σχέσεις, οι παρέες και οι στενές φιλίες στα αγόρια και τα κορίτσια εφηβικής ηλικίας; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα φύλα; Πού οφείλονται οι διαφορές αυτές; Σε τι διαφέρουν τα αποτελέσματα αυτών των

ποιοτικών ερευνητικών εργαλείων από εκείνα του ερωτηματολογίου; Σε τι σας βοήθησαν; Τι προέκυψε από το συνδυασμό ποιοτικών και ποσοτικών μεθοδολογιών;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Μπορείτε να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα στην τάξη και να διαβάσετε μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα. Συζητήστε το φαινόμενο της φιλίας και ζητήστε από τα παιδιά να περιγράψουν εμπειρίες τους για τον τρόπο με τον οποίο αυτό διαμορφώνεται σε αγόρια και κορίτσια. Παρουσιάστε λογοτεχνικά κείμενα, όπου γίνεται λόγος για φιλίες, για συγκρούσεις ανάμεσα σε φίλους και μέσα σε εφηβικές παρέες. Ζητήστε από τα παιδιά να τα διαβάσουν και να τα σχολιάσουν σε σχέση με τις προσωπικές τους εμπειρίες.

A large rectangular area containing 30 horizontal green lines, intended for writing or drawing.

Δραστηριότητα 11η

Σεξουαλικότητα στην εφηβεία

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος των οργανωμένων συζητήσεων σε ομάδες εστίασης με θέμα συζήτησης τη σεξουαλικότητα είναι η μελέτη των απόψεων, στάσεων και εμπειριών των εφήβων στο θέμα αυτό, που αποτελεί πρόβλημα κεντρικής σημασίας στην εφηβική ηλικία.

Διαδικασία: Το φύλλο εργασίας που ακολουθεί περιλαμβάνει κατάλογο ημιδομημένων ερωτήσεων που θα χρησιμοποιηθούν ως έναυσμα των συζητήσεων με τις οποίες θα γίνει η συλλογή δεδομένων. Οι συζητήσεις θα γίνουν σε ομάδες 4-6 ατόμων, αμιγείς ως προς το φύλο, τις οποίες θα οργανώσετε και θα διευθύνετε. Απαραίτητη είναι η παρουσία ενός ακόμη ατόμου (μαθητή/τριας ή εκπαιδευτικού) που θα καταγράφει την πορεία της συζήτησης. Όλη η συζήτηση θα μαγνητοφωνηθεί.

Διάρκεια: 1- 1.30' ώρα.

Ιδέες για ανάλυση: Απομαγνητοφωνήστε τη συζήτηση. Χρησιμοποιήστε για την επεξεργασία των δεδομένων σας τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Διαβάστε το κείμενο πολλές φορές και διαμορφώστε τις κατηγορίες ανάλυσης. Κάποιες από αυτές θα μπορούσαν να είναι οι παρακάτω:

- Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση (στο σχολείο- στο σπίτι)
- Η εμφάνιση της σεξουαλικότητας και ο σχετικός προβληματισμός
- Βιολογικές αλλαγές
- Έρωτας (τι είναι έρωτας, ηλικία κατάλληλη για έρωτα κ.λπ.)
- Ίδανικός σύντροφος
- Σεξουαλική επαφή (ορισμός, η πρώτη φορά, ο ρόλος της παρέας, φόβοι-ανασφάλειες κ.λπ.)
- Αντισύλληψη
- Ερωτική σχέση (προσέγγιση, σκέψεις, συμπεριφορά, πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα)
- Έκφραση της σεξουαλικότητας
- Πρότυπα σεξουαλικής συμπεριφοράς και φύλο
- Σεξουαλική παρενόχληση
- Γονείς και εφηβική σεξουαλικότητα (επικοινωνία, στάσεις γονιών, πληροφόρηση)
- Γάμος
- Ομοφυλοφιλία (στάσεις-σχόλια)
- Σεξουαλικές ταυτότητες και στερεότυπα φύλου.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

Ερωτήσεις για τη συζήτηση

1. Υπάρχει μάθημα σεξουαλικής αγωγής στο σχολείο;
Γιατί;
Τι σκοπό εξυπηρετεί;
Νομίζετε ότι βοηθά το μάθημα αυτό τους εφήβους (αγόρια και κορίτσια);
2. Ποια προβλήματα σας απασχολούν εσάς και τους /τις φίλους/ες σας, τους γνωστούς σας σε σχέση με τη σεξουαλικότητα;
3. Με ποιον συζητάτε θέματα σχετικά με τη σεξουαλικότητα; Από πού αντλείτε τις πληροφορίες που θέλετε;
4. Πώς συμπεριφέρεστε όταν σας αρέσει ένα κορίτσι/ ένα αγόρι; Τι κάνετε;
5. Τι σημαίνει για σας σεξουαλική παρενόχληση;
6. Έχετε βιώσει τέτοιες εμπειρίες (σεξουαλικής παρενόχλησης); Πού; Στο δρόμο; Στο σχολείο; Αλλού;
7. Πώς αισθανθήκατε μετά από ένα περιστατικό σεξουαλικής παρενόχλησης;
8. Ποια είναι η γνώμη σας για την ομοφυλοφιλία; Συζητάτε το θέμα ποτέ με τις παρέες σας; Στο σχολείο;

Δραστηριότητα 12η

Άγχη και συγκρούσεις στην εφηβεία

Σχεδιασμός: Α. Τικταπανίδου

Στόχος: Στόχος της συγκεκριμένης θεματικής ενότητας είναι να διερευνήσει τις πηγές άγχους που βιώνουν οι έφηβοι και να τις συνδέσει με τη διαμόρφωση των ταυτοτήτων φύλου.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο μέσα στην τάξη, αφού πρώτα διαβάσουν προσεκτικά τις οδηγίες συμπλήρωσής του. Δεν χρειάζεται να δώσετε περισσότερες εξηγήσεις ή παραδείγματα.

Διάρκεια: 20' της ώρας.

Ιδέες για ανάλυση: Συγκεντρώστε τις αιτίες άγχους και στεναχώριας που σημειώνουν α) τα αγόρια και β) τα κορίτσια. Τι διαπιστώνετε; Υπάρχουν διαφορές; Υπάρχουν προβλήματα που θα σχετίζατε με κάποιο συγκεκριμένο φύλο; Πώς θα σχολιάζατε τις διαφορές αυτές, αν υπάρχουν;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Δώστε σε ομάδες παιδιών να επεξεργασθούν τα δεδομένα και ζητήστε τους να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα στην τάξη. Οργανώστε μικρές ομάδες μαθητών/τριών μικτές ως προς το φύλο και ζητήστε τους να συζητήσουν ομαδικά τα αποτελέσματα, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω ερωτήματα:

- Υπάρχουν διαφορετικές αιτίες άγχους και στεναχώριας για το κάθε φύλο;
- Αν ναι, γιατί συμβαίνει αυτό;
- Ποιοι ευθύνονται για τις πιέσεις που βιώνουν οι έφηβοι;
- Πώς θα μπορούσε να βοηθήσει κανείς (α) τα αγόρια, (β) τα κορίτσια να ξεπεράσουν τα προβλήματά τους;
- Για ποια θέματα αισθάνονται την ανάγκη τα αγόρια και τα κορίτσια να ζητήσουν συμβουλές από κάποιους ειδικούς/μεγαλύτερους;

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Ποιοι από τους παράγοντες που αναφέρονται παρακάτω πιστεύεις ότι αγχώνουν ή είναι αιτία για συγκρούσεις για τα αγόρια και τα κορίτσια της ηλικίας σου; (Σημείωσε με "X" στο κάθε ένα τετραγωνάκι ξεχωριστά)

	ΑΓΟΡΙΑ	ΚΟΡΙΤΣΙΑ
Βαθμολογία στο σχολείο	☐	☐
Επιλογή επαγγέλματος	☐	☐
Σχέσεις με τους γονείς	☐	☐
Ελευθερία για εξόδους διασκέδασης	☐	☐
Δημιουργία οικογένειας στο μέλλον	☐	☐
Επιδόσεις σε αθλητικά σπορ	☐	☐
Σχέσεις με το άλλο φύλο	☐	☐
Έλεγχος από την οικογένεια για το πού βρίσκεσαι, όταν βγαίνεις να διασκεδάσεις	☐	☐
Σχέσεις με τους καθηγητές	☐	☐
Έγκριση από τους γονείς για την επιλογή των φίλων	☐	☐
Εξωτερική εμφάνιση	☐	☐
Το χαρτζιλίκι που μου δίνουν	☐	☐
Η ανεργία	☐	☐
Τα κοινωνικά προβλήματα	☐	☐
Η παγκόσμια κατάσταση	☐	☐
Άλλο (εξήγησε):.....		

Δραστηριότητα 13η

Συγκρούσεις με τους γονείς

Σχεδιασμός: Α. Τικταπανίδου

Στόχος της δραστηριότητας είναι να διερευνήσει της εμπειρίες σύγκρουσης που έχουν οι έφηβοι με τους γονείς τους επικεντρώνοντας τόσο στις διαφορετικές αιτίες σύγκρουσης που βιώνουν τα αγόρια και τα κορίτσια, όσο και στο διαφορετικό τρόπο με τον οποίο οι γονείς αγοριών και κοριτσιών αντιμετωπίζουν την περίοδο εφηβείας των παιδιών τους.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν τα φύλλα εργασίας.

Διάρκεια: Περίπου 20'

Ιδέες για ανάλυση:

- (α) Για τις κλειστές ερωτήσεις: Καταγράψτε πόσες φορές σημειώνουν το (1), το (2), το (3) ή το (4) τα αγόρια και τα κορίτσια μαζί, και χωριστά τα αγόρια - χωριστά τα κορίτσια, σε κάθε υποερώτηση. Βγάλτε ποσοστά επί τοις % για τα αγόρια, για τα κορίτσια, για όλο το δείγμα, σε κάθε υποερώτηση. Τι δείχνει η επεξεργασία σας; Υπάρχουν διαφορετικοί λόγοι για τους οποίους καυγαδίζουν τα δύο φύλα με τους γονείς τους; Καυγαδίζουν με τη μητέρα τους για διαφορετικές αιτίες από ό,τι με τον πατέρα τους; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί; Πώς μπορείτε να ερμηνεύσετε τα ευρήματά σας;
- (β) Για τις ανοιχτές ερωτήσεις: Καταγράψτε όλες τις απαντήσεις των αγοριών και των κοριτσιών σε κάθε ερώτηση. Ομαδοποιήστε τις απαντήσεις σε κατηγορίες και βρείτε πόσο συχνά συναντάτε την κάθε κατηγορία. Σχολιάστε και προσπαθήστε να εξηγήσετε τα ευρήματά σας.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες και αναθέστε σε κάθε ομάδα να επεξεργαστεί μια ερώτηση του ερωτηματολογίου και να παρουσιάσει τα αποτελέσματά της. Συζητήστε με τα παιδιά τα ευρήματα. Πώς ερμηνεύουν τα παιδιά τα ευρήματα; Πώς εξηγούν τις διαφορές;

Καλέστε τους γονείς στην τάξη και οργανώστε μια συζήτηση για τις συγκρούσεις των εφήβων στην οικογένεια. Διαμορφώστε μικρές ομάδες συζήτησης, στις οποίες θα συζητούν οι γονείς με άλλα παιδιά, και όχι με τα δικά τους και ζητήστε τους να διαπραγματευθούν συγκεκριμένα ερωτήματα. Ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν τα συμπεράσματά τους στην ολομέλεια.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Με τους γονείς μου μαλώνω (βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει με την περίπτωση σου)

	Κυρίως με τον πατέρα μου	Κυρίως με τη μητέρα μου	Και με τους δυο	Με κανέναν
Για το χαρτζιλίκι	1	2	3	4
Για την ώρα επιστροφής μου	1	2	3	4
Για τους βαθμούς μου	1	2	3	4
Για τις παρέες μου	1	2	3	4
Για τις σχέσεις μου με το άλλο φύλο	1	2	3	4
Γιατί δεν συμμαζεύω τα πράγματά μου	1	2	3	4
Γιατί δεν βοηθάω στις δουλειές του σπιτιού	1	2	3	4
Γιατί δεν διαβάζω	1	2	3	4
Για τη συμπεριφορά μου στο σπίτι	1	2	3	4
Άλλο (εξήγησε)	1	2	3	4
.....				

2. Φαντάσου πως κάποιος/α συνομήλικός/ή σου δημιούργησε μια σχέση πρόσφατα και είναι πολύ ενθουσιασμένος/η. Όταν, όμως, μαθαίνει ο γονιός του/της για τη σχέση αυτή, εκφράζει τη δυσαρέσκειά του λέγοντας ότι: «Το άτομο αυτό δεν είναι για σένα. Θα ήταν καλύτερα να διακόψεις και να βρεις κάποιο άλλο... καλύτερο».

Προσπάθησε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) Προσδιόρισε το φύλο των δύο προσώπων που αναφέρονται στην παραπάνω ιστορία

- β) Ποιοι μπορεί να είναι οι λόγοι για τους οποίους ο γονέας δεν εγκρίνει την επιλογή του/της;

γ) Πώς πιστεύεις ότι νιώθει το αγόρι ή το κορίτσι; Περιγράψε σύντομα τα συναισθήματά του/της

δ) Πώς πιστεύεις ότι θα αντιμετωπίσει το συγκεκριμένο πρόβλημα του/της;

ε) Αν ο/η καλύτερός σου φίλος/η βρισκόταν στη θέση του παιδιού αυτού και ζητούσε τη βοήθειά σου, τι θα τον/την συμβούλευες να κάνει;

Δραστηριότητα 14η

Αγόρια, κορίτσια και οι κουλτούρες του ελεύθερου χρόνου

Σχεδιασμός: Μ. Κουφιώτη

Στόχος του ερωτηματολογίου που ακολουθεί, είναι να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται διάφορες κουλτούρες του ελεύθερου χρόνου των εφήβων σε σχέση με τις ταυτότητες φύλου. Στο επίκεντρο της διερεύνησης βρίσκονται οι χώροι διασκέδασης και ψυχαγωγίας των νέων και επιχειρείται η ανίχνευση των προτιμήσεων και επιλογών τους ανάλογα με το φύλο τους.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο στην τάξη.

Διάρκεια: Περίπου 20΄

Ιδέες για ανάλυση: Καταγράψτε τις συχνότητες των απαντήσεων (α) των αγοριών, (β) των κοριτσιών, (γ) όλου του δείγματος στις διάφορες ερωτήσεις. Συγκεντρώστε σε πίνακες (α) τους πιο συχνούς χώρους διασκέδασης ή άθλησης που επιλέγουν (α) τα αγόρια, (β) τα κορίτσια, (γ) το σύνολο του δείγματος. Κάντε έναν κατάλογο με τα ονόματα γνωστών προσώπων που σημειώθηκαν τις περισσότερες φορές από (α) τα αγόρια, (β) τα κορίτσια, (γ) το σύνολο του δείγματος. Τι συμπεράσματα προκύπτουν; Υπάρχουν διαφορετικές κουλτούρες του ελεύθερου χρόνου για τα αγόρια και τα κορίτσια; Ποια τα χαρακτηριστικά τους; Γιατί συμβαίνει αυτό; Προσπαθήστε να ερμηνεύσετε τα αποτελέσματά σας.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Οργανώστε συζητήσεις στην τάξη σχετικά με τον ελεύθερο χρόνο των νέων. Ζητήστε από τα παιδιά να καταγράψουν τις τάσεις που επικρατούν. Τι είναι αυτό που ενώνει τα νεαρά άτομα σήμερα, σε σχέση με τη διασκέδαση; Τι είναι αυτό που τα χωρίζει; Τι είδους διαχωρισμοί υπάρχουν; (ως προς το φύλο, την εθνική ταυτότητα, την κοινωνική τάξη κ.λπ.). Οργανώστε μια έκθεση φωτογραφίας, ζητώντας από τα παιδιά να φέρουν φωτογραφίες νέων που διασκεδάζουν ή περνούν τον ελεύθερο χρόνο. Εντοπίστε κοινά σημεία και διαφορές.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Αριθμήστε, κατά σειρά προτίμησης, τους χώρους που προτιμάτε για τη διασκέδαση σας ή την ψυχαγωγία σας, σημειώνοντας μέχρι 5 επιλογές.

- καφετέριες
- μπιλιάρδα - ηλεκτρονικά
- μπαράκια
- σπίτι με τηλεόραση
- σπίτι με τον Η/Υ
- σπίτι ακούγοντας μουσική
- σπίτι συζητώντας με τους φίλους/τις φίλες μου
- στην αγορά για ψώνια με τους φίλους/ τις φίλες μου
- κινηματογράφο
- πολιτιστικό σύλλογο
- αθλητικό σύλλογο
- συναυλίες
- θέατρο
- βιβλιοθήκη – μουσεία
- χώρους ηλεκτρονικών παιχνιδιών
- ύπαιθρος – εκδρομές
- internet café
- παρακολούθηση αγώνων
- κάποιον άλλο

2. Πού προτιμούν να περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους τα αγόρια και τα κορίτσια; (Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζετε ότι ταιριάζει στην κάθε περίπτωση)

	αγόρια	κορίτσια	και τα δύο φύλα
Καφετέριες	1	2	3
Μπιλιάρδα	1	2	3
Μπαράκια	1	2	3
Κινηματογράφος	1	2	3
Πολιτιστικοί σύλλογοι	1	2	3
Αθλητικοί σύλλογοι	1	2	3
Χώροι συναυλιών	1	2	3
Θέατρο	1	2	3
Βιβλιοθήκη - μουσεία	1	2	3
Χώροι ηλεκτρονικών παιχνιδιών	1	2	3
Ύπαιθρος – εκδρομές	1	2	3
Internet café	1	2	3
Αθλητικοί χώροι	1	2	3
Κάποιος άλλος	1	2	3

3. Σε ποιον αθλητικό χώρο προτιμάτε να βρίσκεστε; Σημειώστε τους τρεις χώρους που προτιμάτε περισσότερο, αριθμώντας τους από το 1-3 με σειρά προτίμησης.

- ποδοσφαιρικά γήπεδα
- στίβος
- γήπεδα τένις
- γήπεδα μπάσκετ
- γήπεδα βόλεϊ
- αίθουσες πολεμικών τεχνών
- αίθουσες βαρέων αθλημάτων (άρση βαρών – πυγμαχία)
- beach volley
- άλλο

4. Γράψτε έως 5 πρόσωπα που γνωρίζετε από τους παρακάτω χώρους:

Λογοτεχνία

Μουσική

Θέατρο –κινηματογράφος

Αθλητισμός

Άλλες τέχνες

Πολιτική

Επιστήμες

Ιστορία

ΕΝΟΤΗΤΑ IV

Οι σχέσεις των φύλων

Εισαγωγή

Στόχος της διερεύνησης: Στην ενότητα αυτή θα γίνει προσπάθεια να διερευνηθούν οι στάσεις και αναπαραστάσεις των εφήβων για τις σχέσεις των φύλων. Ιδιαίτερα ενδιαφέρει η μελέτη του τρόπου με τον οποίο δομούνται οι σχέσεις των φύλων στη σχολική τάξη, οι δυναμικές που αναπτύσσονται στο χώρο του σχολείου και έξω από αυτόν, οι αντιλήψεις για την κοινωνική θέση των ανδρών και των γυναικών.

Η ενότητα αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί δίνει την ευκαιρία να διαπιστωθούν οι αντιλήψεις που αναπτύσσουν τα νεαρά άτομα για το αντίθετο φύλο, η γνώση τους για τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι σχέσεις δύναμης, εξουσίας και υποταγής ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες και οι στάσεις τους απέναντι στις κοινωνικές προκαταλήψεις για τα δύο φύλα.

Στην ενότητα αυτή προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:

1. Αγόρια και κορίτσια
2. Οι σημερινοί έφηβοι
3. Συμμετέχουμε...
4. Ο ρόλος του σχολείου
5. Αγόρια και κορίτσια μεταξύ τους
6. Οι άνδρες και οι γυναίκες στην κοινωνία (1 & 2)

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Στόχος: Στόχος του μικρού ερωτηματολογίου που ακολουθεί είναι η μελέτη των στάσεων των εφήβων απέναντι στο δικό τους και το αντίθετο φύλο. Τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα επιτρέψουν την προσέγγιση των σχέσεων των φύλων σε ένα πρώτο επίπεδο, καθώς θα δίνουν πληροφορίες, ανάμεσα σε άλλα, και για τον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι τοποθετούν το φύλο τους σε σχέση με το αντίθετο φύλο.

Διαδικασία: Εξηγήστε στα παιδιά ότι θέλετε να μελετήσετε μαζί τους πώς σκέφτονται για τους εαυτούς τους και για τους συνομηλίκους τους που ανήκουν στο αντίθετο φύλο. Ζητήστε τους να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Δώστε έμφαση στο γεγονός ότι πρέπει να το συμπληρώσουν αυθόρμητα, χωρίς πολλή προετοιμασία και χωρίς να το συζητούν με τους συμμαθητές ή τις συμμαθήτριά τους.

Διάρκεια: 30' της ώρας.

Ιδέες για ανάλυση: Συγκεντρώστε τα θετικά και τα αρνητικά χαρακτηριστικά του κάθε φύλου. Φτιάξτε έναν κατάλογο με τα δέκα πιο συχνά χαρακτηριστικά (αυτά που δηλώθηκαν από τα περισσότερα αγόρια και κορίτσια), τόσο ολοκλήρου του δείγματος, όσο και των αγοριών και των κοριτσιών χωριστά. Τι παρατηρείτε; Πώς συνδυάζονται οι χαρακτηρισμοί με τα στερεότυπα για τα φύλα που επικρατούν στην κοινωνία; Ποιο φύλο προβάλλεται με τα πιο θετικά και κοινωνικά σημαντικά χαρακτηριστικά; Γιατί;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες και δώστε τους να επεξεργασθούν τα δεδομένα και να φτιάξουν τις λίστες με τα πιο συχνά θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά. Ζητήστε τους να συσχετίσουν τα ευρήματά τους με τις αντιλήψεις της κοινωνικής πραγματικότητας. Συζητήστε μαζί τους τις επιπτώσεις των αντιλήψεών τους και των στάσεών τους τόσο στην προσωπική, όσο και στην κοινωνική ζωή.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Γιατί είναι καλό να είσαι αγόρι ή κορίτσι; Γράψε δέκα αιτίες για την κάθε περίπτωση

α) Είναι σπουδαίο να είσαι κορίτσι γιατί

β) Είναι σπουδαίο να είσαι αγόρι γιατί

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Σκέψου τώρα δέκα αιτίες που αποδεικνύουν τα αρνητικά χαρακτηριστικά του κάθε φύλου

α) Είναι απαίσιο να είσαι κορίτσι γιατί

β) Είναι απαίσιο να είσαι αγόρι γιατί

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Σκέψου τι θα μπορούσες να κάνεις διαφορετικό, αν ανήκες στο αντίθετο φύλο από αυτό στο οποίο ανήκεις τώρα.

Αν ήμουν αγόρι/ κορίτσι θα:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Δραστηριότητα **2η** Οι σημερινοί έφηβοι

Σχεδιασμός; Β. Δεληγιάννη-Κουϊμπτζή & Δ. Σακκά

Στόχος: Στόχος του ερωτηματολογίου που ακολουθεί είναι η μελέτη των αναπαραστάσεων που δομούν οι έφηβοι και οι έφηβες για τα αγόρια και τα κορίτσια της ηλικίας τους. Οι εικόνες που διαμορφώνουν στο μυαλό τους τα νεαρά άτομα για τους συνομηλικούς τους του ίδιου και του αντιθέτου φύλου, ομοιότητες ή διαφορές στις εικόνες αυτές, τα χαρακτηριστικά που αποδίδουν στο φύλο τους, είναι ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο βιώνουν τις εμπειρίες της ταυτότητας φύλου στην εφηβεία.

Διαδικασία: Δώστε στα παιδιά της τάξης να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Εξηγήστε ότι ενδιαφέρει να διαπιστώσουμε τις εικόνες που διαμορφώνουν για τους εαυτούς τους και για το άλλο φύλο. Δεν χρειάζεται να προχωρήσετε σε διευκρινίσεις ή παραδείγματα, τα ερωτήματα είναι σαφή και συγκεκριμένα.

Διάρκεια: 15' της ώρας.

Ιδέες για ανάλυση: Συγκεντρώστε τα επίθετα που εμφανίζονται πιο συχνά α) για τα αγόρια και β) για τα κορίτσια στο σχολείο και τη ζωή. Τι διαπιστώνετε; Υπάρχουν διαφορές στον τρόπο με τον οποίο αναπαριστώνται οι έφηβοι και οι έφηβες; Πώς θα σχολιάζατε τις διαφορές αυτές, αν υπάρχουν; Εντοπίσατε διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια της τάξης, όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο περιγράφουν τον έφηβο και την έφηβη; Πού θα αποδίδατε αυτές τις διαφορές;

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Δείξτε στην τάξη τα αποτελέσματα της διερεύνησης. Ποια είναι η γνώμη τους; Πώς θα εξηγούσαν τις διαφορές που πιθανώς εντοπίστηκαν; Ζητήστε τους να βρουν και άλλα επίθετα, πέρα από αυτά που υπάρχουν στις λίστες. Καταγράψτε τους άξονες της συζήτησης.

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Διάβασε προσεκτικά τα παρακάτω επίθετα.

Επιμελής	Άτακτος/η	Απρόσεκτος/η
Έξυπνος	Άδιάφορος/η	Δραστήριος/α
Επιθετικός/ή στα λόγια	Αγχώδης	Υπάκουος/η
Έξυπνος, αλλά τεμπέλης	Επιθετικός/ή	Θρασύς/εία
Επιμελής, αλλά χωρίς δυνατότητες	Φρόνιμος/η	Ακατάστατος/η

1α. Διάλεξε τρία από τα επίθετα αυτά που νομίζεις ότι χαρακτηρίζουν καλύτερα τα αγόρια στο σχολείο σήμερα

α)

β)

γ)

1β. Διάλεξε τώρα τρία από τα παραπάνω επίθετα, που νομίζεις ότι χαρακτηρίζουν καλύτερα τα κορίτσια στο σχολείο σήμερα

α)

β)

γ)

2. Διάβασε και πάλι προσεκτικά τα επίθετα που βρίσκονται στον παρακάτω κατάλογο

Θαρραλέος/α	Ικανός/ή	Ανταγωνιστικό/ή
Εξαρτημένος/η	Συναισθηματικός/ή	Φοβισμένος/η
Διεκδικητικός/ή	Συνεργατικός/ή	Εύθραυστος/η
Επιθετικός/ή	Δραστήριος/α	Ευγενικός/ή
Αγαπά την περιπέτεια	Αστείος/α	Λογικός/ή

Διάλεξε τώρα τρία από τα παραπάνω επίθετα που νομίζεις ότι χαρακτηρίζουν καλύτερα

A. τα σημερινά αγόρια στη ζωή

α)

β)

γ)

B. τα σημερινά κορίτσια στη ζωή γενικά

α)

β)

γ)

Δραστηριότητα **3η** Συμμετέχουμε...

Σχεδιασμός: Κ. Λασηθιωτάκη και Μ. Κουφιώτη

Στόχος: του ερωτηματολογίου είναι (α) η μελέτη του τρόπου με τον οποίο τα νεαρά άτομα επιλέγουν να συμμετάσχουν σε συλλογικές διαδικασίες και (β) η διερεύνηση των απόψεών τους για τη συμμετοχή των δύο φύλων σε φορείς δημόσιας δραστηριοποίησης και κοινής δράσης. Οι σχέσεις και η θέση των φύλων σε χώρους εκτός του σχολείου και της οικογένειας και η εμπλοκή στη δημόσια σφαίρα βρίσκονται στο επίκεντρο της διερεύνησης αυτής.

Διαδικασία: Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο μέσα στην τάξη.

Διάρκεια: Περίπου 20΄

Ιδέες για ανάλυση:

- (1) Ερώτηση 2: Βρείτε τον αριθμό και το ποσοστό επί τοις % των αγοριών και κοριτσιών που επιλέγουν τους διάφορους συλλόγους. Εντοπίστε τους συλλόγους με τις περισσότερες επιλογές (α) των κοριτσιών, (β) των αγοριών, (γ) του συνόλου του δείγματος.
- (2) Ερώτηση 3 και 5: Σημειώστε τις απόψεις (α) των μαθητριών, (β) των μαθητών, (γ) του συνόλου του δείγματος, όσον αφορά τις δραστηριότητες που θεωρούν αγορίστικες, κοριτσίστικες ή κοινές και για τα δύο φύλα. Τι νομίζουν οι μαθήτριες για τα αγόρια και τα κορίτσια; Τι νομίζουν οι μαθητές για τα αγόρια και τα κορίτσια; Υπάρχουν διαφορές ή ομοιότητες ανάμεσά τους; Υπάρχουν διαφορές στον τρόπο με τον οποίο βλέπουν τα δύο φύλα;
- (3) Ερώτηση 4: Καταγράψτε πόσες φορές α) οι μαθητές και οι μαθήτριες, β) το σύνολο του δείγματος σημειώνουν το 1 και το 2 (μαζί) και πόσες το 4 και το 5 (μαζί) σε κάθε υποερώτηση χωριστά για τους άνδρες και τις γυναίκες. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % α) των αγοριών, β) των κοριτσιών και γ) του συνόλου του δείγματος, που σημειώνουν το 1 και 2, για κάθε υποερώτηση και για κάθε φύλο. Τι προκύπτει από την επεξεργασία; Υπάρχουν διαφορετικές αντιλήψεις των εφήβων για τους λόγους για τους οποίους οι άνδρες και οι γυναίκες εντάσσονται σε συλλόγους; Υπάρχουν διαφορές στις απόψεις αγοριών και κοριτσιών; Γιατί συμβαίνει αυτό; Προσπαθήστε να ερμηνεύσετε τα ευρήματά σας

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Το θέμα της συμμετοχής αγοριών και κοριτσιών σε συλλόγους και άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες είναι πολύ σημαντικό και συνδέεται άμεσα με τον παράγοντα φύλο. Για το λόγο αυτό, θα είναι ενδιαφέρον να αποτελέσει η διερεύνηση αυτή αφορμή για συζήτηση στην τάξη σχετικά με τη συμμετοχή των δύο φύλων στο δημόσιο χώρο.

Ανακοινώστε στα παιδιά τα αποτελέσματα της διερεύνησης. Συμφωνούν ή διαφωνούν με τα ευρήματα; Ζητήστε τους να καταγράψουν τη δική τους συμμετοχή σε φορείς συλλογικής δράσης. Τι εικόνα διαμορφώνεται; Συζητήστε τα παρακάτω θέματα:

- Ποιο φύλο συμμετέχει περισσότερο σε συλλόγους κ.λπ.;
- Γιατί συμβαίνει αυτό;
- Τι μαθαίνει κανείς συμμετέχοντας;
- Είναι σημαντικό και για τα δύο φύλα να αποκτήσουν τέτοιες δεξιότητες;
- Τι επιπτώσεις έχει η νεανική δραστηριοποίηση στις στάσεις και συμπεριφορές του ατόμου στην ενήλικη ζωή;

Φύλλο εργασίας

Σχολείο

Τάξη

Φύλο

1. Θα σε ενδιέφερε να ενταχθείς σε κάποιο σύλλογο που η δραστηριότητα του να έχει σχέση με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, το περιβάλλον;

Ναι Όχι

2. Αν ναι, ανάφερε σε ποιόν (διάλεξε το πολύ τρεις απαντήσεις):

- σε καθαρά ανδρικό - γυναικείο σύλλογο
- σε σύλλογο με καλλιτεχνική δράση (θέατρο, χορός, μουσική...)
- σε αθλητικό σύλλογο
- σε μορφωτικό σύλλογο
- σε πολιτικό σύλλογο
- σε οικολογικό σύλλογο
- σε κυνηγετικό σύλλογο
- σε άλλο σύλλογο.....

3. Ποιες δραστηριότητες ενός συλλόγου ταιριάζουν σε ποιόν;
(Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει σε κάθε περίπτωση)

	Για αγόρια	για...όλους	για κορίτσια
Συμμετοχή στη διοίκηση – αποφάσεις	1	2	3
Βοηθητικοί ρόλοι	1	2	3
Καλλιτεχνικές δράσεις	1	2	3
Στις δημόσιες σχέσεις	1	2	3
Σε χειροτεχνίες	1	2	3
Σε παραστάσεις γενικά	1	2	3

4. Ποιοι είναι οι λόγοι, κατά την άποψη σας, για τους οποίους οι άνθρωποι εντάσσονται σε ένα σύλλογο; (Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που ταιριάζει για τους άνδρες και τις γυναίκες: 1=πάντα, 2= συχνά, 3=κάπου-κάπου, 4= σπάνια, 5= ποτέ)

	Οι άνδρες	Οι γυναίκες
Επιθυμία συμμετοχής στα κοινά	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ανάγκη παρέμβασης	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Κοινωνική δράση	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Νέες γνωριμίες	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ευκαιρία δραστηριοποίησης έξω από το σπίτι	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Απομάκρυνση από το σπίτι	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Αξιοποίηση ταλέντου – ανάγκη αυτοέκφρασης	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Από αγάπη για τις δραστηριότητες του συλλόγου	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Ανάδειξη πτυχών της προσωπικότητας της/του	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Περιέργεια για κάτι νέο	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

5. Πού τα καταφέρνουν καλύτερα τα αγόρια και πού τα κορίτσια, όταν συμμετέχουν σε ένα σύλλογο;

	τα αγόρια	και οι δύο	τα κορίτσια
στη διοίκηση	1	2	3
στις δημόσιες σχέσεις	1	2	3
στην ικανότητα εκμάθησης –προσαρμογής	1	2	3
σε βοηθητικούς ρόλους	1	2	3
στην πρόκληση σεβασμού – πειθαρχίας	1	2	3
άλλο (διευκρινίστε)	1	2	3

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Σ. Ζιώγου

Στόχος: του ερωτηματολογίου που ακολουθεί είναι να μελετήσει τον τρόπο με τον οποίο αγόρια και κορίτσια τοποθετούνται απέναντι στον κοινωνικοποιητικό ρόλο του σχολείου. Πιο συγκεκριμένα, η σχετική διερεύνηση ανιχνεύει τις απόψεις των εφήβων ως προς τη δυνατότητα της εκπαίδευσης να προωθήσει τις αξίες της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο της αγωγής του πολίτη.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το μικρό ερωτηματολόγιο στην τάξη. Δεν χρειάζεται να δώσετε παραπέρα οδηγίες.

Διάρκεια: 5'-10'

Ιδέες για ανάλυση: Μετρήστε πόσα παιδιά σημειώνουν το 1 (πολύ σημαντικό) και το 2 (σημαντικό) στις απαντήσεις τους. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % των αγοριών, το κοριτσιών και όλου του δείγματος για κάθε μια υποερώτηση.

Συμπεριλάβετε τα αποτελέσματα σε ένα πίνακα.

Σχολιάστε τα ευρήματά σας.

Τι εικόνα διαγράφεται;

Ποιοι είναι οι στόχοι του σχολείου με τους οποίους συμφωνούν περισσότερο **(α)** τα αγόρια, **(β)** τα κορίτσια, **(γ)** όλο το δείγμα;

Υπάρχουν διαφορές φύλου;

Ερμηνεύστε τα αποτελέσματά σας: γιατί διαμορφώνεται η εικόνα με τον τρόπο αυτό.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Ανακοινώστε τα ευρήματα στην τάξη. Συζητήστε με τους εφήβους για το ρόλο του σχολείου να προωθεί αλλαγές. Ζητήστε από δύο παιδιά να κρατήσουν πρακτικά της συζήτησης και να καταγράψουν τις κυριότερες απόψεις.

Φύλλο εργασίας

Πέρα από τη διδασκαλία και την προώθηση της γνώσης, το σχολείο έχει και άλλους διάφορους στόχους. Ποια είναι η γνώμη σου για το ρόλο του σχολείου, έτσι όπως διαγράφεται παρακάτω; (Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει: 1=Πολύ σημαντικό, 2=Σημαντικό, 3=Δεν είμαι σίγουρος-η, 4=Μη σημαντικό, 5=Άσχετο)

Το Σχολείο θα έπρεπε να έχει ως στόχο

Να διαμορφώσει τους αυριανούς πολίτες	1 2 3 4 5
Να εκπαιδεύσει τους αυριανούς εργαζόμενους	1 2 3 4 5
Να αναπτύξει την κριτική σκέψη των μαθητών/τριών για το ρόλο των γυναικών στην κοινωνία	1 2 3 4 5
Να αναπτύξει την κριτική σκέψη των μαθητών/τριών για το ρόλο των ανδρών στην κοινωνία	1 2 3 4 5
Να προωθήσει μεγαλύτερη ισότητα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες στην οικογένεια	1 2 3 4 5
Να προωθήσει το σεβασμό για τη δουλειά των γυναικών στην οικογένεια	1 2 3 4 5
Να ενθαρρύνει τα κορίτσια να συμμετέχουν στη δημόσια ζωή	1 2 3 4 5
Να προωθήσει τη συμμετοχή των ανδρών στην οικιακή εργασία	1 2 3 4 5
Να ενθαρρύνει τα αγόρια να ασχοληθούν με επαγγέλματα που απαιτούν φροντίδα	1 2 3 4 5
Να προωθήσει την ισότητα ανάμεσα στις διάφορες εθνικές ομάδες στην Ελλάδα	1 2 3 4 5
Να προωθήσει την ιδέα ότι οι άνδρες είναι αυτοί που κερδίζουν το ψωμί της οικογένειας	1 2 3 4 5
Να ενθαρρύνει τις γυναίκες να ασχοληθούν με μη παραδοσιακά γυναικεία επαγγέλματα	1 2 3 4 5
Να προωθήσει τη σταθερότητα στην οικογένεια	1 2 3 4 5
Να ενθαρρύνει τα παιδιά να ασκούν κριτική στον τρόπο με τον οποίο τα ΜΜΕ αναπαριστούν τους άνδρες και τις γυναίκες	1 2 3 4 5

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Δ. Σακκά

Στόχος του ερωτηματολογίου που ακολουθεί είναι να διερευνήσει απόψεις και αξίες των εφήβων για τις κοινωνικές σχέσεις των φύλων και, ειδικότερα, τις στερεότυπες αντιλήψεις τους για τις σχέσεις εξουσίας και υποταγής που διαμορφώνονται ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια.

Διαδικασία: Ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν το μικρό ερωτηματολόγιο στην τάξη. Δεν χρειάζεται να δώσετε παραπέρα οδηγίες.

Ηλικία: 15-18 ετών (Λύκειο).

Διάρκεια: 5'-10'

Ιδέες για ανάλυση: Μετρήστε πόσα παιδιά σημειώνουν το 1 (συμφωνώ πάρα πολύ) και το 2 (συμφωνώ) στις απαντήσεις τους. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % των αγοριών, το κοριτσιών και όλου του δείγματος για καθεμία υποερώτηση. Συμπεριλάβετε τα αποτελέσματα σε έναν πίνακα. Σχολιάστε τα ευρήματά σας. Τι εικόνα διαγράφεται; Ποιες απόψεις συγκεντρώνουν τις προτιμήσεις των εφήβων; Υπάρχουν διαφορές φύλου; Ερμηνεύστε τα αποτελέσματά σας; γιατί διαμορφώνεται η εικόνα με τον τρόπο αυτό.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Η θεματική εντάσσεται στον ευρύτερο προβληματισμό για την ισότητα των φύλων και τις στερεότυπες αντιλήψεις που επικρατούν στην κοινωνία σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις των φύλων. Υπάρχουν πολλοί τρόποι, για να προσεγγίσει κανείς το θέμα. Σε περίπτωση που οργανωθούν συζητήσεις στην τάξη, χρειάζεται προσοχή, γιατί είναι γνωστό ότι οι συζητήσεις αυτές καταλήγουν σε διένεξη ανάμεσα στα δύο φύλα. Μπορείτε, επίσης να ζητήσετε από ομάδα παιδιών να δώσουν το ερωτηματολόγιο σε συμμαθητές/τριές τους από άλλα Τμήματα, να επεξεργαστούν τις απαντήσεις και να ανακοινώσουν τα συμπεράσματά τους στην τάξη. Δώστε σε άλλη ομάδα υλικό με θέμα τα δύο φύλα και ζητήστε τους να γράψουν μικρή εργασία, την οποία θα παρουσιάσουν επίσης στην τάξη. Συζητήστε με όλη την τάξη τις εντυπώσεις από τις παρουσιάσεις αυτές.

Φύλλο εργασίας

Τι γνώμη έχεις για τα αγόρια και τα κορίτσια; (Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει: 1=Συμφωνώ απόλυτα, 2=Συμφωνώ, 3=Δεν έχω γνώμη, 4=Διαφωνώ, 5=Διαφωνώ απόλυτα)

Συμφωνείς ή διαφωνείς με τα παρακάτω;

Τα αγόρια έχουν περισσότερα προβλήματα πειθαρχίας από τα κορίτσια	1 2 3 4 5
Τα κορίτσια ενδιαφέρονται περισσότερο από τα αγόρια για το διάβασμα	1 2 3 4 5
Τα αγόρια έχουν μεγαλύτερες ικανότητες να επιτύχουν υψηλές επιδόσεις στα μαθηματικά	1 2 3 4 5
Τα κορίτσια δεν πρέπει να είναι ανταγωνιστικά γιατί τα αγόρια δεν συμπαθούν τα κορίτσια που κερδίζουν στον ανταγωνισμό	1 2 3 4 5
Τα αγόρια χρειάζονται περισσότερη ενθάρρυνση από τα κορίτσια για να πετύχουν καλές επιδόσεις	1 2 3 4 5
Τα κορίτσια συχνά κρύβουν τις υψηλές τους ακαδημαϊκές επιδόσεις, γιατί φοβούνται ότι τα αγόρια θα τις αντιπαθήσουν	1 2 3 4 5
Τα αγόρια είναι πιο προσεκτικά στις λεπτομέρειες, ακούν και εκτελούν τις οδηγίες καλύτερα από τα κορίτσια	1 2 3 4 5
Είναι πιο σημαντικό για ένα αγόρι παρά για ένα κορίτσι να πετύχει στο Πανεπιστήμιο	1 2 3 4 5

* Πηγή: C. Adams & M. Arnot, *Investigating Gender in Secondary Schools*, ILEA, 1986.

Δραστηριότητα 6η

Οι Άνδρες και οι Γυναίκες στην Κοινωνία (1 & 2)

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή & Σ. Ζιώγου

Στόχος των δύο ερωτηματολογίων που ακολουθούν είναι να διερευνήσουν (1) τις απόψεις αγοριών και κοριτσιών για τις σχέσεις και τη θέση των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία και (2) την ενημέρωση και τις γνώσεις τους, όσον αφορά τη συμμετοχή στη δημόσια ζωή και την αγορά εργασίας, την ισότητα στη νομοθεσία και το επίπεδο προσωπικής ελευθερίας.

Διαδικασία: Δώστε το κάθε ερωτηματολόγιο χωριστά για να συμπληρωθεί από τα παιδιά μέσα στην τάξη. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μόνο το ένα από τα δύο, ή και τα δύο μαζί. Υπάρχουν αρκετές διευκρινίσεις στη διατύπωση των ερωτήσεων, γι' αυτό δεν χρειάζεται να δώσετε επιπλέον οδηγίες.

Διάρκεια: Περίπου 20' για το κάθε ερωτηματολόγιο.

Ιδέες για ανάλυση:

Ερωτηματολόγιο (1)

(α) Κλειστές ερωτήσεις: Μετρήστε πόσα παιδιά σημειώνουν το 1 (συμφωνώ απόλυτα) και το 2 (συμφωνώ) στις απαντήσεις τους. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % των αγοριών, το κοριτσιών και όλου του δείγματος για καθεμία υποερώτηση.

(β) Ανοιχτές ερωτήσεις: Καταγράψτε όλες τις απαντήσεις σε κάθε ανοιχτή ερώτηση. Ομαδοποιήστε τις απαντήσεις σε κατηγορίες. Σημειώστε πόσες φορές συναντάτε την κάθε κατηγορία **(α)** στις απαντήσεις των αγοριών, **(β)** στις απαντήσεις των κοριτσιών, **(γ)** στο σύνολο του δείγματος. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % για κάθε περίπτωση. Ποιες είναι οι πιο συχνές κατηγορίες που συναντάτε; Κατατάξτε τις κατά σειρά συχνότητας.

Ερωτηματολόγιο (2)

Φροντίστε να γνωρίζετε τις σωστές απαντήσεις για κάθε υποερώτηση. Μετρήστε πόσα αγόρια, πόσα κορίτσια και πόσα παιδιά στο σύνολο απαντούν σωστά σε κάθε υποερώτηση. Υπολογίστε το ποσοστό επί τοις % του συνόλου των αγοριών, των κοριτσιών, όλου του δείγματος που γνωρίζει τη σωστή απάντηση.

Συμπεριλάβετε τα ευρήματά σας σε πίνακες. Σχολιάστε τα αποτελέσματα. Ποια είναι η εικόνα για τη θέση των ανδρών και των γυναικών στην ελληνική κοινωνία που διαμορφώνουν οι έφηβοι; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια; Γιατί συμβαίνει αυτό; Ερμηνεύστε τα αποτελέσματα της διερεύνησής σας.

Ιδέες για παραπέρα επεξεργασία στην τάξη: Η διερεύνηση αυτή μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο διαφόρων μαθημάτων και κυρίως στο μάθημα της Πολιτικής και Κοινωνικής Αγωγής. Μπορείτε να συνδυάσετε τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων με συγκέντρωση στοιχείων για το συγκεκριμένο θέμα εκ μέρους των εφήβων. Αναθέστε στα παιδιά να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τη νομοθεσία της ισότητας στην οικογένεια και την εργασία και να τις παρουσιάσουν στην τάξη. Ζητήστε τους να επεξεργαστούν τα ερωτηματολόγια και να ανακοινώσουν τα αποτελέσματά τους. Οργανώστε συζήτηση με θέμα την ισότητα των φύλων ως στοιχείο της Δημοκρατίας.

Φύλλο εργασίας 1

1. Ποια είναι η γνώμη σου για τη θέση των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία; Διάβασε τις παρακάτω απόψεις για βάλει σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει (1=Συμφωνώ απόλυτα, 2=Συμφωνώ, 3=Δεν έχω γνώμη, 4=Διαφωνώ, 5=Διαφωνώ απόλυτα)

Συμφωνείς ή διαφωνείς με τα παρακάτω;

Μια γυναίκα πρέπει να αισθάνεται τόσο άνετα όσο και ο άνδρας για να κάνει πρόταση γάμου σε κάποιον.	1	2	3	4	5
Δεν είναι αναμενόμενο από μια γυναίκα να πηγαίνει μόνη της στα ίδια μέρη που πηγαίνουν και οι άνδρες ή να έχει τις ίδιες ελευθερίες που έχει και ο άνδρας.	1	2	3	4	5
Εφόσον μια γυναίκα κερδίζει τα ίδια χρήματα με τον άνδρα (ή όταν και οι δύο δεν κερδίζουν χρήματα) πρέπει να πληρώνει το ίδιο συχνά με το φίλο της το λογαριασμό, όταν βγαίνουν έξω.	1	2	3	4	5
Μια γυναίκα πρέπει να βάζει πιο ψηλά τις ανάγκες της οικογένειας παρά τις δικές της (επαγγελματικές, προσωπικές κ.τ.λ.).	1	2	3	4	5

2. α. Κατά τη γνώμη σου υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί που εμποδίζουν τις γυναίκες να ασχοληθούν με ορισμένα επαγγέλματα; Παρακαλώ σημείωσε το κατάλληλο τετράγωνο.
Ναι 1 Όχι 2

2. β. Αν ναι, εξήγησε δίνοντας λεπτομέρειες

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. α. Πιστεύεις ότι οι γυναίκες συναντούν δυσκολίες προαγωγής στη δουλειά τους; Παρακαλώ σημείωσε το κατάλληλο τετράγωνο.
Ναι 1 Όχι 2

2. β. Εάν ναι, γράψε κάποιους από τους λόγους

.....

.....

.....

.....

.....

4. Συμφωνείς με τις παρακάτω απόψεις; Βάλε σε κύκλο τον αριθμό που νομίζεις ότι ταιριάζει (1=Συμφωνώ απόλυτα, 2=Συμφωνώ, 3=Δεν έχω γνώμη, 4=Διαφωνώ, 5=Διαφωνώ απόλυτα)

Συμφωνείς ή διαφωνείς με τα παρακάτω;

Οι γυναίκες με μικρά παιδιά προτιμούν να μένουν στο σπίτι	1	2	3	4	5
Οι πατέρες μικρών παιδιών προτιμούν να δουλεύουν με μερική απασχόληση	1	2	3	4	5
Οι εργοδότες προτιμούν τους άνδρες για διευθυντικές θέσεις	1	2	3	4	5
Οι γυναίκες νομίζουν ότι είναι πιο κατάλληλες από τους άνδρες για επαγγέλματα που απαιτούν φροντίδα	1	2	3	4	5
Οι άνδρες νομίζουν ότι είναι πιο κατάλληλοι από τις γυναίκες για διοικητικές θέσεις	1	2	3	4	5
Οι άνδρες είναι λιγότερο κατάλληλοι από τις γυναίκες για να ασχολούνται με μικρά παιδιά	1	2	3	4	5

Φύλλο εργασίας 2

Ξέρεις ποια είναι η θέση των ανδρών και των γυναικών στην ελληνική κοινωνία; Για να ελέγξεις τις γνώσεις σου, ετοιμάσαμε παρακάτω μια σειρά από ερωτήσεις για το θέμα αυτό.

1. Ποια νομίζεις ότι είναι τα ποσοστά των γυναικών που συμμετέχουν στα παρακάτω σώματα ή θέσεις; Επισημαίνουμε ότι δεν μας ενδιαφέρει η ακρίβεια των αριθμών, αλλά η προσωπική σου εκτίμηση.

	% Γυναικών
Μέλη της Βουλής
Μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
Μέλη του Αρείου Πάγου
Καθηγήτριες Πανεπιστημίου
Πρεσβευτές
Διοικητές αστυνομικών Τμημάτων

2. Τι λέει ο νόμος για τα παρακάτω θέματα; Ακόμη και αν δεν γνωρίζεις, παρακαλούμε να υποθέσεις (Βάλε σε κύκλο την απάντηση που νομίζεις ότι ταιριάζει: 1 = ναι, πάντα, 2 = όχι, ποτέ 3 = δεν γνωρίζω)

Τι ξέρεις για τα παρακάτω;

Οι γυναίκες προστατεύονται νομικά από τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας	1 2 3
Δεν είναι παράνομο να απολύεται μια έγκυος γυναίκα επειδή παίρνει συχνά άδεια για να επισκεφθεί το γυναικολόγο	1 2 3
Δεν είναι παράνομο να απολύεται μια γυναίκα επειδή είναι έγκυος	1 2 3
Είναι νόμιμο να προκηρύσσεται μια θέση εργασίας μόνο για το ένα φύλο	1 2 3
Είναι νόμιμο να παρέχεται εργασιακή εμπειρία μόνο στο ένα φύλο	1 2 3
Οι γυναίκες δικαιούνται άδεια μητρότητας	1 2 3
Οι άνδρες δικαιούνται άδεια πατρότητας	1 2 3

3. Ποια νομίζεις ότι είναι η θέση του νόμου για τα παρακάτω θέματα που αφορούν διάφορες πτυχές της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής; Μας ενδιαφέρει κυρίως η εντύπωση που έχεις σχηματίσει και όχι τόσο οι γνώσεις σου για τους ελληνικούς νόμους. (Παρακαλούμε σημείωσε την κατάλληλη απάντηση: 1=Ισχύει, 2=Δεν ισχύει, 3=Δεν γνωρίζω)

Τι ξέρεις για τα παρακάτω;

Δεν είναι νόμιμο να χρησιμοποιεί βία ένας άνδρας εναντίον της γυναίκας του	1 2 3
Ο σύζυγος μπορεί να απαγορεύσει στη γυναίκα του να εργασθεί	1 2 3
Μια γυναίκα διατηρεί υποχρεωτικά το επώνυμό της μετά το γάμο	1 2 3
Η γυναίκα διατηρεί όλη την περιουσία της στο όνομά της μετά το γάμο	1 2 3
Η γυναίκα διατηρεί υποχρεωτικά την κηδεμονία των παιδιών μετά το διαζύγιο	1 2 3

ΕΝΟΤΗΤΑ V

**Οι Εκπαιδευτικοί
και το Αναλυτικό Πρόγραμμα**

Εισαγωγή

Στόχος της διερεύνησης: Η ενότητα αυτή δίνει την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να μελετήσουν (1) την ιδεολογία για τα φύλα που εμπεριέχεται στο επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα και (2) τον επαγγελματικό ρόλο των συναδέλφων τους σε σχέση με τον παράγοντα φύλο. Πιο συγκεκριμένα, στην ενότητα θα συζητηθούν:

- οι εικόνες για τα φύλα σε σχολικά εγχειρίδια
- ο τρόπος με τον οποίο το Υπουργείο προσδιορίζει τους εκπαιδευτικούς στόχους σε διάφορα μαθήματα, μέσα από τις οδηγίες που δίνει στους εκπαιδευτικούς
- οι δυνατότητες παρέμβασης για την ισότητα των φύλων που προσφέρουν τα υπάρχοντα σχολικά εγχειρίδια
- ο κατά φύλα καταμερισμός των αρμοδιοτήτων των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των σχολικών δραστηριοτήτων
- ο τρόπος με τον οποίο οι ίδιοι οι άνδρες και οι γυναίκες εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν τη δουλειά τους ως επαγγελματίες και τη βλέπουν ως καριέρα.

Στην ενότητα αυτή προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:

- Ο Παράγοντας Φύλο στα Σχολικά Εγχειρίδια
- Καταμερισμός Αρμοδιοτήτων στο Σχολείο
- Επαγγελματικές Φιλοδοξίες Εκπαιδευτικών

Ο παράγοντας φύλο στα σχολικά εγχειρίδια

Σχεδιασμός: Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Στόχος του ερευνητικού εργαλείου είναι να μελετήσει την εικόνα που παρουσιάζουν τα σχολικά εγχειρίδια, όσον αφορά την παρουσίαση των δύο φύλων. Το εργαλείο απευθύνεται στον/ στην εκπαιδευτικό και του δίνει την ευκαιρία να διεισδύσει με μια κριτική ματιά στα σχολικά βιβλία που χρησιμοποιεί και να διαμορφώσει άποψη για:

- τον τρόπο με τον οποίο αυτά αντιμετωπίζουν τα δύο φύλα
- τη σύνδεση των δύο φύλων με συγκεκριμένες δραστηριότητες, κοινωνικό προορισμό, σφαίρες επιρροής
- την εικόνα που αποκομίζουν οι μαθητές και οι μαθήτριες για τους άνδρες και τις γυναίκες
- τον τρόπο με τον οποίο τα βιβλία διαπαιδαγωγούν τους μελλοντικούς πολίτες στη δημοκρατία και την ισότητα
- τον τρόπο με τον οποίο τα βιβλία φέρνουν στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας θέματα και της ιδιωτικής σφαίρας.

Διαδικασία: Δίνουμε στους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν στη διερεύνηση το φύλλο εργασίας με τα ερωτήματα. Τους ζητούμε να επιλέξουν ένα εγχειρίδιο που χρησιμοποιούν και, αφού το μελετήσουν προσεκτικά, να απαντήσουν στα ερωτήματα. Στην ουσία, το ερευνητικό αυτό εργαλείο είναι μια πρόταση απλής ανάλυσης κειμένου.

Φύλλο εργασίας

Όνομα εκπαιδευτικού:
Ειδικότητα:
Βιβλίο που εξετάζεται:

I. Ποσοτική παρουσίαση των δύο φύλων στο εγχειρίδιο

Διαβάστε προσεκτικά τα κείμενα του εγχειριδίου και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
(1) Πόσες φορές εμφανίζονται στα κείμενα του βιβλίου
(2) Πόσες φορές εμφανίζονται στις εικόνες του βιβλίου
(3) Πόσες φορές εμφανίζονται να		
Δραστηριοποιούνται στη δημόσια σφαίρα
Δραστηριοποιούνται στην ιδιωτική σφαίρα
Ασκούν επάγγελμα
Ασχολούνται με την πολιτική
Φροντίζουν το σπίτι
Φροντίζουν τα παιδιά
Είναι σύζυγοι/ πατέρες/ μητέρες
Παίρνουν αποφάσεις
Εκδηλώνουν συναισθήματα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (γράψτε τα συμπεράσματά σας από τη διερεύνηση αυτή)

.....
.....
.....
.....
.....

II. Τα δύο φύλα ως (συλλογικά και όχι μόνο) υποκείμενα στο εγχειρίδιο

(1) Εντοπίστε τα συλλογικά υποκείμενα (π.χ. ο άνθρωπος, το άτομο, ο πολίτης, οι Έλληνες, οι άνδρες, οι γυναίκες κ.λπ.) που κυριαρχούν στα κείμενα του βιβλίου που μελετάτε και καταγράψτε τα στην αριστερή στήλη του παρακάτω πίνακα. Στη δεξιά στήλη γράψτε τον τίτλο του κεφαλαίου που συναντήσατε τα υποκείμενα αυτά

ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ	ΤΙΤΛΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(2) Βρείτε τα ρήματα που συνδέονται με το κάθε συλλογικό υποκείμενο στα διάφορα κείμενα και καταγράψτε τα στον παρακάτω πίνακα. Προσθέστε σειρές, αν χρειαστεί.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

ΡΗΜΑΤΑ

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

(3) Με τι δραστηριότητες, συναισθήματα, συνδέονται τα δύο φύλα στα κείμενα; Βρείτε τα ρήματα στα οποία αναφέρονται υποκείμενα ανδρικού και γυναικείου φύλου και καταγράψτε τα στον παρακάτω πίνακα

**ΡΗΜΑΤΑ ΜΕ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ
ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΦΥΛΟΥ**

**ΡΗΜΑΤΑ ΜΕ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ
ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΦΥΛΟΥ**

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (γράψτε τα συμπεράσματά σας από τη διερεύνηση αυτή: ποιο φύλο υπονοούν οι δράσεις που συνδέονται με τα συλλογικά υποκείμενα; Ποιες αναπαραστάσεις για τα δύο φύλα διαμορφώνει κανείς διαβάζοντας το βιβλίο;)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

III. Φύλο και ιδιότητα του πολίτη στο εγχειρίδιο

Ο τρόπος με τον οποίο τα σχολικά εγχειρίδια οποιουδήποτε μαθήματος

- (α) πραγματεύονται θέματα ισότητας, δικαιωμάτων, υποχρεώσεων,
- (β) ασχολούνται και με θέματα της ιδιωτικής σφαίρας (π.χ. περιγράφουν την οικογενειακή ζωή, φέρνουν παραδείγματα από το χώρο του σπιτιού κ.λπ.)
- (γ) χρησιμοποιούν τη γλώσσα σε σχέση με το αρσενικό και το θηλυκό σχετίζεται άμεσα με τη διαπαιδαγώγηση των μαθητών/τριών στη δημοκρατία και την ισότητα των φύλων. Διαβάστε προσεκτικά το εγχειρίδιο που μελετάτε και προσπαθήστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- (α) Αναφέρονται οι έννοιες της ισότητας, των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των πολιτών στο βιβλίο; Με ποιο τρόπο; Για ποια δικαιώματα και για ποιες υποχρεώσεις γίνεται λόγος; Με ποιους συνδέονται αυτά τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (β) Γίνεται αναφορά στην ιδιωτική σφαίρα; Σε ποια σημεία; Υπάρχουν παραδείγματα και περιγραφές από την οικογενειακή ζωή, τον οικιακό χώρο κ.λπ.; Με ποιο τρόπο και σε ποια σημεία;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....

(Υ) Ποιο γένος επικρατεί στο εγχειρίδιο; Γίνεται διάκριση ανάμεσα στα δύο φύλα με τη χρήση και του θηλυκού γένους; Αν ναι, σε ποια σημεία;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (γράψτε τα συμπεράσματά σας από τη διερεύνηση αυτή)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Δραστηριότητα **2η**

Καταμερισμός αρμοδιοτήτων στο σχολείο

Σχεδιασμός: Λ. Φρόση

Στόχος του ερευνητικού εργαλείου που ακολουθεί είναι να επιτρέψει στους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν στην επιμόρφωση να μελετήσουν τις απόψεις των συναδέλφων τους γύρω από το θέμα της κατανομής δραστηριοτήτων και αρμοδιοτήτων σε σχέση με τον παράγοντα φύλο.

Διαδικασία: Ζητούμε από τους εκπαιδευτικούς να δώσουν το ερωτηματολόγιο που σε συναδέλφους τους, άνδρες και γυναίκες. Ο κάθε ένας/ η κάθε μια θα πρέπει να συγκεντρώσει τουλάχιστον 10 ερωτηματολόγια και να τα επεξεργασθεί, όπως προτείνεται πιο κάτω.

Ιδέες για ανάλυση: Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να καταγράψουν το είδος των δραστηριοτήτων και ομιλιών που οι συνάδελφοί τους αναθέτουν στον κάθε εκπαιδευτικό του ερωτηματολογίου και να καταγράψου τα αποτελέσματα σε ένα πίνακα. Κατόπιν τους ζητούμε να απαντήσουν στα παρακάτω ερωτήματα: Τι εικόνα διαμορφώνεται; Με τι θα ασχοληθούν οι φιλόλογοι, οι μαθηματικοί, οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί του παραδείγματος; Με τι θα ασχοληθούν οι άνδρες και με τι οι γυναίκες εκπαιδευτικοί; Παρουσιάζονται διαφορές στον τρόπο με τον οποίο οι άνδρες και οι γυναίκες του δείγματος κατανέμουν τις δραστηριότητες; Γιατί;

Φύλλο εργασίας

Φύλο εκπαιδευτικού
Ειδικότητα
Σχολείο που υπηρετεί

Με την έναρξη της σχολικής χρονιάς, σε συνεδρίαση του συλλόγου διδασκόντων, γίνεται καταμερισμός των αρμοδιοτήτων των εκπαιδευτικών. Στο συγκεκριμένο Γυμνάσιο υπηρετούν 12 εκπαιδευτικοί: 4 φιλόλογοι, (3 γυναίκες και 1 άνδρας), 2 μαθηματικοί, μια φυσικός, ένας γυμναστής, μια οικιακής οικονομίας, ένας μουσικός, μια ξένων γλωσσών και ένας θεολόγος.

Παρακαλούμε, κατανείμτε τις παρακάτω αρμοδιότητες, που μπορεί να είναι μέχρι δύο για κάθε εκπαιδευτικό, αιτιολογώντας τις επιλογές σας

ΟΜΙΛΙΕΣ

28η Οκτωβρίου

Μακεδονικός Αγώνας

Πολυτεχνείο

25η Μαρτίου

Ημέρα της γυναίκας

Παγκόσμια ημέρα του παιδιού

Παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Εθνικές γιορτές

Αθλητικές εκδηλώσεις

Διοργάνωση εκδρομών

Φαρμακείο σχολείου

Βιβλιοθήκη (οργάνωση-δανεισμός)

Θεατρικές παραστάσεις

Μισθοδοσία

Πρακτικό

Διακόσμηση στις γιορτές

1η φιλόλογος
2η φιλόλογος
3η φιλόλογος
1ος φιλόλογος
1ος μαθηματικός
2ος μαθηματικός
1η φυσικός
1ος γυμναστής
1η οικιακής οικονομίας
1ος μουσικής
1η ξένων γλωσσών.....
1ος θεολόγος.....

Δραστηριότητα 3η

Επαγγελματικές φιλοδοξίες Εκπαιδευτικών

Σχεδιασμός: Λ. Φρόση

Στόχος εργαλείου που ακολουθεί είναι να μελετήσει τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί σχεδιάζουν το επαγγελματικό τους μέλλον σε σχέση με το φύλο τους, καθώς και τις αιτίες των επιλογών τους. Στο πλαίσιο ενός προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, η διερεύνηση που προτείνεται δίνει την ευκαιρία στα άτομα που συμμετέχουν να εξετάσουν τις επαγγελματικές φιλοδοξίες των συναδέλφων τους και να προχωρήσουν σε ερμηνείες για τον τρόπο με τον οποίο ο παράγοντας φύλο επηρεάζει τις συγκεκριμένες επιλογές τους.

Διαδικασία: Δείγμα της έρευνας αποτελούν εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων και των ειδικοτήτων. Ζητούμε από τα Υποκείμενα να συμπληρώσουν το μικρό ερωτηματολόγιο και να μας το παραδώσουν επί τόπου. Δεν συνιστάται, παρά σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να συμπληρωθεί το ερωτηματολόγιο στο σπίτι.

Ιδέες για ανάλυση:

- (α) Συγκεντρώνονται οι συχνότητες με τις οποίες τα υποκείμενα απαντούν ναι ή όχι σε κάθε υποερώτηση. Υπολογίζονται τα ποσοστά των ανδρών, των γυναικών και όλου του δείγματος που απαντούν ναι ή όχι σε κάθε υποερώτηση. Καταγράφονται τα αποτελέσματα σε πίνακα. Ποια εικόνα διαμορφώνεται; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες εκπαιδευτικούς; Σε ποιες υποερωτήσεις; Γιατί συμβαίνει αυτό; Η ίδια επεξεργασία μπορεί να επαναληφθεί σε σχέση με την ειδικότητα των υποκειμένων.
- (β) Καταγράφονται οι αιτίες, τις οποίες προβάλλουν τα υποκείμενα για να δικαιολογήσουν τις επιλογές τους και ομαδοποιούνται. Ποιες είναι οι πιο συχνές αιτίες; Διαφέρουν ανάμεσα σε άνδρες και σε γυναίκες εκπαιδευτικούς, ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς διαφόρων ειδικοτήτων; Γιατί;

Φύλλο εργασίας

Σχολείο
Ειδικότητα
Εκπαιδευτική βαθμίδα
Χρόνια υπηρεσίας
Επίπεδο σπουδών (πτυχίο , μεταπτυχιακό , διδακτορικό)

1. Πώς φαντάζεστε τον εαυτό σας στην εκπαίδευση μετά από 10 χρόνια;

.....
.....
.....
.....
.....

2. Θα σας ενδιέφερε μια θέση Υποδιευθυντή/τριας σχολείου; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....

Αν ΟΧΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....

3. Θα σας ενδιέφερε μια θέση Διευθυντή/τριας σχολείου; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....

Αν ΟΧΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....

4. Θα σας ενδιέφερε μια θέση Προϊσταμένου/ης γραφείου; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

Αν ΟΧΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

5. Θα σας ενδιέφερε μια θέση Διευθυντή/τριας Εκπαίδευσης (Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας); ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

Αν ΟΧΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

6. Θα σας ενδιέφερε μια θέση Σχολικού Συμβούλου; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

Αν ΟΧΙ γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

7. Θα επιδιώξετε την κατάληψη μιας ή περισσότερων από τις παραπάνω θέσεις; Ποια ή ποιες είναι αυτές;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

